

له بلاو کراوه کانی مائپهري به ههشت

نه هیشتنی گومان

له سهر

خوا په رستی موسلمانان

دانانی

پېشه‌وا : محمد عبد الوهاب

وه‌رگړان و له سهر نووسینی

ماموستا : خليل أحمد

۱۴۳۲

چاپی سی‌یه‌م

مائپهري به ههشت

ba8.org

مائپهريکی نیسلا می زانستی په‌روه‌ده‌یی یه و له پیناو بلاو‌کردنه‌وه‌ی نه‌و نیسلا‌مه‌یه که سه‌له‌فی
صالح - پیغه‌مبه‌ری خوا (صلی الله علیه وسلم) و هاو‌ه‌لانی (رضي الله عنهم) له‌سه‌ری بوون -
وه سهر به هیج گروپ و لایه‌نیکی حیزبی نیه.

مائپەرى بەھەشت

ئەو كىتەب و بابەت و لىكۆئىنەۋە شەرىئەتتە ۋە دەھكەتتە ۋە دەھنە ھۇي:

۱. شارەزا كەردنى موسۇلمانان و پەرۋەردە كەردنىان لەسەر رىگا راستە كەي ئىسلام، ئەمەش دەستەبەر دەبىي بە گەپانەۋە بۇ پەيپەۋە رەسەنە كەي ئىسلام، كە بىرىتى يە لە قورئان و سوننەت، بە تېگەشتىنى پېشىن و پېشەۋايانى ئوممەت.

۲. پاك كەردنەۋەي بىرۋاۋەپ و رەۋشتى موسۇلمانان، لە دياردە كەنى شىرك و كوفر و تاوان.

۳. پالاۋتن و تەصفىيە كەردنى ئاينى ئىسلام لە بىدعە و بۆچۈنە داھىنراۋە كان.

۴. ۋەربا كەردنەۋەي موسۇلمانان لە شوپنەۋارى خراپى رىۋايەتە لاۋاز و ھەلبەستراۋە كان.

۵. پتەۋ كەردنى براپەتى يە كى راستەقىنە لەسەر بناغە فراۋانە جىگىرە كەي ئىسلام و نەھىشتىن و كەم كەردنەۋەي دەمارگىرى مەزھەبى و حىزبى.

ئامانجىمان:

ئاشنا كەردنى كۆمەلگايە لە ئىسلامى رەسەن و دروست كەردنى تاك و كۆيەتى بۇ تېگەشتىن لە سەرچاۋە كەنى كە بىرىتىن لە قورئاننى پىرۋز و سوننەتى صەحىح و ئاشكرا كەردنى ئەو شتانەي كە نامۇن بە ئىسلام و خراۋنەتە نىۋىيەۋە بە چەندىن دەستەۋازەي دەنگ و رەنگ و نوسراۋى لە بۋارە كەنى بىرۋاۋەپ و رەۋشت و ئاكار و پەرۋەردە و زانست و پزىشكى و گەشەي كۆمەلەيەتى.

خودايە داۋات لى دەكەين دامەزراۋمان بىكەيت ، وتەۋفىقىمان بەدەيت بۇ ھەر كار وگۇفتارىكى جوان وچاك بەۋ شىۋەيەيى كە خۆت لىيى پارزىت.

ستافى مائپەرى بەھەشت

پیشه کی وهرگیر :

سوپاس و ستایش بو په وهر دگاری جیهان ، په وهر دگاری خاوه ن میهره بانی و به زه یی ، خاوه نی پوژی پاداشت و سزا ، په رستراوی راسته قینه ی هر بوو و به رده وامی هه تاهه تایی ، راگری ئاسمانه کان و زه وی و هه موو بونه وهر ، ئه و خوایه ی که تهنه ها سهر به رزی له گوپراهی لی ئه ودا به ده ستدیّت ، دلان خوش و چاک و سهر فراز نابن تهنه ها به ناسین و په رستن و خوشه ویستی ئه و و شوینکه وتنی سوننه تی پیغه مبه ره که ی ئه و نه بیّت ، شایه تی ئه دهم که تهنه ها (الله) شایسته ی په رستن و ملکه چی یه ، تاك و تهنه هایه له سیفاتی مه زنیّت و ته واویتی دا هیچ هاوبه ش و هاوتایه کی نییه ، خاوه نی نیعمه تی کی یه کجار زوره که له ژماردن نایه ت ، وه شایه تی ئه دهم که (محمد ﷺ) به نده و پیغه مبه ری خوایه ، چاکترین که سه که به ندایه تی و ملکه چی بو ئه نجام دابی ، درود و سه لامی خوی له سهر بیّت .

خوینهری به پیز : خوی گه وره شتیکی له سهر به نده کانی پیویست نه کردوه وهك پیویست کردنی تاكکردنه وه ی خوا له په رستندا (توحید) و باوه ربوون به په وهر دگاری تی خوا و ناسینی ناو و سیفه ته کانی .

هه ركات به نده هه ستا به ئه رکی (تهنها خوا په رستی) و دورکه وته وه له هه موو ئه وانه ی که جگه له خوا ده په رسترین ئه و رزگاری ده بیّت له دنیا و پوژی دواپی دا ، وهك خوی گه وره ده فهرمویت : ﴿الَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ أُولَٰئِكَ

هُمُ الْأَمْنُ وَهُمْ مُهْتَدُونَ ﴿٨٢﴾ [سورة الأنعام : (٨٢)] واته : ئه‌وانه‌ی باوه‌ریان ه‌یناوه و یه‌کخواپه‌رستن و شیرکیان تی‌که‌ل به‌ خواپه‌رستیه‌که‌یان نه‌کردوه ئه‌وانه له ئاسایش و ئاسوده‌یی‌دا ده‌بن و پ‌ینمونی کراون .

هه‌روه‌ها ته‌واوی پ‌یغه‌مبه‌ران بۆ راگه‌یاندن ی ئه‌م ئه‌رکه‌ هاتوون وه‌ک خ‌وا‌ی گه‌وره ده‌فه‌رمو‌یت : ﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ﴾ [سورة الأنبياء : (٢٥)] واته : ئه‌ی موحه‌مه‌د له پ‌یش تو ه‌یچ پ‌یغه‌مبه‌ری‌کمان نه‌ناردوه ئ‌یللا (وه‌ح‌ی) سه‌روشمان بۆ ناردوه که‌وا ه‌یچ په‌سه‌راوی‌ک نییه‌ شایسته‌ی په‌رستن ب‌یت جگه‌ له من (الله) نه‌ب‌یت بۆیه ته‌نها من ب‌په‌رستن .

خواپه‌رستی بنچینه‌یه‌کی په‌سه‌نه له نیو گو‌مه‌لگه‌ی ئاده‌میزادا ئه‌و هه‌وینه‌یه که له گه‌ل په‌یدا‌بوونی مرۆفه‌وه هه‌ر بووه وه‌ک (ابن عباس) ده‌فه‌رمو‌یت : (کان بین آدم ونوح عشرة قرون کلهم علی التوحید) واته : کۆمه‌لگه‌ی ئاده‌میزاد هه‌ر له ئاده‌مه‌وه تا سه‌رده‌می نوح هه‌موویان خواپه‌رست بوون و شیرک ئه‌نجامدان نه‌بوو .

بۆیه هاوبه‌شدانان شتی‌کی نامۆ و ده‌ره‌کی‌یه په‌یدا کراوه و په‌سه‌ن نییه ، می‌ژووی په‌یدا بوونی ده‌گه‌رپ‌ته‌وه بۆ سه‌رده‌می نوح سه‌لامی خ‌وا‌ی له سه‌ر ب‌یت - وه‌ک باس‌مان کرد - به‌ هۆی زیاده‌ره‌وی له پ‌یاو‌چا‌کاندا ، ئه‌مه وه‌ک سه‌ره‌تای په‌یدا بوونی له می‌ژووی ئاده‌میزادا به‌ گشتی ، به‌لام له می‌ژووی ئاینی ئیسلامدا و له د‌وا‌ی هاتنی ئاینی ئیسلامی پ‌ی‌رۆزه‌وه که خواپه‌رستی به‌ ته‌واوترین شیوه له

زه ویدا چه سپا و هاو به شدانان بۆ خوا - که له پیښ ئیسلامدا هه بوو - له گۆرنا و بڼه پرکرا ، ئهم حاله ته تا چوار سده دريژدهی هه بوو به لام دواى سدهی چواره می کوچی له سهر دهستی په شی عوبه یدییه کان (به ناو فاطمیه کان) له ولاتی میسر (مصر) جاریکی تر په واجی پیدرا و کارناسانی بۆ کرا ، هه روه ها کاتیک سو فیگری لاری بوو زیاده په وییان کرد له شیخه کان و ته ریه ته کاند ئه مانیش پو لیکى خراپیان هه بوو له م بواره دا .

ئه مانه و چه ندین که سایه تی و مه زه بهی ناموی تر کاریه رییان هه بوو بۆ بلاو کردنه وهی بیروبا وه پری نامۆ و دور له راستی له ناو موسلماناندا ، به لام خواى گه وره بریاری داوه به پاراستنی ئهم دینه پا که به وهی که هه ر ماوه یه ک جاری له سهر دهستی زانایانی چاک ساز و بانگه وازکارانی نو یخو ازدا نو ییکاته وه و ئه وهی نامۆ و دهره کی و زیادکرا وه بۆ ئاینی پیروزی ئیسلام په تکتاته وه ، که سانیک که له هه موو سه د سال جاریک ده یانکاته نو یکاری (المُجِدِّد) ئهم دینه تا پوژی قیامت وه ک پیغه مبه ر (ﷺ) فه رموویه تی : ((إِنَّ اللَّهَ يَبْعَثُ لِهَذِهِ الْأُمَّةِ عَلَى رَأْسِ كُلِّ مِائَةِ سَنَةٍ مَنْ يُجَدِّدُ لَهَا دِينَهَا))^{*} واته : خواى گه وره له هه موو سه د سال جاریکدا که سانیک ده نیریت بۆ ئهم ئوممه ته که وا ئاینه که یان بۆ نو ییکاته وه .

که و ابو و پیگاس راست شو یکنه وتو و پاریزه ری به رده وامی ده بیت .

^{*} صحیح أبي داود رقم : (٤٢٩١) وسلسلة الأحاديث الصحيحة رقم : (٥٩٩) .

یه کیک له و زانایانه شیخ (موحه مدهی کوږی عبدالوهاب) ه که خه لکی له سهرده می ئه ودا سهرقالی بیدعه و ئه فسانه و هاو به شدانان و داواکردن له گوړه کان بوون ، کاتیک دانه ر - په حمه تی خوی لیبیت - که سی نه بیینی به و ئه رکه هه ستیت بویه نه یتوانی بیده نگ بی و دهستی کرد به بانگه واز کردن بؤ خواپه رستی و گه پانه وه بؤ قورئان و سوننه تی (صه حیح) و پاککردنه وهی بیروباوهری موسلمانان له هه موو ئه و شتانه ی لکاون پییه وه و دیمه ن و جوانییان شیواندووه ، بویه له م پیناوه دا توشی چه ندین ناره حه تی و دهرکردن بوو ، چه نده ها نامه ی بؤ زانایان و کاربه ده ستانی ئه و سهرده مه نووسیوه ، چه ندین کتیبی داناوه و وه لامی پرسیار و گومان و شوبهه کانیا نی داوه ته وه ، له کتیبه به نرخه کانی (کتاب التوحید) یه کیکه له گرنگ ترین کتیبه کانی که بؤ سه لماندنی یه کخواپه رستی نووسیویه تی و دریژهی به جوړه کانی په رستن داوه و له سهر ریگه ی پیشینان نووسیویه تی که ته نها بریتیه له قورئان و فهرمووده و دووره له زانستی مه نتیق و که لام.

هه روه ها ئه م کتیبه ی که له به رده ستندایه وه لامه بؤ هه ندی له وانه ی که له سهرده می شیخدا خویان به زانا دانابوو ، ئه وانه ی که په خنه یان لیگرتووه ! چونکه شیخ - په حمه تی خوی لیبیت - کاتیک هه ستا به پونکردنه وهی خواپه رستی و بانگه وازکردن بؤی و پونکردنه وهی جوړه کانی خواپه رستی و دؤستایه تی و دژیاتی له سهر ئه و بنچینه یه و پونکردنه وهی حالی زؤر له و

كه‌سانه‌ی كه شیركیان ده‌كرد به پاشكاوی ، بۆیه هه‌ندیك نه‌زانى خو به (زانان) زان ، شه‌یتان ئاسا چه‌ندین گومان و شوبه‌هه و په‌خنه‌یان له سهر بانگه‌وازه‌كه‌ی دروست‌كرد و تۆمه‌تى ئه‌وه‌یان بو كرد كه گوايه شیخ ته‌كفیری موسلمانان ده‌كات !!! به‌لام ئه‌وه مه‌نه‌جی ئه‌و نییه و زۆر دووره لیى ، شیخ ته‌كفیری كه‌سیك ده‌كات كه‌وا شتیكى كوفری بكات و دواى جیگیرکردنى به‌لگه (إقامة الحجة) له سه‌رى ، بۆیه دانهر - په‌حمه‌تى خواى لیبیت - به‌م كتیبه‌هه و لامى شوبه‌هه‌كانیان ده‌داته‌وه و گومانه‌كانیان له‌ناو ده‌بات به چه‌شنه به‌لگه‌یه‌كه له قورئان و سوننه‌ت كه دل پێیان ئارام ده‌بیت و فیئكه‌ده‌بیته‌وه ، دواى ئه‌وه‌ی پێشه‌كیه‌كه ده‌نووسیت له پونكرده‌وه‌ی حه‌قیقه‌تى ئاینی پیغه‌مبه‌ران و بانگه‌وازه‌كانیان ، وه حه‌قیقه‌تى ئه‌وه‌ی موشریكه‌كان له سه‌رى بوون ، وه موشریكه‌كانی سه‌رده‌مى خۆی درێژه پێده‌ر و شوینكه‌وتووی موشریكه‌كانی پیشوون .

ئهم كتیبه‌ی ناو ناوه به (كَشْفُ الشُّبُهَات) ، ئیمه‌ش پێشتر به كوردی ناومان لێنا‌بوو (لابردنى شوبه‌هه‌كان) به‌لام ئیستا ناوه‌كه‌م گۆڕی بو (نه‌ه‌یشتنی گومان له سهر خوا په‌رستی موسلمانان) .

مه‌به‌ست به (كَشْف) واته : لابردنى په‌رده له سه‌ر شت ، خواى گه‌وره ده‌فه‌رمویت : ﴿فَكَشَفْنَا عَنْكَ غِطَاءَكَ﴾ [سورة ق : (۲۲)] .

(شُبُهَات) كۆی (شُبُهَات)یه كه بریتیه له : شتی ئاوێته‌ی له‌یه‌كچوو كه نه‌زانیت دروسته یان نا ، وه‌ك پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) فه‌رمووێته‌ی : ((إِنَّ الْخَلَالَ بَيْنَ الْحَرَامِ بَيْنَ ،

وبینهما أمورٌ مشتهات لا یعلمها کثیرٌ من الناس ، فَمَنْ اتَقَى الشُّبُهَات فَقَدْ اسْتَبْرَأَ لِدِينِهِ وَعَرْضِهِ*) واته : شتی په واپون و ئاشکرایه و شتی نارپه واپش پون و ئاشکرایه ، به لام له نیوانیاندا چه ندین شتی له یه کچوو هه زور که س نایزانن ، هه ر که س خوی پاراست له وانه ئوه دین و سومعه تی پاراستووه .

(مشتهات) واته : شته له یه کچوو هه کان ، مه به ست لیان ئه و شتانه یه که نازانریت هه لالان یان هه رام به هو ی جیاوازی به لکه کانه وه که ته نها که سانی تاییه واته : زانایان ده یزانن .

که و ابو (شبهات) لیړه مه به ستمان پیی ئه و شتانه یه که که سانیک بو ساخته (تلبیس) و چه و ا شه کاری (تضلیل) و هه له تاندن (تؤیه) ی هه لکی تر به کاری دینن بو به رژه وه ندییه کانیا ن له کاتیځدا وایان لیځده که ن که و ابزانن ئه و شتانه (په و ان) و نه نجامدانیان له خوا نزیکبونه وی تیځایه له کاتیځدا به پیچه وانه وه شتانیکی دور له هه حقیقه ت و (نارپه و ان) ! بویه (کشف الشبهات) بریتیه له پونکردنه وه ی نابه جییی و نادرستی به لکه کانیا ن که له راستیدا به لکه نین به لکو گومانن ، ئه و شوبهانه ش که زور له هه لکی خو یانیان پیوه سه رقان ده که ن بریتین له وانه ی ده رباره ی په رستنی گوړ و داوای کومه کی کردنه لیان که کاریکی نارپه وایه .

* صحیح البخاري رقم : (۲۰۰۱) و صحیح مسلم رقم : (۱۰۹۹) .

بویه له بهر به سودی ئه م کتیبه وهرمگیرا و هندی پونکردنه وهی زیاترم له سهر نووسی ، ههروه ها و هکو پاشکویه که له کوټایی کتیبه که دا کورته ی شوبه هکان و وه لامة کانم نووسیوه ته وه بۆ زانین و مانه وه یان له میشکی خوینه ردا .

تیبینی : ئه بوايه پییش ئه م کتیبه (کتیبي یه کخوا په رستی / کتاب التوحید) م پییشکه شی خوینه ران بکردایه ، به لام له بهر ئه وهی وهرگیرانی کتیبي (کشف الشبهات) پییش چه ند سالی ک کرابوو بویه پییشخرا ، داواکارم له خوی گه وره یارمه تیم بدات بۆ ته واکردنی (کتیبي یه کخوا په رستی / کتاب التوحید) و باقی ئه و کتیبانه ی وه عدم به خوینه ران داوه که پییشکه شیان بکه م .

ههروه ها داوام له پهروه ردگارم ئه وه یه لی م ببوری ت له هه ر که موکوپییه ک هه مبووه و لی ره به دواش ئه مبی ت و داوام ئه وه یه مانه وه و مردنم له سهر پیی گای راستی ئیسلام به قیسمه ت بکات .

وهرگیر و له سهر نووس

خلیل احمد

که لار

(بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ) (١)

ئهم كتيبه ده‌نووسم به‌ناوی خوای به‌خشنده و میهره‌بان ته‌ها داوای یارمه‌تی و کومه‌کی له‌و ده‌که‌م :

ئهی به‌نده‌ی خوا (٢) په‌حمه‌تی خوات لی‌بی (٣) ، پ‌یو‌یسته بزانی‌ت یه‌کخواپه‌رستی : بریتیه له‌ تاک‌کردنه‌وه‌ی خوای گه‌وره له‌ په‌رستندا (٤) ،

(١) نویسنی ئهم كتيبه‌ی ده‌ست‌پ‌ی‌ك‌ر‌د‌وه به (بسم الله الرحمن الرحيم) ئه‌مه‌ش س‌و‌ن‌نه‌ته ، پ‌ی‌غ‌ه‌م‌به‌ر (ﷺ) كات‌ی ن‌و‌س‌را‌و‌ی‌ك‌ی ب‌ن‌ا‌ر‌دا‌یه ب‌و كه‌س‌ی‌ك پ‌ی‌شه‌ك‌ی (بسم الله الرحمن الرحيم) ی ده‌ن‌و‌س‌ی ، ه‌ه‌ر‌و‌ه‌ها و‌ت‌اری ب‌و ها‌و‌ه‌له‌كان‌ی ب‌دا‌یه و‌ت‌اره‌كه‌ی به (بسم الله الرحمن الرحيم) ده‌س‌ت‌پ‌ی‌د‌ه‌ك‌رد ، ه‌ه‌ر‌و‌ه‌ها ق‌و‌ر‌ئ‌انی پ‌ی‌ر‌ز‌ی‌ش به‌وه ده‌س‌ت‌پ‌ی‌ك‌را‌وه ، مه‌به‌س‌ت‌ی‌ش له‌ نویسنی ئهم ب‌ر‌گ‌ه‌یه ب‌و ف‌ه‌ر و به‌ره‌كه‌ته چ‌ون‌كه م‌و‌ب‌اره‌كه و ك‌رد‌نی ده‌ب‌ی‌ته به‌ره‌كه‌ت به س‌ه‌ر باقی ب‌ر‌گ‌ه‌كان‌ی ت‌ره‌وه ، ه‌ه‌ر‌و‌ه‌ها ب‌و پ‌شت به‌س‌تن به‌ ناوی خوا ب‌و نویسن و ته‌وا‌و‌ك‌رد‌نی به‌ك‌ارد‌یت ، پ‌رو‌انه ك‌ت‌ی‌ب‌ی : ((زاد المعاد في هدي خير العباد)) ی ابن‌ الق‌ی‌م له‌ با‌سی ن‌و‌س‌را‌وه‌كان‌ی پ‌ی‌غ‌ه‌م‌به‌ر (ﷺ) ب‌و پ‌اش‌ایان ...

(٢) یان ئهی خ‌و‌ی‌ن‌ه‌ر یان ئهی ق‌و‌ت‌ابی ع‌ی‌لم - ئهم ب‌ر‌گ‌ه‌یه‌ش ب‌و ئا‌گ‌ا‌د‌ار‌گ‌رد‌نه‌وه به‌ك‌ارد‌یت - ه‌ه‌ر وه‌ك چ‌و‌ن له‌ز‌ما‌نی ك‌و‌ر‌د‌یدا (ب‌ز‌انه) به‌ك‌ار‌ه‌ات‌وه ، ن‌م‌و‌نه‌شی له‌ ق‌و‌ر‌ئ‌ان‌دا ز‌و‌ره له‌وا‌نه : ﴿فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ﴾ [س‌و‌رة محمد : ١٩] .

واته : ب‌ز‌انه ه‌ی‌چ په‌ر‌س‌ت‌را‌و‌ی‌ك نی‌یه شایسته‌ی په‌ر‌س‌تن ب‌ی‌ت ج‌گه له‌ خوا ، وه ب‌و گ‌ونا‌هی خ‌و‌ت و پ‌یا‌وان و ئا‌ف‌ره‌تا‌نی ئی‌ما‌ن‌دار داوای ل‌ی‌ب‌و‌ردن له‌ خوا ب‌كه .

(٣) ته‌مه پارانه‌وه‌یه له نوسه‌روهه بۆ خوینه‌ر و قوتابی عیلم ، به‌زه‌یی و د‌ل‌سوژی و قسه‌خو‌شی تی‌دایه به‌رام‌به‌ر به‌ خوینه‌ر .

(٤) یه‌ک‌خواه‌په‌رستی له په‌رستندا نه‌ک ته‌نها له په‌روه‌رد‌گار‌یتیدا ، شیخ په‌همه‌تی خ‌وای لی‌بی‌ت وه‌لامی که‌سانیک ده‌داته‌وه که (توحید) به‌ شی‌وازیکی تر ته‌فسیر ده‌که‌ن، خه‌لکی له تی‌گه‌یشتنی (توحید) دا چه‌ندین بۆچونی جیا‌وازیان هه‌یه :

- له‌وانه موشریکه‌کان : (توحید) ته‌نها له په‌روه‌رد‌گار‌یتیدا ته‌نجام ده‌دن : ﴿قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَمَّنْ يَمْلِكُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَمَنْ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَمَنْ يُدَبِّرُ الْأَمْرَ فَسَيَقُولُونَ اللَّهُ فَقُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ﴾ [سورة يونس : ٣١] ، واته : ب‌ل‌ئ‌ی : چ که‌سی له ئاسمان و زه‌وی ر‌ۆزیتان ته‌دا ؟ وه‌ یا چ که‌سی خا‌وه‌ن و به‌دیه‌ینه‌ری گو‌ی و چا‌وه‌کا‌نه ؟ وه‌ چ که‌سی زین‌دو له‌ مردو یا مردو له‌ زین‌دو ده‌رد‌ین‌ی ؟ وه‌ چ که‌سی کاروباری د‌ونیا به‌ ر‌پ‌وه‌ ده‌بات ؟ جا ده‌ل‌ئ‌ین خوا ، ب‌ل‌ئ‌ی : ئه‌ی بۆ ته‌ق‌وا نا‌که‌ن و نات‌رسن له‌ خوا ؟

- له‌وانه : مو‌عته‌زیله‌کان ، هه‌موو مو‌عته‌زیله‌ پ‌یکهات‌وون له‌ سه‌ر پ‌ین‌ج ب‌نه‌مای عه‌قیده‌یی که‌ کرد‌ویانه به‌ بن‌چینه‌یه‌کی گ‌رنگ بۆ مه‌زه‌به‌که‌یان ! ئه‌و پ‌ین‌ج ب‌نه‌مایه‌ش بریت‌ین له‌ : (١- التوحید ، ٢- العدل ، ٣- الوعد والوعید ، ٤- المنزلة بین المنزلتين ، ٥- الأمر بالمعروف والنهي عن المنکر) ، مه‌به‌ستمان له‌م با‌سه (توحید)ه ، (توحید) لای مو‌عته‌زیله‌ بریت‌یه : له‌ زانیاری و با‌وه‌ر بو‌ون به‌وه‌ی خ‌وای گه‌وره ته‌نهایه و شه‌ریکی نییه له‌ بو‌ون و نه‌بو‌ونی سیفات‌دا که‌ شایسته‌ی ته‌وه ! له‌م پ‌یناسه دو‌وشتمان ده‌ست‌ده‌که‌و‌یت :

١- پ‌یناسه نه‌کرد‌نی (توحید) به‌ (توحید)ی یه‌ک‌خواه‌په‌رستی !

٢- نه‌فی کرد‌نی کو‌مه‌له‌ سیفات‌یکی زۆر له‌ سیفه‌ته‌کانی خ‌وای گه‌وره به‌گومانی خ‌ویان بۆ ته‌وه‌ی خ‌وای گه‌وره نه‌ش‌وبه‌ی‌ن‌ر‌یت به‌هیچ که‌س وش‌ت‌یک !

ئهمه‌ش خودی ئه‌و ئاینه‌یه که خوا پیغه‌مبه‌رانی پێ ناردوو به‌نده‌کانی ،
یه‌که‌می ئه‌و پیغه‌مبه‌رانه‌ش (نوح) ه^(٥) سه‌لامی خوای له‌سهر بێ ، خوای

(٥) نوح سه‌لامی خوای له‌سهر بیته‌ یه‌که‌م پیغه‌مبه‌ره که ئاینی خوا به‌ خه‌لك پابگه‌یه‌نیته
دوای رودانی هاوبه‌شدانان بۆ خوا له‌سهر زه‌ویدا . پروانه : (شرح کشف
الشبهات) ی صالح الفوزان .

شیخ ابن العثیمین په‌حه‌ته‌ی خوای لیپی ده‌فه‌رموی : ئهمه‌ راسته‌ هیچ پیغه‌مبه‌ریک پێش
نوح سه‌لامی خوای له‌سهر بیته‌ نه‌نی‌رراوه ، به‌م راستیه‌ش هه‌له‌ی میژونوسان ده‌زانین ئه‌وانه‌ی
وتویانه : ئیدریس سه‌لامی خوای له‌سهر بێ پێش نوح هاتوه ، چونکه‌ خوای گه‌وره
ده‌فه‌رمویته : ﴿إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ وَالنَّبِيِّينَ مِنْ بَعْدِهِ﴾ [سورة النساء : ١٦٣] واته :
به‌راستی ئیمه‌ سروشان بۆ تو کرد هه‌روه‌کو بۆ نوح و پیغه‌مبه‌رانی دوای ئه‌و سروشان کردوه .
هه‌روه‌ها له‌و فه‌رمووده‌ سه‌حیحه‌دا له‌باسی شه‌فاعه‌تدا هاتوه : ((أَنَّ النَّاسَ يَأْتُونَ إِلَى
نُوحٍ فَيَقُولُونَ لَهُ : أَنْتَ أَوَّلُ رَسُولٍ أَرْسَلَهُ اللَّهُ إِلَى أَهْلِ الْأَرْضِ)) رواه البخاري : (٤٧١٢) و مسلم :
(٣٢٧) واته : خه‌لکی له‌ رۆژی قیامه‌تدا دێن بۆ لای نوح و پێی ده‌لێن : تو یه‌که‌م پیغه‌مبه‌ری
خوای گه‌وره‌ په‌وانه‌ی کردوی بۆ خه‌لکی سهر زه‌وی .

که‌وابو پێش نوح پیغه‌مبه‌ر نه‌هاتوه به‌ کوپای زانایان ، نوح سه‌لامی خوای له‌سهر بیته‌
یه‌که‌م پیغه‌مبه‌ره په‌وانه‌ کرایته‌ [دوای رودانی هاوبه‌شدانان بۆ خوا له‌سهر زه‌ویدا]* به‌ به‌لگه‌ی
قورئان و سونه‌ت و ئیجماع . پروانه : (شرح کشف الشبهات) ل : (٦٣) .

* ئهم به‌نده‌ پێویسته ، چونکه‌ باوکه‌ ئاده‌م لهم باسه‌ به‌ده‌ره‌ له‌ به‌ر ئه‌وه‌ی ئاده‌م -
سه‌لامی خوای لیپی - یه‌که‌م پیغه‌مبه‌ره په‌وانه‌ کرایته‌ بۆ نه‌وه‌کانی بۆ ئه‌وه‌ی شه‌ریعه‌تی
خوایان پێ پابگه‌یه‌نیته‌ و فیری چۆنیته‌ی خواپه‌رسییان بکات ، ئه‌نجا نه‌وه‌کانی به‌رده‌وام بوون له‌

گه‌وره په‌وانه‌ی کردووه بۆ نه‌ته‌وه‌که‌ی له کاتی‌کدا که زیاده‌په‌ویان کرد له‌حه‌قی ئه‌م پیاو‌چا‌کانه‌دا (وَدَّ - سَوَاعَ - يَغُوثَ - يَعُوقَ - نَسْرَ)^(٦) ، وه دوا‌ینی ئه‌و

سه‌ر خوا په‌رستی به‌ ته‌نها تا نه‌وه‌ی ده‌یهم وه‌ک (ابن عباس) ده‌فه‌رمو‌یت : (کان بین آدم ونوح عشرة قرون کلهم علی التوحید) واته : کۆمه‌لگه‌ی ئاده‌میزاد هه‌ر له ئاده‌مه‌وه تا سه‌رده‌می نوح هه‌مو‌ویان خوا په‌رست بوون و شیرک ته‌نجامدان نه‌بوو .

ته‌نجا دوا‌ی ئه‌وه‌ی شیرک ته‌نجامدان سه‌ری هه‌ل‌دا به‌ هۆ‌ی زیاده‌په‌وی کردن له‌و پین‌ج پیاو‌چا‌که‌دا که باسیان ده‌که‌ین خوا‌ی گه‌وره پین‌غه‌مبه‌ر نوح‌ی په‌وانه کرد بۆ‌یان بۆ ئه‌وه‌ی بانگه‌وا‌زی خوا په‌رستیان پ‌ی‌را‌بگه‌یه‌نی‌ت و پ‌ی‌گریان لی‌بکات له شیرک .

شیخ (ابن باز - په‌حه‌متی خوا‌ی لی‌بی -) له‌م باره‌یه‌وه ده‌فه‌رمو‌ی : (هه‌موو پین‌غه‌مبه‌ران نی‌ردراون بۆ ئومه‌ته‌کانیان مو‌ژده‌در و وریا‌که‌ره‌ویان بوون ، له‌یه‌که‌میان‌ه‌وه تا دوا‌هه‌مینیان ، یه‌که‌میان (نوح)ه‌ خوا نار‌دو‌ویه‌تی بۆ قه‌ومه‌که‌ی کاتی‌ک شیرک تیایان‌دا پرو‌یدا ، وه له‌ پین‌شیه‌وه ئاده‌م بوو که به‌راستی ته‌ویش هه‌وال‌ پ‌ی‌دراو (ن‌بی) و نی‌ردراو (رسول) و ته‌رکی گه‌یاندنیشی له‌سه‌ر بووه ، خوا نار‌دو‌ویه‌تی بۆ نه‌وه‌که‌ی بۆ ئه‌وه‌ی خوا بپه‌رستن به‌و شه‌ریعه‌ته‌ی که باو‌که ئاده‌میان پ‌ی‌ی هات‌بوو درود و سه‌لامی خوا‌ی لی‌بی ، ته‌وانیش به‌رده‌وام بوون له‌سه‌ر نی‌سلام و پ‌ی‌گای راست تا‌وه‌کو شیرک پرو‌یدا له‌ نی‌و قه‌ومه‌که‌ی نوح دا درود و سه‌لامی خوا‌ی لی‌بی ، پاشان کاتی‌ک شیرک پرو‌یدا له‌ نی‌و قه‌ومه‌که‌ی نوح دا خوا‌ی گه‌وره نوح‌ی بۆ په‌وانه کردن درود و سه‌لامی خوا‌ی لی‌بی ، که‌واته نوح یه‌که‌م پین‌غه‌مبه‌ره‌ خوا نار‌دو‌ویه‌تی بۆ خه‌ل‌کی سه‌ر زه‌وی دوا‌ی رودانی شیرک) پرو‌انه (شرح ثلاثة الأصول) ل : (٧٢) .

^(٦) عن ابن عباس رضي الله عنهما قال : (صارت الأوثان التي كانت في قوم نوح في العرب بعد ، أمّا وَدَّ فكانت لكلب بدومة الجندل ، وأمّا سواع فكانت لهذيل ، وأمّا يغوث فكانت لمراد ثمَّ

لبنی غطیف بالجرف عند سبأ ، وأما يعوق فكانت لهماذان ، وأما نسر فكانت لجمير لآل ذي الكلاع ، أسماء رجال صالحين من قوم نوح ، فلما هلكوا أوحى الشيطان إلى قومهم أن أنصبوا إلى مجالسهم التي كانوا يجلسون أنصاباً وسموها بأسمائهم ففعلوا ، فلم تُعبَد حتى إذا هلك أولئك وتنسخ العلم عُبدت) رواه البخاري برقم : (٤٩٢٠) (كتاب التفسير / باب : ود وسواع ويغوث ويعوق ونسر) .

واته : ئەو بتانه‌ی له سه‌رده‌می نوح دا هه‌بوون له سه‌رده‌می عه‌ره‌بی پیش ئیسلامیشدا په‌رستران ، بتی (وَد) هی هۆزی (کلب) بوو له (دومة الجندل) - شاریکه له ولاتی شام نزیک‌ی سنوری عیراق - ، بتی (سُواع) هی هۆزی (هذیل) بوو - که له نزیک‌ی شاری مه‌که‌که‌ نیشته‌جی‌بوون ئەم‌به‌ته له جیگایه‌که‌ بوو پیتی ده‌گوترا (زُهاط) له ولاتی (حِجاز / سعودییه‌ی ئیستا) له به‌شی که‌ناری ده‌ریای سور - ، بتی (یَغُوث) هی هۆزی (مُراد) بوو که باپه‌ره‌که‌وره‌ی (غَطِیف) له پاشان هی هۆزی (غَطِیف) له (جُرف) له شاری به‌لقیس (سبأ) له یه‌مه‌ن ، بتی (یَعُوق) هی هۆزی (هماذان) له ولاتی یه‌مه‌ن ، بتی (نَسْر) هی هۆزی (ذو الکلاع) له خاکی (جَمِیر) له یه‌مه‌ن.

ئه‌مانه‌ ناوی چه‌ند پیاوچاک‌یک‌ن له قه‌ومی پیغه‌مبه‌ر نوح - سه‌لامی خ‌وای له سه‌ر بی‌ت - د‌وای ته‌وه‌ی مردن شه‌یتان چه‌یه‌ی ته‌وه‌ی بۆ قه‌ومه‌کانیان کرد که چه‌ند په‌یکه‌ر و بتی‌ک له‌و جیگایانه‌دا دروست‌که‌ن که‌ تیایدا داده‌نیشتن وه‌ به‌ ناوی خ‌ۆبانه‌وه‌ ناویان بنی‌ن ته‌وانیش کردیان ئەو کاته که‌س نه‌په‌ه‌رست‌ن تا ته‌وانه‌ش مردن که‌ زانیاری ده‌رباره‌یان نه‌ما و له‌ بیر‌چوون د‌وای ته‌مه‌ په‌رستران .

پیغه مبه رانه ش موحه مه ده سه لامی خوی له سهر بی ، ئه ویش بوو بتی ئه و
پیاو چاكانه ی تیک شکاند (۷) .

(۷) له سائی هه شتی کوچی له رزگار کردنی که عبه دا بوو ، عه بدوللای کوری مه سعود
دهیگیریتسه وه و ده فهرمویت : (دخل النبي ﷺ) مكة وحول البيت ستون وثلاثمائة نصب ،
فجعل يطعنها بعود في يده ويقول : ﴿جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا﴾ (رواه
البخاري برقم : (٤٧٢) كتاب التفسير .

واته : له رزگار کردنی مه که که دا کاتی که پیغه مبه ر (ﷺ) هاته ناو که عبه وه له و کاته دا
سی سه د و شه ست بت به ده وری که عبه دا هه بوو ، پیغه مبه ری خوا (ﷺ) داریکی به ده سه ته وه
بوو لپی ده دان و دهیگوت : حق هات و سهر که وت ناحه قیش نه ما و تیاچوو به راستی ناحه ق
تیاچوو و دؤراوه .

ئهی خوینه ری به ریز (خوا بتپاریزی) : پروانه شوینه وار و په گ و پيشاللی شيرک چه ند
ترسانه که و کاتيک مروقه کان توشی دهب زور به نارچه تی رزگاریان ده بیت ، ههروه ها بزانه
ئهم بتانه له و پروژهی ده په رستران ماونه ته وه تا ئه و کاته ی خوی گه و ره پیغه مبه ری (ﷺ) نارد
و تیکی شکاندن ، له م کاته وه یه که خوا په رستی به رده وام بوو ، تا سه رده می جینشینه کان و
هه ر سی سه ده ی پیشینه چا که کان ، له گه ل ته و او بونی ئهم سی سه ده دا سو فیکه ری و
شيعه گه ری تی په ری سه ند و شيرک و هاوبه شدانان و گو په رستی و زیاده رده ی له پیاوچاندا
پهیدا بوو ، خوی گه و ره که سانیکی وه (ابن تیمیة و محمد عبد الوهاب) و که سانی تری بو
ناماده ده کات که به به لگه ی پون و ئاشکرا شوبه کانیان پوچه ل بکه نه وه و بیانی که س
نه هیلن و خه لک چاو ووشن بکه ن ، که و ابو له سهر قوتابی عیلم و بانگه وازکار واجبه گرنگی و

خوا ناردوویه تی بو خه لکانیک^(۸) که په رستن و سهردانی مالی خوا و خیر و مال به خشین و زیکی خوایان ده کرد^(۹) به لام له کاتی په رستندا هندی له دروستکراوه کانی خوایان ده کرده نیوه ند له نیوان خویمان و خوادا ، ده یانگوت هیچمان مه به ست نیه به م کاره مان ته نها ده مانه وی نزیك ببینه وه له خوا و شه فاعه تمان بو بکه ن لای ئه و ، بو نمونه ئه و دروستکراوانه ش وه فریشته کان و عیسا و مهربه م و هندیکی تر له پیاوچا کان .

بایه خ بدن به م مه سه له یه و بانگه واز بو یه کخواپه رستی و په تکرده وهی شیرک و پوچه ل کردنه وهی شوبه کان له پیښه کی بانگه واز که یان دابننن .

(۸) واته : له ناو نه ته وه یه کدا هاتوه ئه وه سیفه تیان بووه ، ته گینا پیڼه مبه ر (ﷺ) بو هه موو خه لکی هاتوه نه ک بو نه ته وه یه ک یان چند نه ته وه یه ک به ته نها ، به لکو بو هه موو نه ته وه کان هاتوه به گشتی : ﴿قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا﴾ [سورة الأعراف : ۱۵۸] واته : بلئ ئه ی خه لکینه من پیڼه مبه ری خوام بو نیوه هه مووتان.

(۹) به لام هیچ سودی پییان نه گه یاند چونکه یه کخواپه رست نه بون ، یه کیک له مه رچی وه رگرتنی په رستنه کان لای خوا یه کخواپه رستبونه ، به لام چه ندین نیوه ندیان داده نا بو یه په رستنه کان یان لیوه رنه گیرا .

له بهر نه هم هوڼه خواى گه وړه پیغه مېهر (ﷺ) یې بڼو ناردن بڼو نه وه ی
 ئاینی باوکه گه وړه یان (ئبراهیم) ^(۱۰) بڼو نوځکاته وه و خه بهریان باتی نه هم
 نزیك بوونه وه له خوا و نه هم بیروباوهره ته نه مافی خوایه و هیچ کام له مانه
 بڼو جگه له خوا نابی نه بڼو فریشته ی نزیك کړاو له خوا و نه بڼو پیغه مېهر ی
 په وانه کړاو چ جای که سانی تر .

نه مه بوو نه گینا موشریکه کان شایه تی و گه واهی نه وه یان ددها که ته نه
 خوا به دیه پنه ره و هاو به شی نیه و هیچ که س توانای پوزیدانی نیه نه وه نه بی ،
 هیچ که س توانای زیندو کړنه وه ی نیه نه وه نه بی ، هیچ که س توانای مراندنی
 نیه نه وه نه بی ، هیچ که س کاره کان به پړوه نابات نه وه نه بی ، شایه تی نه وه یان
 ددها هه موو ئاسمانه کان و نه وه ی تییدایه و هر حوت زهویه که و نه وه ی له
 ناوی دایه هه مووی به بنده و مل که چه

(۱۰) چونکه قوره دیش و دهو رو بهری نه وه و پاشماوه ی نه ون ، له سهر یه کخوا په رستی بوون ،
 تیایاندا لاواز بوو و نه ما به هوڼی (عمرو) ی کور ی (لوحه) یه وه که بته کانی له (جده)
 دهره پنا دواى خنکانی نه ته وه که ی نوح سه لامی خواى له سهر بیټ ، دواى دهره پنانی به
 هه موو لایه کدا له نیو عه ره بدا بلاوی کړده وه . بړوانه : (أخبار مكة : ۵ / ۱۶۱) ، ومعجم البلدان
 : (۵ / ۳۶۸) نقلاً عن : "شرح كشف الشبهات" للشيخ ابن العثيمين رحمه الله تعالى .

و له ژیر پکیف و ده‌سه‌لاتی ئه‌ودایه ^(۱) .

ئه‌گه‌ر به‌لگه‌ی پوون و ئاشکرات ویست له‌سه‌ر ئه‌وانه‌ی پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) جه‌نگی له‌ گه‌ل کردن له‌ گه‌ل ئه‌وه‌شدا شایه‌تی و گه‌واهییان ده‌دا به‌وه‌ی بۆم باس کردی ، ئه‌م ئایه‌ته‌ پیرۆزه‌ بخوینه‌وه‌ که‌ خوا ده‌فه‌رموی : ﴿قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَمَّنْ يَمْلِكُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَمَنْ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَيُخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ وَمَنْ يُدَبِّرُ الْأَمْرَ فَسَيَقُولُونَ اللَّهُ فَقُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ﴾ [سورة یونس : ۳۱] .

واته : بلی : چ که‌سی له‌ ئاسمان و زه‌وی پۆزیتان ئه‌دا ؟ وه‌ یا چ که‌سی خاوه‌ن و به‌دییه‌نه‌ری گوێ و چاوه‌کانه ؟ وه‌ چ که‌سی زیندو له‌ مردو یا مردو له‌ زیندو ده‌ردینئ ؟ وه‌ چ که‌سی کاروباری دنیا به‌ پێوه‌ ده‌بات ؟ جا ده‌لێن خوا ، بلی : ئه‌ی بۆ ته‌قوا ناکه‌ن و ناترسن له‌ خوا ؟

هه‌ر وه‌ها ئه‌م ئایه‌ته‌ : ﴿قُلْ لِّمَنِ الْأَرْضُ وَمَنْ فِيهَا إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ﴾ (٨٤) سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ (٨٥) قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ

^(۱) شیخ محمد بن ابراهیم آل الشیخ په‌حه‌ته‌ی خوای لیبت ده‌فه‌رموی : ئه‌و موشریکانه‌ ملکه‌چی ته‌وحیدی په‌روه‌ردگاریتی بون و سه‌رپنجییان نه‌ده‌کرد و لی‌ره‌شه‌وه‌ تی نه‌که‌وتبون چونکه‌ خوایان ده‌ناسی و برێک عیباده‌تیان ده‌کرد ، به‌لکو له‌ویوه‌ تی‌که‌وتبون که‌ واسیته‌یان دانا‌بو له‌ نێوان خوایان و خوادا به‌گومانی خوایان که‌ ئه‌وانه‌ له‌ خواوه‌ نزیکترن !

(۸۶) سَيَقُولُونَ لِلّٰهِ قُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ (۸۷) قُلْ مَنْ يَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ يُجِيرُ وَلَا يُجَارُ عَلَيْهِ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (۸۸) سَيَقُولُونَ

لِلّٰهِ قُلْ فَأَنَّى تُسْحَرُونَ ﴿۸۹﴾ [سورة المؤمنون] .

واته : زهوی و ئهوانه ی که له زهویدان هی کتیه ئه گهر ده زانن ؟ له وه لامدا ده لاین : هه مووی هی خوایه ، بلای : ئایا بیرناکه نه وه ؟ بلای : چ که سی په روهردگاری هوت ئاسمان و عهرشی گهره یه ؟ له وه لامدا ده لاین : هه مووی هی خوایه ، بلای : ئایا خو پاریزی نا کهن و له خوا ناترسن ؟ بلای : چ که سی فه رمان په وایی هه موو شتیکی به دهسته و بپه نایان په نا ئه دا و که سیش ناتوانیت کهس په نا بدات له خوا ئه گهر بزنان ؟ له وه لامدا ده لاین : [هه موو ئه وانه] هی خوان ، بلای : جا چو ن ئیوه سیحر و جادو لئ کراون ؟

وه چه نده ها ئایه تی تر .

(له گهل ئه مه شدا کاتیك پیغه مبه ر ﷺ) پییوتن : بلاین : (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) وتیان : ﴿أَجْعَلِ الْآلِهَةَ إِهًا وَاحِدًا إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ عُجَابٌ﴾ [سورة ص : ۵] واته : ئایا هه موو خواکانی کردووه به یه ک خوا ؟! به راستی ئه مه شتیکی سه رسور هینه ره !

ئه‌گەر زانیت که نه‌زانی کافره‌کان مانای یه‌کخواپه‌رستیان ده‌زانی ئه‌و کاته سه‌رسوپمان له که‌سانیک که خویان به موسلمان ده‌زانن له کاتی‌کدا له مانای ئه‌م وشه‌یه به قه‌د نه‌زانی کافره‌کان نازانن ! به‌لکو واده‌زانن ته‌نها وتنی به زمانه به بی‌دل په‌یوه‌ستکردن به ماناکانی ئه‌م وشه‌یه) (١٢).

ئه‌گەر به جوانی لیکولیت‌ه‌وه که ئه‌و موشریکانه باوه‌ریان هه‌بووه به‌م مه‌سه‌له‌یه و له گه‌ل ئه‌وه‌شدا نه‌ی خستنه ناو بازنه‌ی یه‌کخواپه‌رستیه‌وه (ئه‌وه‌ی که پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) بانگیانی ده‌کرد بۆی) .

وه ئه‌گەر زانیت ئه‌و یه‌کخواپه‌رستیه‌ی که ئینکاریان ده‌کرد بریتی بوو له یه‌کخواپه‌رستی خوا له خواجه‌تیدا (١٣) ، ئه‌وه‌ی که موشریکه‌کانی سه‌رده‌می

(١٢) ئه‌م پرستانه‌ی نیوان ئه‌م دووکه‌وانه () ، له‌و نوسخه‌یه‌دا هاتووه که شیخ فوزان شه‌رحی کردوه .

(١٣) مشت ومیری موشریکه‌کان له گه‌ل پیغه‌مبه‌ردا (ﷺ) له په‌رستنی خوی گه‌وره بوو به‌تاک و ته‌نهایی وه‌ک له چیرۆکی سه‌ره‌مه‌رگی (أبو طالب) ده‌رده‌که‌وێت :

عن سعيد ابن المسيب عن أبيه قال : ((لما حضرت أبا طالب الوفاة جاءه رسول الله (ﷺ) فوجد عنده أبا جهل وعبدالله بن أبي أمية بن المغيرة ، فقال : أي عم قل لا إله إلا الله كلمة أحاج لك بها عند الله ، فقال أبو جهل وعبدالله بن أبي أمية : أترغب عن ملة عبد المطلب ؟ فلم يزل رسول الله (ﷺ) يعرضها عليه ويعيدانه بتلك المقالة حتى قال أبو طالب آخر

ئیمه ناوی ده‌نن (الأعتقاد)^(١٤) واته : (بیروباوه‌ی) هه‌روه‌ها شه‌و و پوژ دو‌عیان ده‌کرد ، له‌ گه‌ل ئه‌وه‌شدا هه‌ندیکیان هاواری ده‌کرده‌ فریشته له‌به‌رچاکیتی و نزیکیان له‌ خوا بو ئه‌وه‌ی شه‌فاعه‌تی بو بکه‌ن یان هاواری ده‌کرده‌ پیاوچاکی وه‌ک (اللات) یان پیغه‌مبه‌ریک وه‌ک عیسا .

ما کلمهم : علی ملّة عبد المطلب وأبى أن يقول لا إله إلا الله ...)) رواه البخاري في كتاب التفسير / سورة القصص برقم : (٤٧٧٢) .

واته : کاتیک (أبو طالب) له‌ سه‌رده‌م‌رگدا بوو پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) هات بو سه‌ردانی بی‌نی (أبو جهل) و (عبدالله بن أبي أمية بن المغيرة) لای (أبو طالب)ن ، پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فه‌رمووی : ئه‌ی مامی خوّم بلای (لا إله إلا الله) ، ته‌نها ووشه‌یه‌که‌ لای خوا ده‌یکه‌مه‌ به‌لگه‌ بوژ ، (أبو جهل) و (عبدالله بن أبي أمية) ووتیان : ئه‌ی (أبو طالب) ئه‌ته‌وئ له‌ ئاینی (عبد المطلب) وازی‌نی ؟ پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) به‌رده‌وام ئه‌و داواکارییه‌ی دووباره‌ ده‌کرده‌وه‌ له‌ مامی ، ئه‌و دوانه‌ش قسه‌ی خو‌یان دووباره‌ ده‌کرده‌وه‌ ، تا دوا ئه‌نجام (أبو طالب) ووتی : له‌ سه‌ر ئاینی (عبد المطلب) ده‌می‌نمه‌وه‌ و خۆی گرت‌ه‌وه‌ له‌وه‌ی وشه‌ی (لا إله إلا الله) بلایت ...

=

= (ملة عبد المطلب) : ئاینی (عبد المطلب) : واته : بتپه‌رستی و شه‌ریک دانان بو خوا له‌ په‌رستندا .

^(١٤) شیخ محمد بن ابراهیم آل‌ الشیخ ده‌فه‌رموئ : موشریکه‌کانی سه‌ر ده‌می ئیمه‌ ئه‌لین : (فلان فيه عقيدة) واته : عه‌قیده‌مان پییه‌تی سودمان پی‌به‌خشیت بو که‌سیک ئه‌گه‌ر بانگه‌شه‌ی ئه‌وه‌یان بو کرد عه‌قیده‌ت پی‌ هه‌بیت . بر‌وانه‌ (شرح کشف‌ الشبهات) ل : (٨٠) .

وه نه گهر زانیت پیغمبر (ﷺ) له سهر نه م جوړه هاو به شداناننه جهنگی له گه ل کردن ، وه بانگی کردن بو پاک کردنه وه و بی خه وشکردنی په رستن ، وه ک خوی گه وره ده فهرموی : ﴿فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا﴾ [سورة الجن : ۱۸] واته : جا له گه ل خوادا هاوار بو که سی تر مه بهن و که سی تر مه په رستن .

وه فهرمویه تی : ﴿لَهُ دَعْوَةُ الْحَقِّ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَسْتَجِيبُونَ لَهُمْ بِشَيْءٍ﴾ [سورة الرعد : ۱۴] واته : هاوار و په رستن ته نها شایسته ی خوی به ، وه که سانیک که داوا له جگه له خوا ده که ن نه وانیه داویان لیده کری هیچ وه لامیان ناده نه وه .

وه نه گهر به ته وای و بیگومان زانیت پیغمبر (ﷺ) جهنگی له گه ل کردن له بهر نه وه ی : پارانه وه و داوا کردن و نه زر و سهر برپین و داوی کومه کی کردن و هه موو جوړه کانی په رستن بو خوا بیټ ، وه نه گهر زانیت دان پییدانان و باوه ر بوونیان ته نها به په روه ردگاریتی خوا (الربوبیة) نه ی خستنه ناو باز نه ی موسلمانیتیه وه ، وه نه گهر زانیت داوا کردنیان له

فریشته کان و پیغه مبه ران و پیاوچا کان ته نها شه فاعه ت کردن و نزیك بوونه وه
 بوو له خوا ^(۱۵) له کاتیځدا ئه مه خوین و مالیانی حه لال کرد :

ئو کاته ئو په خواپه رستیه ده زانیت که پیغه مبه ران هه موویان
 بانگه وازیان بو کردوو و موشریکه کان دانیان پیدانه ناوه و باوه پیان پی
 نه بووه و به ره لستیان کردوو .

ئو خواپه رستییه به تاك و ته نهایی بریتیه له واتای وشه ی (لَا إِلَهَ إِلَّا
 اللَّهُ) ، چونکه په رستراو (إِلَه) لای موشریکه کانی پیښوو بریتی بوو له وه ی
 جیگه ی مه به ست بی له داواکردنی شه فاعه ت و پروتیکردن و داواکاری ئه گهر
 ئو په رستراوه فریشته یه ک بی یان پیغه مبه ریځ یان دوستیځی خوا یان داریځ

^(۱۵) وه ک له م سهرده مه دا ئه لین ته گهر تو بچیت بو لای کاربه ده ستیځ ده بیټ بچیته پرسگه و
 لای که سانیځ که له و پله یان نرمتره ، نازانن ئو کاربه دهسته له بهر لاوازی و که متوانایی
 خو ی ئو شتانه ی داناوه ، ته گهر چهند که سیځ به یه که وه داواکارییه کانی خو یانی بخنه بهر
 ده ست ناتوانی به یه که وه تییا ننگات چ جای ده لایان باته وه ، ته نجا خوی گه وره جیاوازی له
 نیوان به نده کانیدا دروست نه کردوه و له یه ککاتیشدا هه موو سکا لایه ک ده بیسیټ و ده توانیت
 له یه ککاتدا ده لای هه موو به نده کانی بداته وه ، که واپوو برای موسلمان خوی گه وره له
 هه موو که س له تو نزیکتره ، ده بیسیټ و ده بینیټ و به توانایه ئه وه ی داوا ی ده که هیت
 بوټبکات به لایم جگه له و نه ده بیسن ، نه ده بینن ، نه تواناشیان هه یه هیچت بو بکه ن ته نها
 ساخته ی شه یتانه و به س .

یان گۆرپک یان جنۆکه یه ک) ، مه به ستیان به (إله) به دهینه ر و پۆزی دهر و هه لسوړپینه ری بونه وهر نه بوو ، ئه وان زۆر چاک ده یانزانی هه مووی به دهستی خواجه وه ک پېشتر لای دوام ، به لکو مه به ستیان به (إله) ئه وه بوو که موشریکه کانی ئیستا پئی ده لاین (سه یید) ^(۱۶) ، ئه وه بوو پیغه مبه ر (ﷺ) هات و بانگی کردن بۆ ووشه ی مه زنی یه کخواپه رستی که بریتیه له (لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) ، مه به ست و ئاکامیش له م ووشه یه و اتاکه یه تی نه ک ته نها ووتن و گوکردنی ، بئ باوه رپه نه فامه کان چاک ده یانزانی مه به ستی پیغه مبه ر (ﷺ) له م ووشه یه بریتیه : له تاککردنه وه ی خواجه گه وره به دل به ستن ته نها به خوداوه .. وه باوه رپه نه بوون به وانیه ی که جگه له خوا ده په رستری و دور که وتنه وه لیان ، چونکه کاتیک پیغه مبه ر (ﷺ) پئی وتن : بلین : (لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ)

^(۱۶) نه گهر و تیان سه یید واته په رستراو نه گهر به خوشیان نه زانن به لām و اتاکه ی لای ئه وان که سیکه شایسته بیت بۆ ئه وه ی بیته نیوه ند له نیوان خویان و خوادا و عه قیده بوون پئی سودی ده بیت گهر داوای لی بکه یت داوای پیوستیه کان له خوا بکات ، مه به ستیان پئی (وه لی) یه و جینگه ی بیر و باوه رپانه به و مانایه ی گهر باوه رت پئی هه بوو سودت پی ده گه یه نیّت (...). ته مه قسه ی شیخ (محمد بن إبراهیم آل الشیخ) هه . پروهانه : شرح کشف الشبهات ل : (۸۹).

بۆ حوکمی به کار هینانی وشه ی سه یید پروهانه کتیبی (معجم المناهي اللفظية) نوسینی شیخ بکر أبو زید ل : (۳۰۶ - ۳۱۱) زۆر گرنگه .

اللَّهُ) له وه‌لامدا ووتیان : ﴿أَجْعَلِ الْآلِهَةَ إِهًا وَاحِدًا إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ عَجَابٌ﴾ [سورة ص : ٥] .

واته : ئایا هه‌موو خواکانی کردوو به یه‌ک خوا ؟! به‌راستی ئه‌مه‌شتیکی سهرسورپه‌نهره !

ئه‌گهر زانیت نه‌فامی بی‌باوه‌ره‌کان (جُهاَلُ الْکُفَّار) ئه‌م راستیه‌یه‌ ده‌زانن ئه‌وجا جیگه‌ی سهرسورپه‌مانه ئه‌وه‌ی لاف و گه‌زافی ئیسلامه‌تی لێ‌ده‌دات و له هه‌مان کاتدا به‌قه‌د ئه‌وان مانای ئه‌م وشه‌یه‌ نازانی‌ت ، به‌لکو وا گومان ده‌بات مه‌به‌ست له‌م وشه‌یه‌ (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) ته‌نها گو‌کردن (تَلَفُظ) ی پیته‌کانیه‌تی به‌ بی‌دل په‌یوه‌ست کردن به‌واتا‌کانی ئه‌م ووشه‌یه‌ .

به‌هره‌مه‌ند ^(١٧) و شاره‌زاترینی ئه‌مانه‌ واگومان ده‌بات که واتای ئه‌م ووشه‌یه‌ بریتیه‌ له‌وه‌ی که (جگه‌ له‌ خوا که‌س به‌دی‌هه‌نهر و پۆزیده‌ر نییه‌)

^(١٧) ئه‌مه‌ له‌وه‌ی پێشوو که (واده‌زانی ته‌نها گو‌کردنی پیته‌کانیه‌تی ...) شاره‌زاتره‌ به‌لام به‌واتایه‌کی هه‌له‌ مانای ده‌کات ته‌لێت (جگه‌ له‌و که‌س به‌دی‌هه‌نهر و پۆزیده‌ر و ... نییه‌) به‌م شیوه‌ مانا کردنی هه‌له‌یه‌ ، یان هه‌ندی که‌س ده‌لێن واتا‌که‌ی بریتیه‌یه‌ له‌ (لا معبودَ إِلَّا اللَّهُ) واته‌ : هه‌یج په‌رستراوی‌ک له‌ بونه‌وه‌ردا نییه‌ ، ته‌مه‌ش هه‌له‌یه‌ ، ته‌نجا وانیه‌یه‌ چونکه‌ شتانیکی زۆر هه‌ن جگه‌ له‌ خوا ده‌په‌رستری‌ن له‌ بونه‌وه‌ردا ، به‌لام واتای دروست بۆ (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) ته‌وه‌یه‌ بلیت : هه‌یج په‌رستراوی‌ک نییه‌ شایسته‌ی په‌رستن بێت جگه‌ له‌ خوا .

که‌وابوو قه‌ت ئه‌و که‌سه خیری تیدا نیه و چاک نیه که نه‌فامی بی باوه‌پان له واتای (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) دا له‌و زانتر بن .

ئه‌گه‌ر ئه‌وه‌ت زانی که بۆم باس کردی به‌زانینی دل^(١٨) ، وه هاوبه‌شدانانت بۆ خوا ناسی که له باسیدا ده‌فه‌رموی : ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ﴾ [سورة النساء : (١١٦)] .

واته : به‌پاستی خوا له که‌سی خوش نابیت که هاوبه‌شی بۆ دابنی به‌لام خوش ده‌بیت له جگه له شیرک بۆ هه‌ر که‌سی بیه‌وی .

وه ئه‌گه‌ر ئاینی خوات ناسی که خوا جگه له‌وه له هیچ که‌سیک شتی تر قه‌بوول ناکات ئه‌و ئاینه‌ی که پیغه‌مبه‌رانی پی ناردوو وه هه‌ر له یه‌که‌میان وه تا دواين پیغه‌مبه‌ریان .

وه له گه‌ل ئه‌مانه‌دا زانیت زۆربه‌ی زۆری خه‌لکی چه‌ند نه‌فامن به‌م مه‌سه‌له‌یه^(١٩) ، ئه‌وا ئه‌مانه دوو سودت پیده‌گه‌یه‌نن :

^(١٨) واته زانین به دل نه‌ک ته‌نها به زمان بلیت : له ماناکه‌ی گه‌یشتووم ، زانایان پیناسه‌ی زانستیان کردوو به‌وه‌ی که بریتییه له : دلدا‌به‌ستن و باوه‌پویتیکی بی گومان و ده‌قاده‌ق وه‌ک له‌بوندا هیه . دانا‌کان وتوو‌یانه زانست بریتییه له : به‌ده‌سته‌هێنان و بوونی ره‌سمی شت له ئه‌قلدا .
پروانه : (معجم التعريفات)ی (الجرجانی) ل : (١٣٠) .

یه‌که‌م : دلّ خوۆش بوون به‌به‌خشش و په‌حم و سوۆزی خوا وه‌ك خواى گه‌وره ده‌فه‌رمویت : ﴿قُلْ بِفَضْلِ اللَّهِ وَبِرَحْمَتِهِ فَبِذَلِكَ فَلْيَفْرَحُوا هُوَ خَيْرٌ مِّمَّا يَجْمَعُونَ﴾^(۲۰) [سورة یونس : (۵۸)] واته : بلى : به‌فه‌زل و په‌حمه‌تى خوا ئه‌بى شاد بن چونكه فه‌زل و په‌حمه‌تى خوا باشتره له‌وه‌ى كۆى ده‌كه‌نه‌وه .

دووه‌م : ترسانىكى زۆر ، چونكه ئه‌گه‌ر تو زانیت ئینسان به‌یه‌ك وشه‌كه به‌زمانى بیلّیت ، كافر بیته‌وه له‌وانه‌یه ئه‌و وشه‌یه بلیت و حوكمیشى نه‌زانیت به‌لام ئه‌و نه‌زانینه نابى به‌بیانو^(۲۱) ، هه‌ندى جار ئه‌و كوفره ده‌كات و واش

^(۱۹) واته نه‌فامن به‌یه‌كه‌خواپه‌رستى (توحید) و هاوبه‌شدانان (شرك) ته‌نانه‌ت نازانن جی‌اوازی له‌نیوانیاندا بکه‌ن ! به‌لكو قسه‌و تانه‌و ته‌شه‌ر ده‌گرن له‌یه‌كه‌خواپه‌رستان و شوینی موشریكه‌كان ده‌كه‌ون .

^(۲۰) ﴿بِفَضْلِ اللَّهِ﴾ واته : به‌ئیسلام ، ﴿وَبِرَحْمَتِهِ﴾ واته : قورئان ، ﴿فَلْيَفْرَحُوا﴾ واته : دل‌خوۆشبوونی سوپاس و داننان به‌نیعمه‌ته‌كانى خوا ، ئه‌م خوۆشیه‌ش دروسته چونكه سوپاسى خوايه له‌سه‌ر نیعمه‌تى یه‌كه‌خواپه‌رستى و ناسینی شیرك . بر‌وانه (شرح كشف الشبهات) ی شیخ فوزان ل : (٦٨) .

^(۲۱) شیخ محمد بن صالح العثیمین په‌حمه‌تى خواى لیبیت ده‌فه‌رمویت : (قسه‌ى ئیمه له‌سه‌ر ئه‌م پرسته‌یه‌ى دانهر په‌حمه‌تى خواى لیبیت ئه‌مه‌یه : واگومان نابهم شیخ په‌حمه‌تى خواى لیبیت باوه‌رى واییت كه نه‌زانین بیانوو نه‌بیّت (العدر بالجهل) مه‌گه‌ر بو كه‌سیك كه‌مه‌ترخه‌مبیّت له‌وه‌رگرتن و فیروبنی زانستدا بو نمونه : كه‌سیك هه‌ق ده‌بیسیّت به‌لام بایه‌خى پینادات و هه‌ولئ فیروبنی نادات ئه‌م جوړه كه‌سانه پاساویان لئ قه‌بول ناكړیت ، كاتیك ده‌لیم گومان

ده زانی له خوا نزیکی ده کاته وه وهك موشریکه کان گومانیان وابوو . به تایبته ئه گهر خواى گه وره مانای ئه وهت فیركات له گيړانه وهى به سهرهاتى قه ومه کهى موسا ^(۲۲) ههر چه نده پیاو چاک و شاره زابون که هاتن بو لای

ناهم شېخ وابلت چونکه قسه یه کی تری هیه به لگه یه له سهر هه بوونی بیانوو له کاتى نه زانیندا ، پرسپاری لى کراوه رډحه ته خوى لیبى دهر باره ی ئه و شتانه ی جهنگى له سهر بکرى ؟ و ئه و شتانه ی کهسى له سهر ته کفیر بکريت ؟ ئه ویش له وه لاما فهرموویه تی : پایه کانى ئیسلام پینجن ، یه کهم پایه بریتییه له شایه تومان ، پاشان چوار پایه کهى تر ، ئه م چوار پایه ئه گهر که سیك باوه رى پیان هه بوو به لام وازی لیان هیئا ئیمه با جهنگى له گه ل بکهین له سهر نه کردنى به لام ته کفیری ناکهین ته نها به نه کردنى . له کاتیکدا زانایان رایان جیاوازه له حوکمى که سیك ئه م چوار پایانه نه کات به ته مه لى و به بى نکولى کردن ، ئیمه ش کهس به هیچ شتیک ته کفیر ناکهین ئه و شتانه نه بیئت زانایان کوړان له سهرى وهك شایه تومان . ئه مه ش کاتیک هه لکى له سهر ته کفیر ده کهین دواى پیناسانندن ، ئه گهر ناسى و ئینکاری کرد پروانه (شرح کشف الشبهات) ل : (۹۹) زور گرنګ و پېوېسته .

^(۲۲) قه ومى موسا واته : بهنى ئیسرائیل ئه وانه ی باوه ریان به موسا هینا بوو ، له که ل موسادا سه لامى خوى له سهر بى له میسر هه لته اتبون له ده ستى فیرعه ون ، کاتیک به لای که سانیکدا تیپه رپین خو یان دابوو به سهر چه ند بتيکدا دهیانپه رستن ، ئه مانیش هاتن بو لای موسا و وتیان ﴿اجْعَلْ لَنَا إِلَهًا كَمَا هُمْ آلِهَةٌ﴾ ئه ویش سه رزه نشتى کردن و وتى : ﴿إِنكُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ﴾ واته : به پراستى ئیوه که سانیکى نه فام و نه زان کارن .

موسا داویان کرد و وتیان : ﴿اجْعَلْ لَنَا إِلَهًا كَمَا لَهُمْ آلِهَةٌ﴾ [سورة الأعراف : (۱۳۸)]

واته : تۆیش په‌رستراویکمان بۆ دابنئ هه‌روهك چۆن ئه‌وان چه‌ندین په‌رستراویان هه‌یه .

ئه‌گه‌ر ئه‌مانه‌ت زانی ئه‌و کاته پێداگری و ترست له دڵدا گه‌وره ده‌بی بۆ ئه‌وه‌ی له‌م شتانه و جووری ئه‌مانه‌ پرزگارت بکه‌ن ، ئه‌وه‌ش بزانه له‌ دانایی خوا ئه‌وه‌یه که هه‌ر پێغه‌مبه‌ریکی ناردبێ به‌م یه‌کخواپه‌رستییه چه‌نده‌ها دوژمنی بۆ داناوه ^(۲۳) وه‌ك ده‌فه‌رموی : ﴿وَكَذَلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا

^(۲۳) چونکه بونی دوژمن هه‌ق پاک و پ‌ۆشن ده‌کاته‌وه به‌ هوێ مملانی کردنیان ، که نه‌یار هه‌بوو به‌لگه‌ی که‌سی دووهم به‌هێزتر ده‌بی‌ت ، ئه‌مه‌ی خ‌وای گه‌وره بۆ پێغه‌مبه‌رانی داناوه بۆ شوێنکه‌وتوانی ئه‌وانیشی داناوه ، ئه‌و تاوانکار و سته‌مکارانه ده‌ستدریژی ده‌که‌نه سهر پێغه‌مبه‌ران و شوێنکه‌وتوانیان و ئه‌وه‌ی هێناویانه بۆ خه‌لک ، ئه‌وه‌ش به‌ دوو شت : یه‌که‌م : گومان و دوودلئ دروستکردن ، دووهم : دوژمنکاری و دژایه‌تی .

خ‌وای گه‌وره له‌به‌رامبه‌ر گومان و دوودلئ دروستکردندا ده‌فه‌رموی : ﴿وَكَفَىٰ بِرَبِّكَ هَادِيًا﴾ واته : خوا به‌سه‌ بۆ پ‌ینمایه‌کردنی که‌سانیک دوژمنانی پێغه‌مبه‌ران بیانه‌وه‌ی له‌خشته‌یان به‌ن .

شَيَاطِينَ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ يُوحِي بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ زُخْرَفَ الْقَوْلِ غُرُورًا ﴿[سورة الأنعام : (١١٢)] واته : ئه‌ی پیغه‌مبه‌ر هه‌روه‌ک چۆن بۆ هه‌موو پیغه‌مبه‌ریک دوژمنمان داناوه ئاوايش بۆ تۆ دوژمنمان داناوه له شه‌یتانه‌کانی مروّف و جنۆکه که قسه‌ی پارێنراوه و فریوده‌ر و بی‌بنه‌وا به نه‌یڤی‌یه‌وه به یه‌کتر ده‌گه‌یه‌نن .

زۆر جار دوژمنانی یه‌کخواپه‌رستی خواوه‌نی چه‌ندین زانیاری و په‌راو و به‌لگه‌ن ^(٢٤) وه‌ک خودا ده‌فه‌رموی : ﴿فَلَمَّا جَاءَهُمْ رَسُولُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَرِحُوا بِمَا عِنْدَهُمْ مِنَ الْعِلْمِ وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِؤْنَ﴾ [سورة غافر : (٨٣)] واته : کاتی پیغه‌مبه‌ره‌کانیان به به‌لگه‌ی پونه‌وه ده‌هاتنه‌لایان ئه‌وان دلشادبوون به‌و زانیه‌ی که لایانبوو ، وه ئه‌و سزایه‌ی که به گالته‌یان دانه‌نا دایانیگرته‌وه .

وه‌ خ‌وای گه‌وره له‌به‌رامبه‌ر ده‌ستدریژی و دوژمنکاریدا ده‌فه‌رموی : ﴿وَنَصِيرًا﴾ واته : خوا به‌سه‌ بۆ سه‌رخستنی که‌سانیک دوژمنانی پیغه‌مبه‌ران بیانه‌وی دایان به‌مرکینه‌وه و کو‌تاییان پی‌به‌یڤن . پروانه (شرح کشف الشبهات) ی ابن العثيمين ل : (١١٤) به‌ کورتی .
^(٢٤) زانست هه‌رکاتیک له‌ قورئان و سونه‌تدا به‌کاره‌یڤنا مه‌به‌ست پێی زانستی شه‌رعی به‌ . وه‌ک شیخ ابن باز ده‌فه‌رموی له‌ کتیبی (العلم وأخلاق أهله) زانستی شه‌رعی : بریتیه‌ له‌و میراته‌ی له‌ پیغه‌مبه‌رانه‌وه به‌ جیماوه ، به‌لام زانستی دوژمنانی یه‌کخواپه‌رستی بریتیه‌ له‌ خه‌ون بینین و شتی به‌تال و بی‌بنه‌ما ، جاری واش هه‌یه ده‌نوسین به به‌لگه‌یه‌کی (صحیح) وه‌ به‌لام لێی تیناگه‌ن و له‌راستیشدا به‌لگه‌ نییه بۆ ئه‌و به‌تاله‌ی ده‌یانه‌وی و به‌لکو به‌لگه‌یه له‌سه‌ریان .

گه‌ر ئه‌وه‌ت زانی که‌باس کرا ، وه‌ زانیت پ‌یگه‌ی به‌ره‌و خوا چوون چه‌ندین دوژمنی خاوه‌ن په‌وانب‌یژی و زانیاری هه‌یه‌ له‌ سهر ئه‌و پ‌یگه‌یه‌ دان‌یشتوون به‌رده‌وام بۆ لادان و گومرا کردنی خه‌لکی ، ئه‌وا پ‌یویسته‌ له‌سهرت^(٢٥)

^(٢٥) فی‌ربونی زانست و حوکمه‌ شه‌رع‌یه‌یه‌کان به‌ پ‌یی ئه‌نجام‌ده‌ر له‌ زانستی ئوسول‌دا ده‌ب‌یت‌ه‌ دوو به‌شه‌وه‌ :

یه‌که‌م : فه‌رزی (ع‌ین) که‌ له‌ سهر هه‌موو موسلمان‌یک پ‌یویسته‌ .

دووهم : فه‌رزی (کفایه‌) که‌ له‌سه‌ر هه‌موو موسلمانان پ‌یویسته‌ ئه‌گه‌ر هه‌ند‌یک له‌ موسلمانان کردیان له‌سه‌ر ئه‌وان‌یتر ده‌که‌و‌یت .
=
= فه‌رزی (ع‌ین) ده‌کر‌یت‌ه‌ دوو به‌شه‌وه‌ :

یه‌که‌م : فه‌رزی عه‌ینی گشتی و هاوبه‌ش : ئه‌م به‌شه‌ له‌سه‌ر هه‌موو تاک‌یک‌ی موسلمان واجبه‌ ، هه‌موو که‌س‌یک له‌ موسلمانان پ‌یویسته‌ ب‌یزان‌یت وه‌ک : پایه‌کانی ئیسلام و چه‌رام‌کراوه‌ ئاشکراکان ... هتد .

دووهم : فه‌رزی عه‌ینی تابه‌ت : بر‌یت‌یه‌ له‌ ته‌واوی ئه‌و حوکمانه‌ی که‌ په‌یوه‌ندن به‌و واجبه‌ی که‌ له‌ سهر که‌سی تابه‌ت واجب بووه‌ ، نمونه‌ی که‌س‌یک که‌ ناتوان‌یت زه‌کات بدات یان چه‌ج بکات واجب نه‌یه‌ له‌سه‌ری هه‌موو حوکمه‌کانی زه‌کات یان چه‌ج بزان‌یت به‌ پ‌یچه‌وانه‌ی ئه‌و که‌سه‌ی که‌ ده‌توان‌یت بیان‌کات ئه‌وه‌ واجبه‌ له‌ سه‌ری به‌ وردی حوکمه‌کانیان بزان‌یت ، (ابن أبی العز) له‌ (شه‌رح‌ی طحاویه‌) دا ده‌فه‌رموی (... فمن وجب علیه الحج والزكاة مثلا ، يجب علیه من الايمان أن يعلم ما أمر به ، ويؤمن بأن الله أوجب عليه ما لا يجب على غيره الإيمان به إلا مجملًا ، وهذا يجب عليه فيه الإيمان المفصل ، وكذلك الرجل أول ما يسلم إنما يجب عليه الإقرار المجمل ، ثم إذا جاء وقت الصلاة كان عليه أن يؤمن بوجوبها ويؤدّيها فلم

ئوه نده فی ربیت له م ئاینه که ببیته سیلاحیک بۆ جهنگین له گه ل ئه و
شهیتانانیهی که پی شه واکه یان به خوا ی په روه ردگاری ووتووه : ﴿لَا قُعْدَنَ لَهُمْ
صِرَاطُكَ الْمُسْتَقِيمَ (۱۶) ثُمَّ لَا تَجِدُ أَكْثَرَهُمْ شَاكِرِينَ (۱۷)﴾ [سورة الأعراف] واته : من له سهر
پړگای راستی تو بویان داده نیشم بۆ لادانیان له هه موو لایه که وه بویان دیم :
له پی شیانوه و له پشتیانوه و لای راستیانوه و لای چه پیانوه و
ناشبینیت زۆربه یان سوپاسگوزار بن .

به لام له گه ل ئه مه شدا ئه گه ر پووبکه یته خوا^(۲۶) و گوی پراگیت بۆ به لگه
و پونکردنه وه کانی ، ئه و هیچ مه ترسه : ﴿إِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفًا﴾ [سورة
النساء : (۷۶)] واته : به راستی فروفیللی شهیتان لاواز و بئ هیزه .

یتساو الناس فیما أمروا به من الإيمان ... ل : (۳۷۷ - ۳۷۸) چاپی المکتب الإسلامی ، پروانه :
مجموع الفتاوی : (۲۸ / ۸۰) .

^(۲۶) شیخ محمد بن ابراهیم آل الشیخ په همه تی خوا ی لیبیت دده رمویت : (ئه گه ر پووبکه یته
خوا) به دل و به گیان و شهیتان بزانیته بۆ لای خوا گه راویته ته وه و تنه ا پشنت به ئه و به ستووه
و به ته واده تی گوێ پراگیت بۆ به لگه کانی قورئان و سوننه ت ، ئه و کاته هیچ خه مبار مه به و
مه ترسه له و دوژمنانه ی رپگرگ له سهر پړگاس **پاست** ، چونکه تو ئه وه نده تویشووت پییه
بتپاریزیت له و دژایه تی و رپگرگته ، کاتیك ترست له سهره دوور بیت و پشتته لکه یت له

عه واميكي يه كخواپه رستان سهرده كه ویت به سهر هزار زانای
 موشريكه كان^(۲۷) وهك خوا ده فهرموی : ﴿وَإِنَّ جُنَدَنَا لَهُمُ الْغَالِبُونَ﴾ [سورة
 الصافات : (۱۷۳)] واته : به پراستی سهر بازه كانی ئیمه سهر كه وتوون .

به لگه كانی خوا ، دلته نگی و ترس كاتيك روت تیده كهن كه دلت پروونه كه یته خوا و
 گوینه گريت ، به لام نه گهر بگه پیتته وه بو لای خوا نه و كاته ﴿إِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفًا﴾
 ، ههر چنده بهش و چاره نوی شه یتان له هه زاردا (۹۹۹) نو سه د و نه وده و نویه ، زوری
 حیزبی شه یتان به هو ی هیزی هه لځه له تاندن و ساخته ی شه یتانه وه نییه ، به لكو
 هه لځه له تاندنی لاوازه ، به لام زوړ به ی خه لکی گوپړایه لی ده كهن و دوستایه تی ده كهن و زالی
 ده كهن به سهر خویندا ... پروانه (شرح كشف الشبهات) ل : (۱۱۸) .

^(۲۷) شیخ فوزان ده فهرموی : خه لکی سی به شه : =

۱- كه سیك زانستی دروست و فیتره تی بی خهوشی پیییت : ئهم به شه بهر زترین پله یه ،
 ئهم كه سه ش كه سیكه دلی پروو كر دووه ته خوا و گوپی راگرتووه بو به لگه كانی خوا ، بویه
 زانستی دروست و فیتره تی بی خهوشی بو پیدا بووه .

۲- كه سیك زانستی پیینه بیته به لام فیتره تی بی خهوشی هه بیته ئهم كه سه عه وامي
 یه كخواپه رستانه .

۳- كه سیك نه زانستی دروستی پیییت نه فیتره تی پاك و بی خهوش به لكو
 تراویل كه (سراب) ی بی هه حقیقه ت : ئهم كه سه له بهرام بهر عه وامه كه دا ده وړیته چ جای له
 بهرام بهر زانایه كدا زانستی دروست و فیتره تی پاکی هه بیته ؟!

سهر‌بازانی خوا ^(٢٨) سهر‌که‌وتوون له به‌لگه و زماندا وه‌ك چو‌ن له شمشیر‌بازیدا هه‌میشه سهر‌که‌وتوون .

به‌لام ته‌نها ترس له‌سهر ئه‌و یه‌ك‌خواپه‌رسته‌یه كه سیلاحی (به‌لگه‌ی پێ‌نیه ^(٢٩) .

خوای گه‌وره مننه‌تی خو‌ی لی‌ناوین به‌وه‌ی قورئانی دابه‌زاندوه كه گ‌یراویه‌تی به‌وه‌ی كه : ﴿نَبِیْنًا لِّكُلِّ شَیْءٍ وَهْدٰی وَرَحْمَةً وُّبُشْرٰی لِّلْمُسْلِمِیْنَ﴾ [سورة النحل : (٨٩)] واته : پونكه‌ره‌وه‌یه بو‌هه‌موو شتی‌ك و هو‌ی پێ‌نمای‌ی و په‌حمه‌ت و موژده‌یه بو‌موسلمانان .

ئهم ر‌ون‌کردنه‌وه‌یه ئه‌وه‌ت فێ‌رده‌که‌ن كه فێ‌ربوونی زانستی سود‌به‌خش ده‌ی‌تته سیلاح بو‌ ئی‌ماندار له به‌رام‌به‌ر دوژمنانی خوا و پێ‌غه‌م‌به‌ردا (ﷺ) . (شرح کشف الشبهات) ل : (٨٠) — (٨١) .

^(٢٨) دانهر په‌حه‌ته‌ی خوای لی‌ی‌ت ئاماژه ده‌کات بو‌ئ‌وه‌ی سهر‌بازانی خوا ، به‌نده ئی‌مانداره‌کانی ئه‌وانه‌ی خوا و پێ‌غه‌م‌به‌ری خوا (ﷺ) سهر‌ده‌خه‌ن ، به‌ دوو شت له گه‌ل خه‌ل‌ک‌دا جیهاد ده‌که‌ن :

یه‌که‌م : به‌لگه و ر‌ون‌کردنه‌وه ئه‌مه‌ش به‌رام‌به‌ر مو‌نافیقه‌کان .
دووه‌م : به شمشیر و سیلاحی جه‌نگ ئه‌مه‌ش به‌رام‌به‌ر کافره‌کان ئه‌وانه‌ی بی‌باوه‌ری
خو‌یان ئاشکرا کردوه .
^(٢٩) ب‌روانه په‌راوی‌زی ژماره : (٢٥) .

هیچ خاوه‌ن ناره‌واویه‌ک به‌لگه‌یه‌ک ناه‌یښته‌وه ، به‌مسوگه‌ری له‌قورئاندا
 ئایه‌ت هه‌یه‌هه‌لیبوه‌ش‌یښته‌وه‌و پوچه‌لییه‌که‌ی به‌پوونی ده‌رخات وه‌ک خوا
 ده‌فرموی : ﴿وَلَا يَأْتُونَكَ بِمَثَلٍ إِلَّا جِئْنَاكَ بِالْحَقِّ وَأَحْسَنَ تَفْسِيرًا﴾ [سورة الفرقان :
 (۳۳)] واته : هیچ نموونه‌یه‌ک (به‌لگه‌یه‌ک) ت بو ناه‌یښته‌وه‌و ئیلا ئیمه‌راستی و
 باشت‌رین پون‌کردنه‌وه‌ت بو د‌ین‌ین ، هه‌ندی له‌پاڤه‌کاران ووتوویه‌انه : (ئهم
 ئایه‌ته‌گشت‌یه‌بو هه‌موو به‌لگه‌یه‌ک که‌ئه‌ه‌لی به‌تال بیه‌یښته‌وه‌تا پوژی
 قیامه‌ت) .

من‌چه‌ند شتانی‌کت بو باس ده‌که‌م^(۳۰) له‌وانه‌ی که‌خوا له‌قورئاندا باسی
 کردووه‌وه‌ک وه‌لام‌یک بو‌ئه‌و قسانه‌ی که‌موشریکه‌کانی ئهم‌سه‌رده‌مه
 ده‌یکه‌نه‌به‌لگه‌به‌سه‌رمانه‌وه‌بو‌یه‌ده‌ل‌یم :

وه‌لام‌ی ئه‌ه‌لی به‌تال به‌دوو‌پ‌یگه‌ده‌بی به‌کورتی (ج‌مل) و به‌ورد و
 در‌یژی (تف‌صیل) ، وه‌لام‌دانه‌وه‌به‌کورتی شتیکی مه‌زنه‌و سوودیکی گه‌وره‌یه

^(۳۰) هه‌ر له‌سه‌ره‌تای کت‌یبه‌که‌وه‌تا ئیره‌پ‌یشه‌کی بوو له‌رون‌کردنه‌وه‌ی پاست‌یتی ئاینی
 پیغه‌م‌به‌ران و بانگه‌وازه‌کانیان ، له‌به‌رام‌به‌ریشدا ر‌ون‌کردنه‌وه‌ی نادروستی ئاینی
 موشریکه‌کان ، ئهم‌رسته‌یه‌بابه‌ت و ناوه‌روکی کت‌یبه‌که‌مان بو‌رون‌ده‌کاته‌وه‌که‌بریتیه‌له
 په‌ت‌کردنه‌وه‌و هه‌له‌وه‌شاندنه‌وه‌ی ئهو‌گومان و شوبهانه‌ی هه‌ندی‌ک له‌موشریکه‌کان خست‌بویه‌انه
 نیو خواپه‌رست‌یه‌وه .

بۆ ئه و كه سه ی لای تیښگات ، وه لāmیش به کورتی ئه م ئایه ته یه كه خوای
 گه وره ده فهرموئ : ﴿هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ
 الْكِتَابِ وَأُخَرُ مُتَشَابِهَاتٌ فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ
 الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ﴾ [سورة آل عمران : (٧)] واته : هه ر خوا یه قورئانی دابه زاندووه
 بۆ سهر تو - ئه ی محمد (ﷺ) - هه ندی له ئایه ته کانی مو حکه من ئه م جوړه
 ئایه تانه ش بنه پره تی ئایه ته کانی ترن ، وه هه ندی ئایه تیش هه ن مو ته شابیه ن
 ، جا ئه وانه ی که دلایان نه خو شه شوینی ئه م ئایه ته مو ته شابیه انه ده که ون به
 مه به سستی ئاشوب نانه وه و گو پینی مانا کانیان به وه ی دلایان ده یخوا زی ت بۆ
 لادانی خه لک له سهر پیگای راستی ئیسلام .

هه روه ها به (صحیح) گه یشتووه له پیغه مبه ره وه (ﷺ) که فهرمو یه تی :
 ((إِذَا رَأَيْتُمُ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ فَأُولَٰئِكَ الَّذِينَ سَمَّى اللَّهُ فَاذْكُرُوهُمْ)) رواه
 البخاري ومسلم (٣١) عن عائشة رضي الله عنها.

واته : ئه گه ر ئه و كه سانه تان بی نی که شوینی به لگه له یه کچو وه کان
 ده که ون ئه وانه ئه و كه سانه ن که خوا ناوی لی ناون به شوینکه وتوانی ئاژا وه و
 گو پینی مانای به لگه کان بۆ لادانی خه لک له سهر پیگای راستی ئیسلام .

(٣١) صحیح البخاری : (٤٥٤٧) ، و صحیح مسلم : (٢٦٦٥) .

[گومانی یه‌که‌م]

نموونه‌ی - ئه‌و که‌سه‌ی که‌را به‌دوای ده‌قی (مُتَشابه) و وازی له (مُحکم) ^(٣٢) ه‌ینا و تو‌ش به (م‌ج‌م‌ل) وه‌لامی به‌یت‌ه‌وه - ئه‌وه‌یه که : ئه‌گه‌ر ه‌ندیّ موش‌ریک پ‌ی‌یان ووتی : ﴿أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾ [سورة یونس : (٦٢)] واته : د‌و‌ستانی خوا - له مردن به‌دواوه - نه‌ترسیان له سهره و نه خه‌م ده‌خ‌و‌ن - ب‌و‌ ئه‌وه‌ی به‌ج‌ی‌یان ه‌یشت‌و‌وه له که‌سوکاریان - ، یان وتیان شه‌فاعه‌ت ر‌اس‌ته و پ‌یغه‌مبه‌ران ر‌ی‌ز و ته‌قدیریان هه‌یه یان هه‌ر فه‌رموده‌یه‌کی پ‌یغه‌مبه‌ریان (ﷺ) ب‌و‌ باس کردی و کردیانه به‌لگه ب‌و‌ هه‌رشتی‌کی پوچه‌لیان و ت‌و‌ ماناکه‌ت نه‌زانی وه‌لامیان بده‌وه و ب‌ل‌ی‌ خ‌و‌ای گه‌وره باسی ئه‌وانه‌ی کرد‌و‌وه که گوم‌راییان له دل‌دایه به‌وه‌ی که واز له

^(٣٢) ئایه‌تی مو‌ح‌که‌م بریتیه له‌و ئایه‌ته‌ی ده‌لاله‌تی ر‌و‌نب‌ی‌ت و ئال‌و‌گ‌و‌ر و گ‌و‌ران‌کاری به‌سه‌ردا نه‌یه‌ت واته : ت‌خ‌ص‌ی‌ص و ت‌أ‌و‌ی‌ل و ن‌س‌خ . ئه‌م وشه‌یه (مُحکم) له قسه‌ی عه‌ره‌به‌وه و ده‌رگ‌راوه که گوت‌و‌ویانه (ب‌ن‌اءُ مُحکم) واته : توند و ت‌و‌ل‌ بی‌ت که ترسی دار‌و‌خ‌ان‌یت نه‌بی‌ت . ئایه‌تی (مُتَشابه) به‌و ئایه‌ته ده‌گوت‌ری‌ت که ده‌لاله‌تی له خودی ئایه‌ته‌که‌دا شار‌اوه‌یه ، هه‌ل‌و‌ی‌س‌تمان به‌رامبه‌ر به‌م د‌وا‌نه ئا‌و‌ایه :

مُحکم : با‌وه‌ر بو‌ون پ‌ی‌ی ، زانی‌نی و اتا‌کا‌نی ، کار‌پ‌ی‌کرد‌نی .

مُتَشابه : با‌وه‌ر بو‌ون پ‌ی‌ی ، ته‌فس‌یر نه‌کرد‌نی به‌ ش‌ت‌ی‌ک پ‌ی‌چه‌وانه‌ی مُحکم بی‌ت و ده‌بی‌ت به مُحکم ته‌فس‌یر ب‌کر‌ی‌ت .

(مُحْكَم) دین و شوینی (مُتَشَابِه) ده‌که‌ون ، وه ئه‌وه‌شیان پی بلی که پیشتر باسم کرد که خوا ئه‌وه‌ی بۆ باسکردین که موشریکه‌کان باوه‌ریان به په‌روه‌ردگاریتی خوا هه‌بوو وه کافر بوونیان به هۆکاری دل په‌یوه‌ست بوونیان به فریشته‌کان و پیغه‌مبه‌ران و پیاوچا‌که‌نه‌وه‌ بوو له‌ گه‌ل ئه‌وه‌شدا ده‌یان ووت : ﴿هُؤَلَاءِ شُفَعَاؤُنَا عِنْدَ اللَّهِ﴾ [سورة یونس : (۱۸)] واته : ئه‌مانه‌ تکه‌اکار و شه‌فاعه‌ تکه‌ارمان لای خوا ، ئه‌م مه‌سه‌له‌یه‌ شتیکی (مُحْكَم) ه و ئاشکرایه و هیچ که‌س ناتوانی مانا‌که‌ی بگۆری ، ئه‌وه‌ی باست کرد بۆ من ئه‌ی موشریک له‌ قورئان و فه‌رموده‌ی پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) واتا‌که‌ی نازانم که ئه‌و مانایه‌ بدات که تو مه‌به‌سته (۳۳) به‌لام بیگومان باوه‌رم وایه‌ فه‌رمایشته‌کانی خوا دژ به‌یه‌ک نین و فه‌رموده‌کانی پیغه‌مبه‌ریش (ﷺ) پیچه‌وانه‌ی قورئانی پیروژ نین .

(۳۳) بۆ نمونه‌ ئیمه‌ی سه‌له‌فی له‌ پیشه‌کی ساله‌کانی نه‌وه‌د له‌ سه‌ده‌ی رابردو کاتیک ده‌مانگوت حزبیایه‌تی و جیاوازی و دروستکردنی حیزب به‌ ناو ئیسلامه‌وه‌ کاریکی خراب و ناره‌وايه ، به‌ چه‌ندین به‌لگه‌ی قورئان و سونه‌ت له‌وانه : ﴿وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾ (۳۱) مِنْ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيعًا كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ (۳۲)﴾ [سورة الروم] واته : وه‌ک موشریکه‌کان نه‌بن ئه‌وانه‌ی ئاینه‌که‌ی خۆیان په‌رته‌وازه‌ کردووه و بوونه به‌ چه‌ند پی‌ریکه‌وه و هه‌موو به‌کیک له‌و پی‌ر و گروپانه‌ش شانازی به‌ به‌رنامه‌که‌ی خۆیه‌وه‌ ده‌کات ، خه‌لکانیک هه‌بوون له‌ به‌رامبه‌ر ئه‌م ئایه‌تانه‌دا باوه‌رتان هه‌بیت ئایه‌تی : ﴿إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ﴾ یان ده‌کرده به‌لگه‌ !!! ده‌یانگوت وشه‌ی (نَعْبُدُ) کو‌یه ، که‌وابوو دروسته‌ ئیمه‌ش کو‌مه‌لێک بین و

ئهمه وه‌لامیکی راست و دروسته ^(٣٤) به‌لام ته‌نها ئه‌وانه لێی تێده‌گه‌ن که خوا یارمه‌تیان بدات ، که‌وابوو ئهم وه‌لامه به‌که‌م مه‌زانه وه‌ک خوا ده‌فه‌رموی :

﴿وَمَا يُلْقَاهَا إِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا وَمَا يُلْقَاهَا إِلَّا ذُو حَظٍّ عَظِيمٍ﴾ [سورة فصلت : (٣٥)]

واته : هه‌چ که‌س ناگاته ئهم پله‌یه مه‌گه‌ر که‌سانێ نه‌بی‌ت که‌ خو‌پاگر بن ، وه ته‌نها که‌سانێ ده‌گه‌نه ئه‌و پله‌یه که به‌شیکی گه‌وره‌یان هه‌بی له‌ بپاوا و ئاکاری چاک .

به‌لام وه‌لامی دور و درێژ ئه‌وه‌یه : دوژمنانی خوا چه‌ندین په‌خنه و به‌ره‌لستییان هه‌یه له‌وه‌ی پی‌غه‌مبه‌ران هه‌تا‌ویانه که به‌وانه خه‌لکی له

حزبیکمان هه‌بی‌ت ، ئیمه‌ش زۆر به‌ ئاسانی ئه‌و شو‌به‌ه‌یه‌مان به‌تال ده‌کرده‌وه و ده‌مانگوت : وشه‌ی (نَعْبُدُ) کۆیه و ده‌گه‌رێته‌وه بۆ هه‌موو موسلمانان نه‌ک موسلمانان پارچه‌ پارچه‌ بن بۆ چه‌ند حه‌یزیک . بۆ ئهم مه‌سه‌له‌یه کتیبی : (حکم الإنتماء إلى الفرق والجماعات الإسلامية) و (الدعوة إلى الله بين التجمع الحزبي والتعاون الشرعي) ، هه‌روه‌ها کتیبی : (فه‌ت‌وای گه‌وره‌ زانا‌ییانی هاوچه‌رخێ ئه‌ه‌لی سوننه و جه‌ماعه سه‌باره‌ت به‌ روونکردنه‌وه‌ی حوکمی حزبا‌یه‌تی و جیاوازی و پارچه‌ پارچه‌ گه‌رێتی) بخوێنه‌وه زۆر به‌ سودن إن شاء الله .

^(٣٤) واته : ئه‌و وه‌لامه‌ی له به‌رامبه‌ر نه‌یاره‌که‌تدا بلێیت : قسه‌کانی خوا نه‌ساز و دژ به‌یه‌ک نین ، فه‌رموده‌کانی پی‌غه‌مبه‌ر (ﷺ) موخاله‌فه‌ی قورئان ناکات ، واجه‌یش له‌سه‌رمان ئه‌وه‌یه ماناکردنی (مُتَشَابِه) بگێڕینه‌وه بۆ لای (مُحْکَم) . بپاوه : شرح کشف الشبهات لابن العثیمین ل : (١٣٦) .

پېگاسی پاستی پیغمبره ران ده گېړنه وه و لارپیان ده کهن ، یه کیک له و
 به ره لستیانه نه وه یه که ده لئین : ئیمه شهریک بو خوا بریار ناده یین به لکو
 شایه تی ده ده یین که هیچ کهس توانای به دیه یینان و پوزیدان و سود به خشین و
 زیانگه یاندنی نیه جگه له خوا ، هیچ هاوه لیکي نیه ، وه شایه تی ده ده یین که
 محمد (ﷺ) سود به خشیني به ده ست نیه و ناتوانی زیان له خوی دوور خاته وه
 چ جای (عبد القادر)^(۳۵) ، یان غه یری نه و ، به لام من مروقیکی تاوانبارم و

^(۳۵) ناوی (عبد القادر) ی کوری (موسی) ی کوری (عبد الله) یه ، نازناوی (أبو محمد محي الدين) ی
 گه یلانییه ، دامه زرینه ری ته ریقه تی قادری یه ، یه کیکه له گه وره زاهدان و سؤفییه کان ، له سالی
 (۴۷۱) له گه یلان که ده که ویتته پشתי (ته برستان) وه له دایک بووه ، له ته مه نی لا ویتیدا له سالی
 (۴۸۸) دا رۆیشته بو شاری (به غداد) ، له وی گه یشته به ماموستایانی زانست و ته صه وف ، و له
 شیوازه کانی و تار و ناموژگاریدا هه لکه وت ، و خوی شاره زا کردوه له شه ریعت ، و گوپیستی
 فهرمووده ش بو ، و نه ده بیشی خویند ، و ناوبانگی ده رکرد ، و خواردنی دهستی خویی ده خوارد ،
 ناماده ی وانه و تنه وه و فه توادان بو له (به غداد) دا له سالی (۵۲۸) دا ، و حنه بلی مه زه ب بووه
 ، وه له سالی (۵۶۱) دا هه ر له شاری (به غداد) مردوه په حه متی خوی لیبت ، چه ندین کتییی
 هه یه له وانه : (الغنية لطالب طريق الحق) جگه له مه ش ، ئیمامی (الذهبي) له کتیبی (سير أعلام
 النبلاء) دا (۲ / ۴۵۱) به دور و دريژی باسی ژبیانی کردوه و له کو تاییکه یدا فهرموویه تی : (به
 کشتی شیخ عبد القادر پله و پایه ی گه وره یه و چه ند په خنه یه کی له سه ره سه باره ت به هه ندی له
 وته کانی و هه ندی له بانگه یشته کانی ، وه هه ندی له وانه ش زیاده پوی تیدا کراوه ، والله اعلم) .

پیاوچاکان پله و پایه یان لای خوا هه یه بویه به واسیته ی ئه وان داوا له خوا ده که م .

که و ابو تویش به و شیوه یه وه لآمی بده وه که له پیشترا باسکرا ، که بریتیه له وه ی : ئه وان ه ی (پیغه مبه ر ﷺ) جهنگی له گه ل کردن ئه وه ی تو ده یلئی ئه وانیش ده یانگوت و دانیان به وه دا ده نا که بته کانیان هیچ شتیکیان به ده ست نیه ته نها پله و پایه یان مه به ست بوو ، ئه نجا ئایه ته کانی قورئانیان به سه ردا بخوینه که به لگن بو ئه م مه سه له یه و پونیکردوه ته وه .

[گومانی دووه‌م]

ئه‌گەر ووتی : ئه‌و ئایه‌تانه‌ بۆ ئه‌و که‌سانه‌ دابه‌زیوه‌ که‌ بتیان ده‌په‌رست ، چۆن پیاوچاکان ده‌به‌نه‌ پرزی بته‌کانه‌وه‌ ؟ یان چۆن پیغه‌مبه‌ران ده‌که‌نه‌ بت ؟ ئه‌وا به‌وه‌ی پیشوو وه‌لامی ده‌وه‌ (٣٦).

که‌وابوو ئه‌گەر دانی به‌وه‌دا نا که‌ بی‌ باوه‌ره‌کان شایه‌تی په‌روه‌ردگاریتی بۆ خوا ده‌دن و ته‌نها مه‌به‌ستیان شه‌فاعه‌ت بوو له‌و بتانه‌ ، به‌لام ئه‌م موشریکه‌ی ئیستا به‌م شو به‌یه‌ی ده‌یه‌وئیت جیاوازی بخاته‌ نێوان کرده‌وه‌که‌ی خۆی و ئه‌وانه‌ی موشریکه‌کانی پیشوو ده‌یانکرد ، تو‌ش ئه‌وه‌ی بۆ پونکه‌وه‌ که‌ بی‌باوه‌ران تیاندان هه‌بووه‌ هاواری کردووه‌ته‌ بته‌کان و هی واشیان هه‌بووه‌ هاواری کردووه‌ته‌ دۆستانی خوا (أولياء) (٣٧) ئه‌وانه‌ی که‌ خوا

(٣٦) بلی ههر که‌سی غه‌یری خوای په‌رست ، ئه‌وه‌ (وَتَن)ی کردووه‌ به‌ په‌رستراوی خۆی چ جیاوازی به‌هه‌یه‌ له‌ نێوان که‌سی‌کدا بت به‌رستی‌ت یان پیغه‌مبه‌ران و پیاوچاکان ، له‌ کاتی‌کدا هیچ که‌س له‌وانه‌ نه‌توانی‌ت هیچ شتی‌ک بۆ به‌نده‌کانی بکات . وته‌ی شیخ ابن العثیمین ل : (١٤٢) .

(٣٧) به‌م وه‌لامه‌ ساخته‌ و درۆکه‌ی ئاشکرا ده‌بی‌ت که‌ ده‌لێت موشریکه‌کان ته‌نها بتیان ده‌په‌رست ، به‌لام جه‌نابی دۆستانی خوا و پیاوچاکان ده‌په‌رستی‌ت .

باسیان ده کات : ﴿أُولَٰئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ﴾
[سورة الإسراء : (۵۷)] .

واته : ئه وانه ی که وا ده یان په رستن (داوايان لى ده که ن) خو یان له هو یه ک
ده که پړین که خو یانی پى له په روه رد گاریان نزیک بکه نه وه .

وه هاواریان ده کرده عیسای کورپی مهربه م و دایکی ، خوا ی که و ره
ده فهرمو ی : ﴿مَا الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ وَأُمُّهُ صِدِّيقَةٌ
كَانَا يَأْكُلَانِ الطَّعَامَ انْظُرْ كَيْفَ نَبِّئُ هُمُ الْآيَاتِ ثُمَّ انْظُرْ أَنَّى يُؤْفَكُونَ (۷۵) قُلْ
أَتَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا وَاللَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ (۷۶)﴾
[سورة المائدة]

واته : مه سیح (عیسا) ی کورپی مهربه م هیچ نیه ته نها پیغه مبه ریك نه بیټ
پیښ ئه ویش پیغه مبه ری تر هه بوون ، وه دایکی شی راستگو بوو ،
هه ردوکیان خو راکیان ده خوا د [واته : خوا نه بوون به لکو به نده ی خوا بوون]

یه که م : ئه و ساخته یه ی ده یکات راست نییه ، چونکه له و موشریکانه هه بوو پیاوچا کانی
= دده په رست .

دووه م : گریمان ئه و موشریکانه ته نها بتیان دده په رست ، ئه و کاته یش هیچ جیاوازی له
نیوان ئه م و موشریکه کانی پیښودا نییه ، چونکه هه موو که سانیک دده په رستن هیچ سودیان پى
نابه خشن .

بروانه چۆن نیشانه کانی خوا پونده کهینه وه ؟ ئه نجا بروانه چۆن له هه ق ده گه پیندرینه وه ، بلای : ئایا بېجگه له خوا شتیك ده په رستن نه زیانیکی هیه و نه سودیک له کاتییدا خوی گه وره بیسه ر و زانیه .

وه ئه م ئایه ته یانه ی بۆ باس بکه که خوی گه وره ده فه رموی : ﴿وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ يَقُولُ لِلْمَلَائِكَةِ أَهْؤُلَاءِ إِيَّاكُمْ كَانُوا يَعْبُدُونَ (٤٠) قَالُوا سُبْحَانَكَ أَنْتَ وَلِيِّنَا مِنْ دُونِهِمْ بَلْ كَانُوا يَعْبُدُونَ الْجِنَّ أَكْثَرُهُمْ بِهِمْ مُؤْمِنُونَ (٤١)﴾ [سورة سبأ] واته : پوڅی هه موویان کۆده کهینه وه ، ئه نجا خوی گه وره به فریشته کان ده لای : ئایا ئه مانه ئیوه یان ده په رست ؟ فریشته کان ده لای : خویه تۆ پاک و بێ گه ردی و ته نها تۆ پشتیوانی ئیمه ی نه ک ئه وان ، به لکو جنوکه یان ده په رست و زۆربه یان به وانه بروادار بوون .

وه ئایه تی : ﴿وَإِذْ قَالَ اللَّهُ يَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ أَنْتَ قُلْتَ لِلنَّاسِ اتَّخِذُونِي وَأُمِّي إِهْنِينَ مِنْ دُونِ اللَّهِ قَالَ سُبْحَانَكَ مَا يَكُونُ لِي أَنْ أَقُولَ مَا لَيْسَ لِي بِحَقِّ إِنْ كُنْتُ قُلْتُهُ فَقَدْ عَلِمْتَهُ تَعْلَمَ مَا فِي نَفْسِي وَلَا أَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِكَ إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ﴾ [سورة المائدة : (١١٦)] .

واته : خوی گه وره فه رموی : ئه ی (عیسای کوپی مه ریهم) ئایا تۆ به خه لکت وتوو ه من و دایکم بکه ن به دوو په رستراو جگه خوا ؟ عیسا ئه لای :

پاکي و بڼه گړدی بۆ تۆ خوايه بۆ من ناشی شتی بلیم که هه قی من نیه ،
ئه گهر وتبیتم ئه واهه پاستی تۆ دهیزانیت ، دهزانیت چی له دهرونمدايه و من
نازانم چی له نهفسی تۆ دایه ، به پاستی ههر تۆ زانای به سهر نهینیه کاندایه .

ئه نجا پیی بلی له میانیه ئه م ئایه تانه وه زانیت ئه وانه ی که ده گه پانه وه
بۆ لای بته کان خوا به کافری حسیب کردن ، ههروه ها ئه وانه ش که گه پانه وه
بۆ لای پیاوچا کان ههر به کافری حسیب کردن ، وه پیغه مبهه (ﷺ) له سهر
ئه وه جهنگی له گه ل کردن .

[گومانی سی‌یه‌م]

ئه‌گهر ووتی : کافره‌کان ده‌یان په‌رستن به‌لام من شایه‌تی ده‌ده‌م که ته‌ن‌ها خوا قازانج و زیانی به‌ده‌سته و هه‌موو شتی‌ک به‌ده‌ستی ئه‌وه ، وه هیچ شتی‌کم له جگه له‌و ناوی ، وه پیاوچاکان هیچ شتی‌کیان به‌ده‌ست نیه ، به‌لام بۆیه ده‌گه‌ریمه‌وه بۆ لایان ، بۆ ئه‌وه‌ی لای خ‌وای گه‌وره شه‌فاعه‌تم بۆ بکه‌ن !

وه‌لام بۆ ئه‌م شو‌به‌ه‌یه ئه‌وه‌یه بلی‌یت : ئه‌مه ده‌قاوده‌ق قسه‌ی بی باوه‌ره‌کان بوو ، ئه‌نجا ئه‌م ئایه‌ته‌ی به‌سه‌ردا بخ‌وین‌ه‌وه : ﴿وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَى﴾ [سورة الزمر : (۳)] واته : ئه‌وانه‌ی جگه له‌خ‌ودا دۆستان‌ی‌کیان بۆ خ‌وایان په‌یدا کرد‌بوو و هاواریان تی‌کردن و ده‌یان‌په‌رستن به‌بیان‌و‌ی ئه‌وه‌ی پ‌یدا‌ویسته‌ی‌کانیان به‌رزب‌یت‌ه‌وه بۆ لای خ‌ودا و شه‌فاعه‌تیان بۆ بکه‌ن - واته : ده‌یان‌گوت ئیمه ده‌زانین ئه‌وانه هیچ دروست ناکه‌ن و پ‌ۆزی ناده‌ن و ه‌یچیان به‌ده‌ست نییه ، به‌لام بۆ ئه‌وه ده‌یان‌په‌رستین که له خ‌وامان نزیک بکه‌نه‌وه .

وه ئایه‌تی : ﴿وَيَقُولُونَ هَؤُلَاءِ شُفَعَاؤُنَا عِنْدَ اللَّهِ﴾ [سورة یونس : (۱۸)] واته : موشریکه‌کان ده‌یان‌گوت : ئه‌وانه‌ی داوایان لی ده‌که‌ین ت‌کا‌کارمانن لای خ‌ودا.

پ‌ی‌و‌ی‌س‌ت‌ه ب‌ز‌ان‌ی‌ت ئ‌ه‌م س‌ی‌ شو‌ب‌ه‌ه‌یه^(٣٨) له ه‌ه‌م‌و‌و شو‌ب‌ه‌ه‌کان‌ی‌ان گ‌ه‌و‌ر‌ه‌ت‌رن ، که‌و‌اب‌و‌و ئ‌ه‌گ‌ه‌ر ز‌ان‌ی‌ت خ‌و‌ای گ‌ه‌و‌ر‌ه له ق‌و‌ر‌ئ‌ان‌دا با‌سی ک‌ر‌د‌و‌ون، و‌ه ب‌ه با‌شی ل‌ی‌ی‌ان ت‌ی‌گ‌ه‌ی‌ش‌تی ئ‌ه‌و‌ه ئ‌ه‌و‌انی ت‌ر ز‌و‌ر ئ‌اس‌ان ت‌رن.

^(٣٨) شو‌ب‌ه‌ه‌ی ی‌ه‌ک‌ه‌م : ئ‌ی‌م‌ه ب‌ت نا‌پ‌ه‌ر‌س‌ت‌ین ، به‌ل‌ک‌و پ‌یا‌و‌چ‌اک‌ان د‌ه‌پ‌ه‌ر‌س‌ت‌ین .

شو‌ب‌ه‌ه‌ی دو‌و‌ه‌م : ئ‌ی‌م‌ه م‌ه‌ب‌ه‌س‌ت‌مان خ‌و‌ایه که دا‌و‌ای‌ن ل‌ی‌د‌ه‌ک‌ه‌ی‌ن و خ‌و‌اد‌ه‌پ‌ه‌ر‌س‌ت‌ین .

شو‌ب‌ه‌ه‌ی س‌ی‌ی‌ه‌م : ئ‌ی‌م‌ه نا‌ی‌ان‌پ‌ه‌ر‌س‌ت‌ین ب‌و ئ‌ه‌و‌ه‌ی سو‌د‌ما‌ن پ‌ی‌ب‌گ‌ه‌ی‌ه‌ن‌ن ی‌ان ز‌یا‌ن‌ما‌ن پ‌ی‌ب‌ه‌خ‌ش‌ن ، چ‌ون‌که سو‌د و ز‌یا‌ن به‌د‌ه‌س‌تی خ‌و‌ایه ، به‌ل‌ک‌و ب‌و ئ‌ه‌و‌ه‌ی له خ‌و‌ا‌ما‌ن ن‌ز‌ی‌ک‌ک‌ه‌ن‌ه‌و‌ه ، ئ‌ی‌م‌ه م‌ه‌ب‌ه‌س‌ت‌مان ئ‌ه‌و‌ه‌یه ش‌ه‌ف‌اع‌ه‌ت‌ما‌ن ب‌و ب‌ک‌ه‌ن . ب‌رو‌انه (ش‌رح ک‌ش‌ف الش‌ب‌ه‌ات) ل‌اب‌ن الع‌ث‌ی‌م‌ی‌ن ل : (١٥٠)

[گومانی چوارەم]

ئەگەر ووتی : من هیچ کەس ناپەرستم جگە لە خوا ، ئەو گەرانبەو و داواکردنە لە پیاوچاکان پەرستن نیە .

تۆش پێی بلی : ئایا تۆ دان بەو هەدا دەنێی کە خودا دلسۆزی (إخلاص) ی لە پەرستندا فەرز کردووە لە سەرت ؟ وە مافی خۆیەتی بە سەرتەو ؟ ئەگەر ووتی : بەلی .

تۆش پێی بلی : ئەو دلسۆزیە کە فەرزە لە سەرت (لە پەرستنی خوادا بە تەنھا) کە مافی خۆیەتی بە سەرتەو بۆم پوونکەرەو ، بێگومان نە دەزانێ پەرستن چیه و نە جۆرهکانی دەزانێ .

تۆ پوونی کەو و بلی خۆی گەرە فەرمویەتی : ﴿ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ﴾ [سورة الأعراف : (٥٥)] واتە : داوا لە پەروردگار تان بکەن بە ملکهچی و هیمنییهو - بە بێ هاوار و خۆدەرخستن - بە راستی خودا لە سنور دەرچووانی خۆش ناوێت .

ئەگەر ئەو هەت پێی راگەیاندا کە داواکردن پەرستنه ، ئەنجا پێی بلی : ئایا زانیوتە ئەم پەرستنه بۆ خۆیە ؟

ناچار ده‌بێ بلی: به‌لێ نزا و پارانه‌وه کاکلی په‌رستنه^(٣٩)، ئه‌جا پێی بلی: ئه‌گه‌ر دانت به‌وه‌دا نا که نزا و پارانه‌وه په‌رستنی خواجه و به‌شه‌و و پوژ و به‌ترس و به‌ته‌ماوه داوات له‌خوا کرد، پاشان له‌پێوستیه‌که‌دا

^(٣٩) ئه‌و فهرمووده‌یه‌ی که هه‌ندێ له‌زانایانی فهرمووده‌ناس ر‌یوایه‌ت‌یان کردووه که ئه‌مه ده‌قه‌که‌یه‌تی: (الدعاء مُحُّ العبادَة) ئه‌م فهرمووده‌یه هه‌ر چه‌نده ماناکه‌ی دروسته چونکه داواکردن کرۆک و پوخته‌ی په‌رستنه و داواکار کاتێک داوا له‌خوا ده‌کات که ه‌یوا‌ی به‌که‌س نام‌ینێت ته‌نها به‌خوا نه‌بێت، ئه‌مه‌ش خواجه‌رستی و د‌ل‌سو‌زی راسته‌قینه‌یه و ه‌یچ په‌رستنی‌ک له‌مه‌مه‌زنت‌ر نه‌یه، به‌لام وه‌کو فهرمووده‌ی پێغه‌م‌به‌ر (ﷺ) فهرمووده‌یه‌کی لاوازه (ضعیف)ه‌ ئیمامی (الترمذی) ر‌یوایه‌تی کردووه له‌ (ئه‌نه‌سی کوری مالیکه‌وه) له‌ پێغه‌م‌به‌ره‌وه (ﷺ) که فهرموویه‌تی: (الدعاء مُحُّ العبادَة)، ئیمامی (الترمذی) د‌وا‌ی ر‌یوایه‌ت کردنی هه‌ر خۆی ئاماژه‌ی بۆ لاوازی‌تی کردووه به‌م وته‌یه: (هذا حديث غريب من هذا الوجه، لا نعرفه إلا من حديث ابن لهيعة)، هه‌روه‌ها (المبارکفوری)ش له‌کتیبی (تحفة الأحمدي) دا: (٩ / ٢٨٧ - ٢٨٨)، هه‌روه‌ها فهرمووده‌ناسی سه‌رده‌م‌یش پێشه‌وا (الألبانی) له‌م کتیبانه‌دا: (ضعیف سنن الترمذی) رقم: (٣٣٧١) و (ضعیف الترغیب والترهیب) رقم: (١٠١٦) و (ضعیف الجامع الصغیر) رقم: (٣٠٠٣).

به‌لام هه‌ر له‌م باره‌یه‌وه ئیمامی (الترمذی) له‌پاش ئه‌م فهرمووده‌ی فهرمووده‌یه‌کی تری به‌ (صه‌حیح)ی ر‌یوایه‌ت کردووه له‌ (نه‌عمانی کوری به‌شیر)ه‌وه که‌وا پێغه‌م‌به‌ر (ﷺ) فهرموویه‌تی: ((الدعاء هو العبادَة)) واته: داواکردن و پارانه‌وه په‌رستنه، ئیمامی (الترمذی) د‌وا‌ی ر‌یوایه‌ت کردنی فهرموویه‌تی: (هذا حديث حسن صحيح)، هه‌روه‌ها پێشه‌وا (الألبانی) به‌ (صه‌حیح)ی داناوه له‌م کتیبانه‌دا (صحیح سنن الترمذی) رقم: (٢٩٦٩) و (٣٢٤٧) و (٣٣٧٢) و (صحیح أبي داود) رقم: (١٤٧٩) و (صحیح الترغیب والترهیب) رقم: (١٦٢٧) و (صحیح الجامع الصغیر) رقم: (٣٤٠٧).

داوات له پیغه مبه ریک یان که سیکی تر کرد ، ئایا که سیکی ترت نه کردووه به
هاوه لای خوا له و په رستنه دا ؟ ناچار ده بی بلای : به لای (٤٠) .

توش پی بلای : نه گهر کارت به م ئایه ته ی خوا کرد که ده فهرموی :
﴿فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ﴾ [سورة الكوثر : (٢)] واته : نویژ بو خودا بکه و حه یوان بو
ئو سهر بره ، وه گوپرایه لای و سهر برینت بو خوا کرد (٤١) ، ئایا ئه مه
په رستنه یان نا ؟ ناچار ده بی بلای : به لای .

(٤٠) ئه مه ته گهر که سیک جاریک له پیویستییه کدا داوا له جگه له خوا بکات ، ئه ی ئه وانه
حالیان چونه که شهو و روژ له هه موو هه لئس و کهوتیکیاندا ده لاین : (یا ئیمام حسین) .. (یا
شیخ عبد القادر) .. (یا غه وټ) .. (یا پیری ..) ... هتد !!!
(٤١) ئه مه نمونه یه کی تره له سهر هه مان بابته ، مه به ستیش له م دوباره کردنه وه یه به
هیژکردن و تیژکردنی بابته که یه ته گینا مروقی ژیر ئاماژه یه کی به سه .
ئه نجا ئه وه ش بزانه سهر برین چهند جوړیکه هه یه وه ک شیخ (محمد بن صالح العثیمین)
ده فهرمویت :

(یه که م : به مه به ستی گه وره راگرتنی ئه و که سه ی حه یوانه که ی بو سهر ده بریت و خوت به
بچوکی ئه و ده زانیت و مه به ستت به و کاره ت نزیکه بونه وه یه له که سی ناو براو ، ئه م جوړه
په رستنه ته نها ته بیټ بو خوای گه وره بیټ به و شیوه ی خوای گه وره فهرمانی پی کردووه و
ئه نجامدانی بو جگه له خوا هاو به شدانانی گه وره یه بو خوا ، خوای گه وره ده فهرمویت : ﴿قُلْ
إِنْ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ (١٦٢) لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ

الْمُسْلِمِينَ (١٦٣) ﴿سورة الأنعام : (١٦٢)﴾ واته : بلی ئەو نوێژانەی ده‌یکهم و ئەوه‌ی سه‌ری ده‌ب‌رم له‌و حه‌یوانانەی که‌ فه‌رمانم پێ‌کراوه‌ و ئەوه‌ی له‌ ژیاغدا ده‌یکهم و ئەوه‌ی به‌سه‌رمدا د‌یت و ئەوه‌ی له‌سه‌رم نووسراوه‌ له‌ مرده‌ندا هه‌مووی بۆ خ‌وايه و ه‌ی ئەوه‌ ، ئەو خ‌وايه ه‌یچ شه‌ریک و هاوه‌ڵیک‌ی نییه‌ ، وه‌ ته‌نها به‌وه‌ش فه‌رمانم پێ‌کراوه‌ ، وه‌ من یه‌که‌م که‌سم که‌ ئەنجامیان بده‌م .

دووه‌م : سه‌رپ‌رین به‌ مه‌به‌ستی ر‌ێژنان له‌ میوان یان بۆ شای‌ی و ماره‌پ‌رین و بۆنه‌کان‌ی له‌م ش‌یوه‌یه‌ ، ئەم جو‌رده‌یان فه‌رمان‌ی پێ‌کراوه‌ واجبه‌ یان س‌وننه‌ت ، به‌ به‌ل‌گه‌ی فه‌رمووده‌ی پ‌یغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) که‌ ده‌فه‌رمو‌یت : ((مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ)) [رواه البخاري رقم : (٦٠١٨) ومسلم رقم : (٤٧ و ٤٨)] واته : هه‌ر که‌س باوه‌ری به‌ خ‌وای گه‌وره‌ و پ‌وژ‌ی د‌وایی ه‌یه‌ به‌ ر‌ێژ له‌ میوانه‌که‌ی بگ‌ر‌یت .

هه‌روه‌ها به‌ل‌گه‌ی فه‌رمووده‌ی پ‌یغه‌مبه‌ر (ﷺ) که‌ کات‌یک (عبد الرحمن)ی کو‌ری (عه‌وف) ژ‌نی ه‌ینا پ‌ی‌ی ده‌فه‌رمو‌یت : ((أُولُمْ وَلَوْ بِشَاةٍ)) [رواه البخاري رقم : (٢٠٤٨) ومسلم رقم : (١٤٢٧)] واته : ده‌عه‌وت‌ی شای‌ی بکه‌ ئەگه‌ر به‌ مه‌ر‌یک‌یش ب‌یت .

[ئه‌ل‌یم (وه‌رگ‌ی‌ر) : ئەوه‌ش بزانه : ئەو سه‌رپ‌رینانه‌ی که‌ بۆ کاربه‌ده‌ستان ده‌کرا بۆ نمونه‌ له‌ کات‌ی هات‌یندا ده‌یه‌ها حه‌یوان سه‌رده‌پ‌را و به‌ج‌ی‌ده‌ما له‌ شو‌ینی سه‌رپ‌رینه‌که‌ی ئەوه‌ کار‌یک‌ی ناره‌وايه و نا‌ب‌یت ئەنجام ب‌د‌ر‌یت ، بۆ ئەم مه‌سه‌له‌یه‌ پ‌روانه‌ ک‌ت‌یب‌ی : (القول المفید علی کتاب التوحید) (١ / ١٧٢) باب ما جاء الذبح لغير الله] .

س‌ی‌یه‌م : به‌ مه‌به‌ستی سود وه‌رگ‌رتن ل‌یی به‌ خ‌واردن و بازرگانی پ‌یوه‌کردن و چه‌ندین مه‌به‌ستی تر له‌م چه‌شنه‌ ، ئەم به‌شه‌ در‌وسته‌ ، ئەسل و بنه‌وا ت‌یايدا حه‌ل‌اله‌ به‌ به‌ل‌گه‌ی ئایه‌تی : ﴿أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا خَلَقْنَا لَهُمْ مِمَّا عَمِلَتْ أَيْدِينَا أَنْعَامًا فَهُمْ لَهَا مَالِكُونَ﴾ (٧١) وَذَلَّلْنَاهَا لَهُمْ فَمِنْهَا رَكُومُهُمْ وَمِنْهَا يَأْكُلُونَ (٧٢) ﴿سورة يس﴾ واته : باشه ئەو خه‌ل‌که‌ سه‌رغ‌ی‌ان نه‌داوه‌ که‌ به‌ ده‌ستی

توش پیی بلی: نه گهر حه یوانیک بۆ دروست کراویک سهر بریت
پنځه مبه ریک بیت یان جنوکه یه ک یان شتانی تر ئایا له م په رستنه دا هاوه لټ بۆ
خوا بریار داوه ؟ ناچار ده بی دانی پيدا بنیت و بلی: به لئ راسته.

نه نجا دیسان پیی بلی: نه و موشریکانه ی که قورئان له سهر یان هاته
خواری ئایا فریشته و پیاوچاکان و (لات) و شتانی تریان ده په رست ؟ ناچار
ده بی بلی: به لئ.

توش بلی: ئایا په رستنی نه وانه ته نها له نزا و پاراننه وه و سهر برین و
په نا بۆ بردن و نه و شتانه ی وه کو نه مانه نه بوو ؟ نه وان دانیان به وه دا
ده نا بهنده ی خوان و له ژیر ده سه لاتی نه ودان ، وه ته نها خودایه کاروباری
بونه وهر به ریوه ده بات ، به لام ته نها داویان لیده کردن و په نایان بۆ ده بردن
به مه بهستی پله و پایه و شه فاعهت بۆ کردن نه مه ش ژور پون و ئاشکرایه.

خومان مالاتمان بۆ دروست کردوون و نه وانمان کردووه به خاوه نی ، نه نجا نه و مالاته مان رام
هیخواه بویان هه ندیک ی بۆ سواری به کار ده هیتن و له گوشتی هه ندیکیشیان ده خۆن .
ثم به شهش جاری واهه یه پیویسته و جاری واش هه یه قه دهغه کراوه به پیی شوینی
به کار هینانی . (شرح کشف الشبهات) لابن العثیمین ل : (۸۴ - ۸۵) .

[گومانی پینجه م]

ئه گهر وتی ئایا تو ئینکاری تکاکاری (شه فاعه ت) ی پیغه مبه ر (ﷺ) ده که یت و باوه رت پیی نیه ^(۴۲)؟!

توش بلای : نا من ئینکاری تکاکاری (شه فاعه ت) ی پیغه مبه ر (ﷺ) ناکه م و بئ گومان باوه رت پییه تی ، به لکو پیغه مبه ر (ﷺ) تکاکاره و (شافع) ه و تکا کردنه که شی قه بول ده کرئ ، وه من هیوام هیه شه فاعه تم بؤ بکات ، به لام ئه وه بزانه (شه فاعه ت) هه مووی به دهستی خواجه ، وه کو ده فهرموئ : ﴿قُلْ لِلّٰهِ الشَّفَاعَةُ جَمِيعًا﴾ [سورة الزمر : (۴۴)].

^(۴۲) ته هلی سوننه و جه ماعه ئینکاری شه فاعه تی پیغه مبه ر (ﷺ) ناکه ن ، به لکو باوه ریان پییه تی و هیوایان به رزه که پیغه مبه ر (ﷺ) شه فاعه تیان بؤ بکات ، تاقمه گومراکان ئینکاری شه فاعه تی پیغه مبه ر (ﷺ) ده که ن وه ک خه وارج و موخته زیله ، له گه ل ئه وه شدا ته هلی سوننه ته نها له خوا داوای شه فاعه ت ده که ن ، هه روه ها ته هلی سوننه باوه ریان به هه موو جوړه کانی شه فاعه ت هیه که له قورئان و سوننه تدا هاتوون به تیگه یشتنی سه له فی صالح له هاوه لان و شوینکه وتوانیان و شوینکه وتوانی ته وانیش به چاکه ، رهزا و په حمه تی خوا له هه موویان بیت .

واته : پیاښه بللئ : تکاکار و تکاوه رگرتن و تکاکردن هه مووی به دهستی خوايه . نه و که سهی تکا دهکات خوئی له خوا دهترسئ تا خودا ئیزنی نه دات ناتوانئ تکا بکات .

وه نه وهش بزانه تکاکردن (شه فاعهت) ناکرئ ته نها نه و کاته نه بی که خودا ئیزن بدات وه کو دهفه رمووی : ﴿مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ﴾ [سورة البقرة : (۲۵۵)] واته : کئیه نه وهی دهتوانئ تکا بکات له لای خوا به بی مؤله تی نه و ؟

وه پیغه مبهه (ﷺ) تکا بو هیچ که سی ناکات مه گهر بو نه و که سهی که خوا بیه وی پیغه مبهه (ﷺ) شه فاعه تی بو بکات خوی گه وره دهفه رمووی : ﴿وَلَا يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنِ ارْتَضَىٰ وَهُمْ مِنْ خَشِيَّتِهِ مُشْفِقُونَ﴾ [سورة الانبياء : (۲۸)] .

واته : فریشته کان تکا ناکه ن ته نها بو نه و که سانه نه بیئ خوا لیان پازیه و فریشته کان دهترسن و ناویرن هیچ سه ریچی که بکه ن .

وه خوی گه وره ته نها به یه کخوایه رستی پازیه وه کو دهفه رمووی : ﴿وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ﴾ [سورة آل عمران : (۸۵)] .

واته : نه وهی جگه له ئاینی ئیسلام په پره وی هه ر ئاینیکی تر بکات لیئ وه رناگیرئ .

ئه‌گهر ت‌ک‌اک‌ردن هه‌مووی به ده‌ستی خودا بی‌ت و به‌دی نه‌یه‌ت مه‌گهر
دوای ئیزنی ئه‌و نه‌بی‌ت و پی‌غه‌م‌به‌ر (ﷺ) و که‌سی ت‌ر‌یش ت‌کا بۆ ه‌ی‌چ که‌س
نه‌که‌ن هه‌تاوه‌کو خودا ئیزنییان نه‌دات بۆ که‌سی که‌ ت‌ک‌ای بۆ ب‌ک‌ری و هه‌
خوداش ته‌نها ئیزن بۆ یه‌که‌خواپه‌رستان ده‌دات ئه‌و کاته بۆت پ‌وون ده‌بی‌ته‌وه
که (ت‌ک‌اک‌ردن) هه‌مووی به ده‌ستی خ‌وا‌یه .

من‌یش ته‌نها داوا له خوا ده‌که‌م و ده‌ل‌یم : خ‌وا‌یه ب‌ی‌به‌شم نه‌که‌ی له ت‌ک‌ای
پی‌غه‌م‌به‌ر (ﷺ) ، خ‌وا‌یه ب‌یکه‌ی به ت‌ک‌اک‌ارم له پ‌وژی ق‌یا‌مه‌ت‌دا (٤٣) یان
چه‌نده‌های وه‌کو ئه‌م پارانه‌وه‌یه .

(٤٣) ناب‌ی موسلمان پ‌ال‌داته‌وه و ب‌ل‌یت پی‌غه‌م‌به‌ر (ﷺ) ت‌کا و شه‌فاعه‌تم بۆ ده‌کات یان له‌م
دونیایه ب‌ل‌یت : (یا رسول الله : ته‌ی پی‌غه‌م‌به‌ری خوا) ت‌ک‌ام بۆ ب‌که یان بم‌خ‌ره به‌ر شه‌فاعه‌تی
خ‌وت یان له تاوانه‌ک‌انم خ‌وش‌به یان فریام‌که‌وه یان په‌نام‌به‌ده له‌وه‌ی س‌ته‌م‌م ل‌ی‌ده‌کات ! له
کات‌یک‌دا ئه‌مه بۆ پی‌غه‌م‌به‌ر (ﷺ) دروست نه‌بی‌ت ب‌ی گومان بۆ که‌سانی ج‌گه له پی‌غه‌م‌به‌ر
(ﷺ) پ‌ون‌تر و ناش‌ک‌رات‌ره که دروست نیه ، وه ناب‌یت ق‌سه‌ی هه‌ندی له شاعیره‌کان له خ‌شته‌مان
ب‌بات که ده‌ل‌ین :

یا أکرم الخلق ما لي من ألوذ به سواك عند حلول الحادث العمم !
واته : ته‌ی به‌پ‌ی‌ز‌ترین مر‌و‌ف من که‌س نییه له کاتی نار‌ه‌حه‌ت‌یدا خ‌وم ب‌ده‌مه په‌نای ته‌نها
ت‌و نه‌بی‌ت !

ئه‌م ق‌سه‌یه گ‌وم‌رای‌ی و شیر‌که ، ز‌ۆر جار بی‌ست‌ومانه شاعیره‌ک پ‌ی‌ی ده‌ل‌یت :

[گومانی شه‌شهم]

ئه‌گهر ووتی : پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) تکا کردنی پیدراوه بۆیه داوای لێده‌که‌م له‌وه‌ی که خوا پێی داوه تکام بۆ بکات ، وه‌لامی ئه‌وه‌یه : راسته‌ خودا شه‌فاعه‌تی پیدراوه به‌لام نه‌هی لێ کردوویت که داوا له‌وه‌ بکه‌یت ، وه‌کو خوا ده‌فه‌رموی : ﴿فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا﴾ [سورة الجن : (١٨)] واته : له‌گه‌ل خوادا داوا له‌ که‌سی تر مه‌که ، ئه‌گهر توو ده‌ته‌وی خوای گه‌وره پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) بکاته تکا کارت گوێرایه‌لی پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی به (ﷺ) ^(٤٤) له‌م ئایه‌ته‌دا : ﴿فَلَا

لُدْ بِالْإِلَهِ وَلَا تُلْذُ بِسِوَاهُ مَنْ لَاذَ بِالْمَلِكِ الْجَلِيلِ كَفَاهُ

واته : په‌نا بگره به‌ خوا و په‌نا مه‌گره به‌ جگه‌ له‌و ، هه‌ر که‌س په‌نا بگریت به‌ خوای گه‌وره به‌سیه‌تی .

بروانه : (تطهير الجنان والأركان عن ذرّن الشرك والكفران) نووسینی شیخ (آل بوطامي) ل : (٩٦ . ٩٧)

^(٤٤) ئه‌گهر ئه‌ته‌وی پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) تکا کارت بێت له‌ قیامه‌تدا ئه‌وا شوینی سونه‌تی ئه‌و بکه‌وه و له‌ خۆته‌وه بیدعه‌ مه‌که ، ئه‌جا گه‌یشتن به‌ شه‌فاعه‌تی پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) به‌ گرتنه‌به‌ری **پێگاس راست** ده‌بێت نه‌که به‌ په‌له‌ کردن و ئه‌نجامدانی شتی که‌س له‌ هاوه‌لانی پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) نه‌یان کردی ، به‌ پێچه‌وانه‌وه داوای شه‌فاعه‌ت کردن له‌ پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) ده‌بێته‌ مایه‌ی بی‌به‌شکردن له‌ شه‌فاعه‌تی ئه‌و ، چونکه‌ خوای گه‌وره هه‌لای نه‌کردوه له‌ دونیادا داوا له‌ جگه‌ له‌وه‌ بکه‌یت : ﴿وَلَا تَدْعُ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُكَ وَلَا يَضُرُّكَ فَإِنْ فَعَلْتَ فَإِنَّكَ إِذَا مِنَ الظَّالِمِينَ﴾ [سورة يونس : (١٠٦)] واته : هانا و هاوار نه‌به‌یت بۆ که‌سی که‌ یان شتی که‌

تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا ، نه نجا تکا کردن ته نه نه در او به پیغمبر (ﷺ)
به لکو فریشته کان تکا ده که ن و دوستانی خوا تکا ده که ن (۴۵) و منالانی
موسلمانان تکا ده که ن (۴۶) ، نایا دروسته بلایی خودا تکا کردنی پیداون

جگه له خوا بۆ شتانیک نه قازانجت پی ده گه یه نیت و نه زیان ، نه گهر ته وهت کرد تهوا تو له
موشریکه کانیت .

(۴۵) ته بو سه عیدی خودری - خوای لی رازی بیت - له پیغمبره وه (ﷺ) دهیگر پیتته وه که
فه رموویه تی : ((... فَيَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ : شَفَعَتِ الْمَلَائِكَةُ وَشَفَعَ النَّبِيُّونَ وَشَفَعَ الْمُؤْمِنُونَ
...)) [رواه البخاري رقم : (۷۴۳۹) ومسلم رقم : (۱۸۳)] واته : خوای گه وره ده فه رمویت : فریشته کان
تکایان کرد و پیغمبران تکایان کرد و ئیماندارانیش تکایان کرد ...

(۴۶) منالانی موسلمانان : به وانه ده گوتری که پیش بالغ بوون ده مرن ، به لگهی ته م
مه سه له یه فه رمووده ی (أبو هريرة) یه - خوای لی رازی بیت - له پیغمبره وه (ﷺ)
دهیگر پیتته وه که فه رموویه تی : ((لَا يَمُوتُ لِمُسْلِمٍ ثَلَاثَةٌ مِنَ الْوَلَدِ فَيُلْجِ النَّارُ إِلَّا تَحِلَّةَ الْقَسَمِ))
[رواه البخاري رقم : (۱۲۵۱) ومسلم رقم : (۲۶۳۲)] .

واته : هیچ موسلمانیک نییه سی مندالی بمریت و بچیتته ناگره وه ته نه نه وه ونده نه بیت
که خوای گه وره سویندی له سهر خوار دووه .

وه له ته بو سه عیدی خودری و (أبو هريرة) وه - خوا لیان رازی بیت - له پیغمبره وه
(ﷺ) دهیگر پیتته وه (أبو هريرة) فه رموویه تی پیغمبره وه (ﷺ) فه رمووی : ((لَمْ يَلْعُوا الْحَنْثُ))
[رواه البخاري رقم : (۱۲۵۰) ومسلم رقم : (۲۰۲۹)] واته : منالانی که پینه گه شتو بن ، واته : بالغ
نه بو بن .

منیش داوایان لیده که م تکام بۆ بکه ن ئه گهر ئه مه ت ووت ئه و ده گه ریته وه
 بۆ په رستنی پیاوچا کان که خوا له قورئاندا باسی کردو وه ، وه ئه گهر بلایی :
 نا داوایان لیناکه م ئه وه ئه و قسه هیه ت به تال ده بیته وه که ده توت خوا تکا
 کردنی پیداو وه منیش داوای لیده که م* .

* ته گهر تکا کردن له پیغه مبه ر (ﷺ) دروست بوایه ئه و ها وه لانی پیغه مبه ر (ﷺ) ئه و کاره یان
 ده کرد ، به لکو (علي بن حسين بن علي بن أبي طالب) ئینکاری ئه وه ی کرد کاتیک کابرایه کی
 بینى ده روا ته بۆشاییه که لای گۆری پیغه مبه ردا (ﷺ) هه بو وه ویدا نزاو پارانه وه ده کات
 ئه ویش وتی : ئایا فه رموو ده یه کتان بۆ باس نه که م که له با و کمه وه (حسین) بیستومه ئه ویش
 له با پیرمه وه (علي) له پیغه مبه ر وه (ﷺ) فه رموویه تی : ((لا تجعلوا قبری عیداً ، ولا تجعلوا
 بُيُوتکم قبوراً ، وصلُّوا علیَّ وسلِّمُوا حیثما کنتم ، فسیبلغنی سلامکم وصلاتکم)) واته : گۆره که م
 مه که ن به جیگای کۆبونه وه تان ، وه ماله کانتان مه که ن به گۆر ، وه سه لا واتم له سهر بدن و
 سه لامم لی بکه ن له ههر شوینک بن ، سه لام و سه لا واتتان پیم ده گات [رواه إسماعیل القاضي فی
 کتاب : "فضل الصلاة علی النبی ﷺ" ص : (٣٤) وصححه الألبانی فی نفس المرجع وله طرق وروایات ذکرها فی
 کتابه : "تحذیر الساجد من اتخاذ القبور مساجد" ص : (١٤٠)] .

[گومانی چه‌وته‌م]

جا ئە‌گەر ووتی : من هیچ هاوبه‌شییه‌ك بۆ خوا بریار ناده‌م به‌لام په‌نا‌بردن بۆ پیاو‌چا‌كان شیرك و هاوبه‌ش دانان نییه .

تۆش پێی بلی : ئە‌گەر دان به‌وه‌دا ده‌نیی كه خوا شیرکی هه‌رام کردووه‌ گه‌وره و گرانتر له هه‌رامی (زینا) کردن ، وه دان به‌وه‌دا ده‌نیی كه خوا لیی خۆش نابێ^(٤٧) ، كه‌وابو ئە‌مه چیه كه خوا هه‌رامی کردووه و

^(٤٧) بێ گومان وه‌لامی راستی پێ نییه چونكه باوه‌ری وایه داواى تكا و شه‌فاعه‌ت كردن له پێغه‌مبه‌ر (ﷺ) شیرك نییه هه‌ر ئە‌وه به‌لگه‌یه كه نازانی‌ت شیرك چیه كه خواى گه‌وره ده‌رباره‌ی ده‌فه‌رمو‌یت : ﴿إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ﴾ [سورة لقمان : (١٣)] واته : هاوبه‌شدانان سته‌می‌كى گه‌وره و گرانه .

وه به‌لگه‌ زۆره له سهر گه‌وره‌یه‌تى تاوانی هاوبه‌شدانان و له سهر ئە‌وه‌ی خواى گه‌وره لیی خۆشنا‌ییت ئە‌گەر له سه‌رى به‌رمیت ، له‌وانه ئایه‌تى : ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ افْتَرَىٰ إِثْمًا عَظِيمًا﴾ [سورة النساء : (٤٨)] واته : خواى گه‌وره خۆش ناییت له‌وه‌ی شیرکی بۆ بریار به‌رمیت - ئە‌گەر له سه‌رى به‌رمیت و ته‌وبه نه‌كات - به‌لام له شیرك بچو‌كتر ئە‌وا لیی خۆش ده‌بیت بۆ كه‌سی‌ك بیه‌ویت ، وه هه‌ر كه‌سی‌ك شه‌ریك بۆ خوا دابنات ئە‌وا به‌راستى تاوانی‌كى گه‌وره‌ی کردووه .

ئهم ئایه‌ته به‌لگه‌یه له سهر گه‌وره‌یه‌تى و لى خۆشنه‌بوون له تاوانی شیرك و هاوبه‌شدانان : برکه‌ی ﴿لَا يَغْفِرُ﴾ : به‌رامبه‌ر لى خۆشنه‌بوون . برکه‌ی ﴿مَا دُونَ ذَلِكَ﴾ : به‌رامبه‌ر گه‌وره‌یه‌تى شیرك چونكه شیرك له هه‌موو تاوانی‌ك گه‌وره تره .

برپاری داوه که لیږي خوښ نابي ، ده بينی نازانی وه لامل بداته وه ، نه نجا پيښي بلې : چوڼ هاوبه ش دانان له سهر خوټ لاده بهيت له کاتيکدا هاوبه ش دانان ناناسيته وه ؟ يان چوڼ خوا هاوبه ش دانانی له سهر حرام کردویی و باسی ئه وهی کردووه که لیږي خوښ نابي و تو پرسيار دهرباره ی ناکه یی و نایناسيته وه (٤٨) ؟

ثایا گومان ت وایه که خوا حرامی کردووه و پوونی نه کردووه ته وه بومان ؟

وه له (ابن مسعود) وه - خوی لیږي رازی بیت - فهرمویه تی : ((سألت رسول الله ﷺ) أي الذنب أعظم عند الله ؟ قال : أن تجعل لله نداً وهو خلقك ، قلت : إن ذلك لعظيم ! قلت : ثم أي ؟ قال : أن تقتل ولدك مخافة أن يطعم معك ، قلت : ثم أي ؟ قال : أن تزاني حيلة جارك)) [رواه البخاري رقم : (٤٤٧٧) ومسلم رقم : (٨٦)].

واته : پرسیارم کرد له پیغه مبهري خوا (ﷺ) ثایا گه وره ترين تاوان لای خوا کامه یه ؟ فهرمووی : گه وره ترين تاوان ئه وه یه که شهریک بو خوا ئه نجام به دیت له کاتيکدا خوا دروستی کردویت ، منیش وتم : به پراستی ئه وه زور گه وره یه ، وتم : پاش ئه وه چی تر ؟ فهرمووی : مندالی خوټ بکوژی له ترسی ئه وهی له گه لندا بخوات ، وتم : پاش ئه وه چی تر ؟ فهرمووی : زینا له گه ل هاوسه ری دراوسیتدا بکهیت .

(٤٨) له م پرگانه سودی ئه وه مان ده ستده که ویت که پیش گوftar و په فتار و کرده وه زانست و پرسیار کردنه ، که سی رزگار بوو که سی که پیش وهخت زانستی هه بیت و خوی هه ولې فیږ بوون بدات و هه نگاوه کانی به زانسته وه بنیت یان پرسیار بکات ئه گینا توشی گومپایی و لاریوون ده بیت خوا بمانپاریزیت .

[گومانی هه‌شته‌م]

ئه‌گهر ووتی : شیرک بریتیه له په‌رستنی بت و ئیمه بت ناپه‌رستین ،
تۆش پئی بلی : ئایا واتای بت په‌رستی چیه ؟ ئایا واگومان ده‌به‌ی
موشریکه‌کان بیروباوه‌ریان وابوو که ئه‌و دار و به‌رده‌ی ده‌یان په‌رستن به
دیهینه‌ر و پۆزی‌ده‌ر و به‌پۆه‌به‌ر و پیکه‌ری کار و باری بوونه‌هر بوون ؟
باش بزانه قورئان ئه‌م گومانه به درۆ ده‌خاته‌وه .

ئه‌گهر ووتی : شیرک بریتیه له په‌رستنی دار و به‌رد و سهر‌گۆر و شتی وا
که هاواریان پئی ده‌به‌ن و سهر برینیان بۆ ئه‌نجام ده‌ده‌ن و ده‌لێن له خوامان
نزیکه‌که‌نه‌وه و به به‌ره‌که‌تی سودمان پیده‌که‌یه‌نن و زیانمان لی دوور
ده‌خه‌نه‌وه ^(٤٩) .

^(٤٩) به‌داخه‌وه ئه‌م بیروباوه‌ره له ناو کورده‌واریدا به‌ربلا‌وبوو که‌م مال هه‌بوو نووشته و چاوه‌زار و
په‌رۆ و ناڵ و مورو و شتانی وای له مالدا نه‌بووبی له کاتی‌کدا نه له قورئان و نه له
سونه‌تیشدا شتی وای نه و پیاوی ژیر و عاقلیش شتی وای نه ، به‌لام به‌فه‌زلی خوا پاشان
دوای بلا‌وبوونه‌وه‌ی بانگه‌وازی ته‌نها خواپه‌رستی و بانگه‌واز بۆ سوننه‌ت و ازه‌ینان له
ئه‌فسانه و شیرک و بیدعه ، خه‌لکی کوردستان به‌ره‌و هۆشیاری و شاره‌زا بوون پۆشتن و ده‌رۆن
، به‌راستی می‌تووێه‌کی تال گوزرا به‌ده‌ستی ئه‌فسانه و شه‌خس په‌رستی و ساخته‌ی
که‌سانیکه‌ی هه‌له‌به‌رست به‌ناوی که‌رامات و ئه‌ولیاوه ، به‌شکوچی تر خه‌لکی کوردستان

تۆش بلى: ئەم قسەيە راستە و شیركى ئۆۈش ھەر ئەمەيە كە بۆ بەرد و دروستكراوى گۆرستان ئەنجامى دەدەن ! كەوا بوو دانى بەو دەنا كە ئەم كارەيان بریتیيە لە بت پەرستى ، ئۆمەش مەبەستمان ئەو دەيە ئەمە پونكەينەو ، ئەنجا پىي دەگوترى: ئەو قسەيەت كە دەلىيى (شیرك بریتیيە: لە بت پەرستى) ، ئایا مەبەستت ئەو دەيە كە ھاوبەش دانان تايبەت كراو بە پەرستنى دار و بەردەو ؟ پشت بەستى و ھاوار بردن بۆ پیاوچاكان بە شیرك نازمىردى^(۵۰) ؟ ئەم تىگەيشتە دژ بەو دەيە كە خاوى گەورە لە

ھۆشيار و ۋىيا بن لە ساختەي ئەوانەي ئاين ئەكەنە وەسەيلەيەك بۆ تېر كەردنى ئارەزوۋەكانيان

(۵۰) بۆ ئەبى ترسان لە بە ناو شىخەكان و سەردانەواندن و كېرەش بردن بۆيان شیرك نەبى ؟ ! يان خواردنەوئى ئاوى دەستىوئىژ و ماچكەردنى عاباكانيان يان تايبەتكەردنى بەشەك لە كشتوكاڭ و خەلە و خەرمەن و بەروبوومەكان بۆيان شیرك نەبى ؟ ! يان سوئند خواردن پىيان كە خەلەكى وا ھەيە سوئند بە خوا دەخوات و درۆ دەكات بەلام بە درۆ سوئند بە شىخ ناخوات بۆ ؟ ! تەنھا ئەو دەيە لە شىخەكە دەترسىت شتىكى لىبكات ؟ ! منىش دەلىم : لەوانەيە شتىكى لىبكات چۈنكە جىۋكەي يارىدەدەرى ھەيە بۆ گومراكەردنى تۆلەي لىدەسىنئى ، نالىم ھەموو شىخەك جىۋكەي ھەيە ، بەلام خەلەكى كوردستان دەزانن كەسانىك جارى وا ھەبوو قسە و جىۋيان بە شىخەك داو لە لايەن ئەو شىخەو نازار دراو بە رېگەي ناردنى جىۋكە بۆيان .

قورئاندا باسی کوفری ئه‌وانه ده‌کات که دل‌یان ده‌به‌ستن به فریشته‌کان و عیسا پیغه‌مبه‌ر - سه‌لامی خوای له سهر بێ - و پیاوچا‌کانه‌وه .

ئه‌نجا ناچار ده‌بی دان به‌وه‌دا بنی که هه‌ر که‌سی له په‌رستنی خوا‌دا یه‌کی‌ک له‌و پیاوچا‌کانه بکات به‌ هاوبه‌شی خوا ئه‌وه بریتییه له‌و هاوبه‌ش دانانه‌ی که له قورئاندا باس کراوه ، ئیمه‌ش مه‌به‌ستمان ئه‌مه‌یه .

نه‌ه‌ینی و پوخته‌ی ئه‌م مه‌سه‌له‌یه ئه‌وه‌یه که ئه‌گه‌ر بلی^(٥١) : من هاوبه‌ش بو خوا بریار ناده‌م ! تۆش پیی بلی : ئه‌ی ئایا هاوبه‌ش بریار دان کامه‌یه ؟ ئایا بۆم ته‌فسیر ناکه‌ی ؟

که‌وابوو له وه‌لامدا ئه‌لیم : به‌لێ ئه‌مانه و جو‌ری تریش زۆرن ، هه‌مووشیان شیرک و هاوبه‌ش په‌یدا‌کردنن بۆ خوای گه‌وره .

^(٥١) وه‌ک ده‌بینیت دانهر - په‌حه‌متی خوای لی‌بی‌ت - وه‌لامی یه‌ک یه‌کی شو‌به‌ه‌کانی دایه‌وه به‌لام ئه‌مجاره‌یان به‌ ئوسلو‌ییکی تر وه‌لامیان ده‌داته‌وه که له زمان‌ی عه‌ره‌بی‌دا له زانستی په‌وانی‌بژی (البلاغه) دا پیی ده‌گوتری (الف والنشر) ، بۆ نمونه خوای گه‌وره ده‌فه‌رمو‌یت : ﴿وَمِنْ رَّحْمَتِهِ جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلِعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ﴾ [سورة القصص : (٧٣)] واته : به‌شیک له په‌حه‌متی خوایه ئه‌وه‌ی که شه‌و و رۆژی بۆتان دروست کردووه بۆ ئه‌وه‌ی له شه‌ودا ئارا‌م‌بگرن و له رۆژدا به‌دوای رزق و رۆزیتان بگه‌ڕین که چاکه‌ی

ئه‌گهر ووتی : بریتیه له په‌رستنی بته‌کان ، تۆش بلّی : ئه‌ی ئایا واتای بت په‌رستی چیه و بۆم ته‌فسیر بکه ؟ ئه‌گهر ووتی : من ته‌نها خوا ده‌په‌رستم جگه له‌و ناپه‌رستم ، پێی بلّی : ئایا واتای ته‌نها خوا په‌رستی چیه بۆم ته‌فسیر بکه ؟ ئه‌گهر هاتوو به‌و شیوه‌یه‌ی که قورئان ته‌فسیری کردووه ته‌فسیری کرد ئه‌وا باشه و هه‌ر ئه‌وه‌مان مه‌به‌سته ، به‌لام ئه‌گهر نه‌ی زانی ، ئه‌ی چۆن بانگه‌شه‌ی شتیك ده‌کات و نایزانی .

وه ئه‌گهر به‌ پێچه‌وانه‌ی واتا دروسته‌که‌ی ته‌فسیری کرد^(٥٢) ئه‌وا ئه‌و ئایه‌تانه‌ی قورئانی بۆ پونکه‌ره‌وه که به‌ پونی باسی هاوبه‌ش دانان بۆ خوا و

خوایه به‌ سه‌رتانه‌وه بۆ ئه‌وه‌ی سوپاس و شوکری بکه‌ن ، ئه‌م ئوسلوبه‌ لی‌ره‌دا پێی ده‌گوتی (اللف بعد النشر) .

^(٥٢) سێ وه‌لامه و چواره‌می نیه چونکه یان ده‌زانی‌ت یان نا ، ئه‌گهر زانی به‌ دروست ته‌فسیری ده‌کات ئه‌و کاته ئه‌وه‌یه که قورئان باسی کردووه ، یان به‌ هه‌له ته‌فسیری ده‌کات که پێویسته مانا دروسته‌که‌ی بۆ باس بکری .

ئه‌گهر نه‌یزانی ئه‌ی چۆن بانگه‌شه‌ی شتیك ده‌کات و نایزانی ، به‌راستی زانست بریتیه له دروستکردنی وشه و کرۆکی شت له زه‌ین و هۆشدا و حوکم دانیش لقیکه له‌و گواستنه‌وه‌یه له واقیعه‌وه بۆ زه‌ین بۆیه بانگه‌شه کردن کارێکی ئاسان نیه .

که‌واوو وه‌لام بۆ ئه‌م جۆره که‌سانه ئه‌بی له‌ روویاندا بووه‌ستیت ، له‌ سێ حاله‌تیش به‌ده‌ر

نیه :

بت په‌رستی ده‌که‌ن ، ئه‌وه‌ش که له‌م زه‌مانه‌دا ده‌یکه‌ن بریتیه له‌بت‌په‌رستی ،
 ئه‌وه‌ی ئینکاری ده‌که‌ن په‌رستی خوی گه‌وره‌یه به‌ تاك و ته‌نهایی ، وه
 هاوارو بۆله ده‌که‌ن له‌م یه‌کخواپه‌رستیه وه‌کو براکانیان کردیان کاتیك ووتیان
 : ﴿أَجْعَلِ الْاِلَهَةَ اِلهًا وَاحِدًا اِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ عَجَابٌ﴾ [سورة ص : ٥] واته : هه‌موو
 خواکانی کردوو به‌ یه‌ک خوا به‌‌پاستی ئه‌وه شتیکی سه‌رسوپه‌ینه‌ره .

ئه‌گه‌ر زانیت ئه‌وه‌ی که موشریکه‌کانی ئه‌م سه‌رده‌مه‌ی خۆمان ناوی
 ده‌نین بیروباوه‌ری گه‌وره (کبیر الاعتقاد) ^(٥٣) بریتیه له‌و هاوبه‌ش دانانه‌ی که

یه‌که‌م : ئه‌گه‌ر وه‌ستا وه‌لامی نه‌بوو ئه‌وا پێی ده‌لێن : تۆ ناتوانی حق و به‌تال له‌یه‌ک
 جیا بکه‌یته‌وه ، ئه‌مه به‌سه بۆ له‌ کارکه‌وتنی شوبه‌ه‌که‌ی .

دووهم : ئه‌گه‌ر به‌و شیوه‌یه ته‌فسیری کرد که قورئان ده‌یکات ئه‌وه خۆی به‌ ده‌ستی خۆی
 مالتی خۆی ده‌روخێنێت .

سێ‌یه‌م : ئه‌گه‌ر به‌ پێچه‌وانه‌وه ته‌فسیری کرد ئه‌و کاته ئایه‌ته‌کانی قورئانی بۆ به‌یان
 ده‌که‌یت له‌ باسی شیرک و په‌رستنی جگه‌ له‌ خوا .

^(٥٣) هه‌لگه‌رانی ئه‌م بیروباوه‌ره‌ خۆیان به‌ موسلمان ده‌زانن و له‌ سه‌ر ئیسلامیش حیساب کراون
 چونکه‌ نوێژ و پۆژو و عیباده‌تیاان هه‌یه به‌لام له‌ راستیدا ته‌نها ناوه و ناوه‌پۆک و شیرکیان له
 موشریکه‌کانی پێشوو گه‌وره‌ تر و خراپ‌ تره ، ئه‌وانه‌ی گۆر ده‌په‌رستن و شه‌خسه‌کان ده‌که‌نه
 مه‌زارگه‌ و هاواریان لێده‌که‌ن و ده‌یان که‌نه واسیته له‌ نیوان خۆیان و خوادا موشریکه‌کانیش
 هه‌ر ئه‌مه‌یان ده‌کرد ، ته‌نانه‌ت شوینی شت و شه‌خسی وا کراوه به‌ جیگه‌ی عیباده‌ت زۆر

قورئان بوی دابه زیووه ، وه پیغه مبهه (ﷺ) جهنگی له گهل خه لکدا له سهر کردووه ، نه وه بزانه شیرکی موشریکه کانی پیشوو ئاسانتر بوو له مهی سهرده می خویمان له دووشتدا :

یه که میان : موشریکه کانی کون هاوه لیان بو خودا بریار نه ئه دا و له گهل خودا هاواریان بو فریشته کان و پیاوچا کان و نهو شتانه ی دهیان په رست نه دهر د مه گهر له کاتی خوشی و ئاساییدا نه بیټ ، به لام له کاتی ناره حه تی

سهیره بو نمونه له کوردستان ده بینین شوینی و امان هه یه ده لین پیاوچا کیک تیایدا پشووی داوه یان ده ست نویژی تیدا گرتووه یان تیایدا تیپه ریوه یان شیر خوار دووه یا ... یان ... به راستی نه مانه مایه ی شوینکه وتنی گه نجه کانمانه بو ریگه ی خراپه و نه یاره کانی ئیسلام واده زانن ئیسلام بریتیه له مانه !

نا وای نییه ئیمامی عومهر - خوی لی رازی بیټ - کاتی ماچی بهرده ره شه که (حجر الأسود) ی کرد وتی : (حجر الأسود) ده زانم بهردی والله گهر پیغه مبهه (ﷺ) ماچی تو ی نه کردایه منیش ماچم نه ده کردی .

یان برینی نهو داره ی هاوه له کان له ژیریدا به یعه تیان دا به پیغه مبهه (ﷺ) .
له هه مووی سهیر تر نه وه یه چه ندین مه زارگه مان هه یه که س نازانیت که سی ناو گوړه که کییه و کوری کییه موسلمانان یان نا ؟ !

کاتی هم قسانه ده که م نامه ویت سوکایه تی به که سی ناو گوړه که بکه م هه رکه سی هه یه ، به لام مه به ستم ناموژگاری کردنی موسلمانان به نه وه ی به ناوی ئاینی ئیسلامه وه نه فسانه ی وا به عیبادت و پیاوچا کیتی نه زانن .

و ته ننگانده به دلسوزی خودایان ده په رست^(۵۴) وه کو خوی گه وره
 ده فهرموی: ﴿وَإِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فِي الْبَحْرِ ضَلَّ مَنْ تَدْعُونَ إِلَّا إِلَهُهُ فَلَمَّا جَاءَكُمْ إِلَى
 الْبَرِّ أَعْرَضْتُمْ وَكَانَ الْإِنْسَانُ كَفُورًا﴾ [سورة الإسراء : (۶۷)].

واته : کاتیک له ده ریادا ناخوښی و ته ننگانه توشتان ده بیټ هه ر چی
 په رستراو هه یه له بیر و هوښ و باوه رپاندا نامینیت و ون ده بیټ جگه له خوا
 ، ته نها هانا و هاوار بو ئه و ده بهن ، به لام کاتیک رزگارتان ده کات و
 ده تانخاته و شکانیه وه ئیوه پښت له بهرنامه که ی خوا ده که ن و پرو
 وهرده گیږن و نایناسن به لکو زوربه ی مرقه کهان سپله و ناشوکرن.

^(۵۴) چندين جار ئه و هم بیستووه له و که سانه ی شه خس په رستن که ئه لین بارمان له سهر حیوان
 و چاره واکانمان ده که و ته خواری یان ولاخه که مان له قوردا ده چه قی هه ر جاریک هاوار و
 داوامان له شیخ فلان بکر دایه به خیرا حیوانه که مان دهردهات و رزگارمان ده بوو یان ...
 هتد !!!

بو دروستی و نادروستی ئه م قسه یه گوئ راگره بو مه جلیس و دیوه خانی ئه و که سانه ی
 باسی ته ننگانه کانی خو یان ده که ن به گومانی خو یان به که رامهت و پیاوچاکان رزگاریان بووه !
 باوه رناکه م که سیک هه بیټ ته مانه ی نه بیستیت .

بو راوه رستان له سهر وه لامی ئه م جوړه قسه و کرده وانه بړوانه کتیبی: (خوا په رستی نه ک
 شه خس په رستی) له نووسی ماموستا (عبد اللطیف) ل : (۲۳۵ - ۲۶۶) .

وه ئایه‌تی : ﴿قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَتَاكُمْ عَذَابُ اللَّهِ أَوْ أَتَتْكُمُ السَّاعَةُ أَغَيْرَ اللَّهِ تَدْعُونَ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ (٤٠) بَلْ إِيَّاهُ تَدْعُونَ فَيَكْشِفُ مَا تَدْعُونَ إِلَيْهِ إِنْ شَاءَ وَتَنْسَوْنَ مَا تُشْرِكُونَ (٤١)﴾ [سورة الأنعام] واته : به خوا نه‌ناسان بلی : هه‌والم بده‌نی ئه‌گه‌ر سزای خوا یه‌خه‌تان پی‌یگری‌ت یان قیامه‌ت یه‌خه‌تان پی‌یگری‌ت نا له‌و کاتانه‌دا هانا و هاوار بۆ هیچ که‌س ده‌به‌ن جگه‌ له خوا ئه‌گه‌ر ئیوه‌ راست ده‌که‌ن که جگه‌ له خوا فریاتان ده‌که‌وی‌ت ؟ نه‌خیر به‌لکو له‌و کاته‌دا ته‌نها هانا و هاوار بۆ خوا ده‌به‌ن که به‌لا و ناخوشییه‌کان له سه‌رتان لاده‌بات ئه‌گه‌ر بیه‌وی‌ت ، جا له‌و کاته‌دا هه‌ر شتی‌ک که به‌ شیریکی ئه‌وی داده‌نی‌ن له بیرتان ده‌چی‌ت .

وه ئایه‌تی : ﴿وَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ ضُرٌّ دَعَا رَبَّهُ مُنِيبًا إِلَيْهِ ثُمَّ إِذَا حَوَلَهُ نِعْمَةً مِنْهُ نَسِيَ مَا كَانَ يَدْعُو إِلَيْهِ مِنْ قَبْلُ وَجَعَلَ لِلَّهِ أَنْدَادًا لِّیُضِلَّ عَنْ سَبِيلِهِ قُلْ تَمَتَّعْ بِكُفْرِكَ قَلِيلًا إِنَّكَ مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ﴾ [سورة الزمر : (٨)] واته : ئه‌گه‌ر ناخوشی و زه‌ره‌ر توشی ئاده‌میزاد هات هانا و هاوار بۆ په‌روه‌ردگاری ده‌بات و به‌دلشکاوی لی‌ی ده‌لالیت‌ه‌وه ، پاشان کاتی‌ک خوا ده‌رووی لی‌کرده‌وه و ناز و نیعمه‌تی پی‌به‌خشی دوعا و نزا و هانا و هاواره‌کانی ئه‌وسای فه‌رامۆش و له بیر ده‌کات و چه‌نده‌ها هاوه‌ل و شه‌ریک بۆ خوا بریار ده‌دات بۆ ئه‌وه‌ی خه‌لکی له پی‌یازی

خوا ویل بکات ، به‌و جوړه که‌سانه بلای : که‌میک به‌ خوا نه‌ناسی رابویره
به‌لام د‌لنیا به‌ که‌ تو

نیشته‌جیی ناو ئاگری د‌وزه‌خیت .

وه ئایه‌تی : ﴿وَإِذَا غَشِيَهُمْ مَّوْجٌ كَالظُّلِّ دَعَوْا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ﴾ [سورة
لقمان : (۳۲)] واته : کاتی‌ک له‌ ده‌ریادا شه‌پولیک ئابلوقه‌ی موشریکه‌کان بدات
وه‌ک کیوه‌کان گه‌وره بی‌ت ئه‌وه هانا و هاوار هه‌ر بو خوا ده‌به‌ن و زور به‌
د‌لس‌وزانه په‌رستنی بو ده‌که‌ن .

هه‌ر که‌سی له‌م مه‌سه‌له‌یه تی‌بگا که‌ خوا‌ی گه‌وره له‌ قورئاندا پوونی
کرد‌وته‌وه ، ئه‌ویش ئه‌وه‌یه ئه‌و موشریکه‌نه‌ی که‌ پی‌غه‌مبه‌ر (ﷺ) جه‌نگی له‌
گه‌ل کردن ته‌نها له‌ کاتی خو‌شی و ئاسایی‌دا له‌ گه‌ل خوا هاواریان له‌ که‌سانی
تر ده‌کرد ، به‌لام له‌ کاتی زیان پی‌ گه‌یشتن و نا‌په‌حه‌تی و ته‌نگانه‌دا ته‌نها
هاواریان بو خوا ده‌برد و گه‌وره‌کانی خو‌یانیان له‌ بیر ده‌چوو ، ئه‌وا جیاوازی
موشریکه‌کانی ئه‌م سه‌رده‌مه‌ی خو‌مانی له‌ گه‌ل موشریکه‌کانی سه‌رده‌می
پی‌غه‌مبه‌ردا (ﷺ) بو پوون ده‌بی‌ته‌وه ، به‌لام له‌ کو‌ین ئه‌و که‌سانه‌ی که‌ به‌ د‌ل
له‌م مه‌سه‌له‌یه تی‌بگه‌ن به‌ تی‌گه‌یشتنی‌کی ته‌واو ؟ واللّٰهُ المستعان .

دووهم : موشریکه کانی سهرده می پیغه مبه ر (ﷺ) که سانیکیان ده په رست له گه لّ خدا و هاواریان لّ ده کردن که له خواوه نزيك بوون پیغه مبه ران یان پیاوچاکان یان فریشته کانی خوا بوون ، وه داوایان له دار و به رد ده کرد که گوږپراه لّ و مل که چن بؤ خوا و هرگیز سهرپیچی فرمانی خوا ناکهن ، پاک ترین که سن ، وه ئه وانه ی ئه مان هاواریان لّ ده که ن ئه وانه ن که چه ندین خرابه کارییان لّ ده گږپړنه وه وه کو داوین

پیسی ودزی کردن و وازهینان له نویژ کردن و چه ندین شتی تر (٥٥) !

(٥٥) به لکو هی وایان هیه هانا و هاوار ده بات بؤ که سانیک که خرابترین بی باوه رن به لکو له گاور و جوله که خرابترن بؤ نمونه :

١ - (ابن عربي) پیشه وای بیروباوه ری (وحدة الوجود) ، نابرواو گوږه که ی له ولاتی (شام) له و ئیستا گومه زیکی له سهر دروستکراوه ، ئه م شه خسه خاوه نی چه ندین بیروباوه ر و قسه ی ناقولایه له وانه :

بیروباوه ری وایه خوا دروستکراوه و دروسکراویش خواجه هه ردوکیانیش یه کتر ده په رستن بویه ئه لیت : (فیحمدني وأحمدُ وיעبدني وأعبدهُ) !!!

واته : خوا سوپاس و ستایشی من ده کات منیش سوپاس و ستایشی ئه و ده که م ، وه خوا من ده په رستیت و منیش ئه و ده په رستم !!!

یان ئه لیت : (إِنَّ الرجل حين يُضاجع زوجته إِمَّا يُضاجع الحق) !!!

واته : پیاو کاتیک له گه لّ خیزانیدا جووت ده بیت ئه و له گه لّ خوا دا جووت بووه !!

کەسێ باوەری بە پیاوچاکێک یان شتێک کە سەرپێچی خوا ناکات هەبێ
و هەکو دار و بەرد ئاسانترە لە کەسێک باوەری بە کەسێک هەیه بە چاوی خۆی
تاوان و خراپەکاری لێدەبینێت و باسیشی دەکات .

٢ - (أبو طالب المكي) خاوەنی کتێبی "قوت القلوب" ئەلێت : (ليس على المخلوق
أضرّ من الخالق) !!!

واتە : هیچ شتێک زیانبەخش نییه بۆ دروستکراو و هەکو خۆی بەدیهێنەر !!!

٣ - (حەلاج) ئەلێت : (أنا المُحقّق ، وصاحبي واستاذي ابليس وفرعون) !!!

واتە : من لە سەر حەق ، و هەواوەڵ و مامۆستام شەیتان و فیرعه ونە !!!

بۆ زیاتر ناسینی بەدەرەوشتی و بێدینی هەندێک لەم شیوە کەسانە برۆانە : (إلى التصوف يا
عباد الله) ل : (٣٨) وە (الصوفية في ميزان الكتاب والسنة) ل : (٢٣ - ٢٦) .

[گومانی نۆیه‌م]

ئه‌گەر زانیت ئه‌وانه‌ی پیغه‌مبهر (ﷺ) جه‌نگی له‌ گه‌ڵ کردن له‌م
موشریکانه‌ی سه‌رده‌می خۆمان ژیریان باشتربوو، وه‌ ئه‌و هاوبه‌ش
دانانه‌یان ئاسان تریبوو.

ئه‌مجا پیویسته‌ بزانی شوبه‌یه‌کیان هه‌یه‌ که بریتیه‌ له‌ گه‌وره‌ترین
شوبه‌کانیان، جا گوێ بگره‌ بۆ وه‌لامی ئه‌و شوبه‌یه‌، ئه‌ویش ئه‌وه‌یه‌ که
ده‌لێن:

ئه‌و موشریکانه‌ی قورئانیان تیدا دابه‌زی شایه‌تی یه‌کخواپه‌رستیان نه‌ئه‌دا
و باوه‌ریان به‌ پیغه‌مبهر (ﷺ) نه‌بوو، وه‌ به‌ درۆیان ده‌خسته‌وه‌ و باوه‌ریان
به‌ زیندوو بوونه‌وه‌ نه‌بوو، وه‌ باوه‌ریان به‌ قورئان نه‌بوو، وه‌ به‌ جادوویان
دائه‌نا^(٥٦)، به‌لام ئیمه‌ شایه‌تی ئه‌وه‌ ده‌ده‌ین که هیچ خوایه‌ک شایه‌نی

^(٥٦) مه‌به‌ستیان له‌م شوبه‌یه‌ ئه‌وه‌یه‌ چۆن ئیمه‌ له‌ گه‌ڵ که‌سانیکدا وه‌ک یه‌ک حساب ده‌که‌ن
که‌ شایه‌توومان ناهێنن و بی‌باوه‌رن به‌رامبهر پیغه‌مبهر (ﷺ) و .. و .. هتد.

له‌ وه‌لامدا ئه‌لێن: ئه‌م جیاوازیه‌ی هه‌یه‌ له‌ نێوان بی‌باوه‌ره‌کاندا له‌ گه‌ڵ موشریکه‌کاندا
هیچ کاریگه‌ری ناییت و ناتوانین به‌ که‌سیک که‌ شه‌ریک بۆ خوا بریار بدات پێی بلێن:
موشریک نییه‌ با شایه‌توومان و نوێژ و هه‌ندی په‌رستنی هه‌بیّت، ئه‌وه‌ش بزانه‌ ئه‌و که‌سه‌ی
موشریکه‌ خوا ده‌په‌رستیت به‌لام شه‌ریکی بۆ بریار ده‌دات واته‌ بی‌باوه‌ر نییه‌ به‌ خوا، کاتی

په‌رستن نیه ته‌نها ئه‌و نه‌بی ، وه موحه‌مه‌د (ﷺ) نێردراوی خوايه ، باوه‌رمان به‌ قورئان و به‌ زیندوو بوونه‌وه هه‌یه ، وه نوێژ ده‌که‌ین و پۆژوو ده‌گرین ، جا چۆن ئیمه وه‌کو ئه‌وان ده‌زانن ؟

وه‌لامیش ئه‌وه‌یه : که زانا‌یان جیاوازی‌یان نییه له کافر بوونی که‌سی‌کدا که له شتی‌کدا باوه‌ری به‌ پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) هه‌بی و له شتی‌کی تر‌دا بی باوه‌ر بی و به‌ درۆی بخاته‌وه ، هه‌روه‌ها ئه‌گه‌ر باوه‌ری به‌ هه‌ندی له قورئان هه‌بی و ئینکاری هه‌ندی‌کی دیکه‌ی بکات وه‌ک ئه‌و که‌سه‌ی دان به‌ یه‌کخواپه‌رستی خوادا بنی و ئینکاری پیویست بونی نوێژ بکات یان دان به‌

شایه‌توومان ناهینن چونکه له‌مانا‌که‌ی تیده‌گه‌ن بۆیه دانهر ته‌لیت : ژیر ترن چونکه که‌سانی‌ک هه‌ن به‌ زمان شایه‌توومان دینن به‌لام شیرکی گه‌وره و بچوک ده‌که‌ن بۆ ؟ چونکه مانای (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) نازانن ، ته‌نانه‌ت شیرکی واده‌که‌ن موشریکه‌کانی پیشوو نه‌یان ده‌کرد له‌وانه باوه‌ریان وایه :

پی‌او‌چاکان له‌ کاروبار و به‌ری‌وه‌بردنی بوونه‌وه‌ردا شتیان به‌ ده‌سته و فریای خه‌لک ده‌که‌ون و ئه‌م بوونه‌وه‌ره چه‌ندین قوتب و ته‌وتاد و ته‌بدال به‌ری‌وه‌ی ده‌به‌ن ، پروانه : (الطبقات) للشعراني ، وه (جامع کرامات الأولیاء) للبهانی .

یان موشریکه‌کانی پیشوو به‌ ده‌قی قورئان له کاتی ته‌نگانه‌دا هاواریان ده‌کرده خوا به‌ تاک و ته‌نها‌یی ، به‌لام ئه‌مانه‌ی ئیستا له‌ خۆشی و ناخۆشیدا هاوار ده‌که‌نه ئه‌و شه‌خسانه‌ی ده‌یان په‌رستن .

یه څو په رستی و نویژکړدندا بنی و ئینکاری زه کاتدان بکات ، یان باوه پری به هموو ئه مانه هه بی و ئینکاری پوژوو گرتن بکات یان باوه پری به هموو ئه مانه هه بی به لام ئینکاری چه ج کردن بکات ، کاتی خه لکانی له سهرده می پیغه مبه ردا (ﷺ) پابه ندی چه ج کردن نه بوون ئه م ئایه ته له هه قیاند دابه زی :

﴿وَلِلّٰهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ اِلَيْهِ سَبِيْلًا وَمَنْ كَفَرَ فَاِنَّ اللّٰهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِيْنَ﴾ [سورة آل عمران : (۹۷)] واته : خوی گه وره واجبی کردوو له سهر خه لکی چه ج و سهردانی مالی خوا بکه ن ئه وانه ی له توانایاندا هه یه ، وه هر که س پابه ندی ئه م واجبه نه بیټ ئه ووا خوا پیویستی به په رستنی که س نییه ، وه هر که سی باوه پری به هموو ئه مانه هه بی به لام ئینکاری زیندوو بونه وه بکات به کوپای زانایان کافر ده بی و خوین و مالی خه لال ده بی وه کو خوی گه وره ده فهرموئ : ﴿اِنَّ الَّذِيْنَ يَكْفُرُوْنَ بِاللّٰهِ وَرُسُلِهِ وَيُرِيْدُوْنَ اَنْ يُفَرِّقُوْا بَيْنَ اللّٰهِ وَرُسُلِهِ وَيَقُوْلُوْنَ نُوْمُنُ بِبَعْضٍ وَنُكْفُرُ بِبَعْضٍ وَيُرِيْدُوْنَ اَنْ يَتَّخِذُوْا بَيْنَ ذٰلِكَ سَبِيْلًا (۱۵۰) اُولٰٓئِكَ هُمُ الْكَافِرُوْنَ حَقًّا وَاَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِيْنَ عَذَابًا مُّهِينًا﴾ [سورة النساء]

واته : ئه وانه ی باوه پری به خوا و پیغه مبه رانی ناهین و ده یانه ویټ جیاوازی بکه ن له نیوان خوا و پیغه مبه ره کانیدا و ده لین : باوه پرده هینین به هندیك له پیغه مبه ران و باوه پری به هندیکیان ناهین و ده یانه ویټ له و

نیوانه دا ریگا و بهرنامه یهك بۆ خویان به دهست بهینن ئه و جوړه كه سانه به پراستی هه ربی باوه پڼ ، و سزایه کی سهر شوپکارمان بویان ئاماده کردوه .

كه وابوو ئه گهر خوی گه وره به پاشكاوی ئه وهی باس کردبی كه هه كه سی باوه ری به هه ندی بیی ، وه به هه ندی کی تر بی باوه پ بی ، ئه و بی باوه پ و کافری پراسته قینه یه ^(٥٧) ئه و ئه م شوبه یه كه خه لکی (الأحساء) ^(٥٨) كه بۆ ئیمه یان ناردوه ده ره ویتته وه و نامینی ، وه پیی ده وتری :

^(٥٧) له م ئایه ته ی پیشو ئه وه مان دهست ده كه وئ كه مه رج نییه كه سیك ئه گهر كافر بیست پیوسته بی باوه ریست به رامبه ر هه موو ئه و شتانه ی پیوسته باوه ری پیی هه بیست ، ئه گهر باوه ری به هه ندی کی نه بوو كافر ده بیستته وه ، كه وابوو ده توانین بلین كوفر دوو جوړه :

١ - (کلی) واته گشتی .

٢ - (نوعی) فهرعی .

جیاوازیش نییه له نیوانیاندا له وهی ئه گهر كه سیك بی باوه پ بوو به هه ندیك وهك ئه وه یه كه بی باوه پ بی به گشتی به بی جیاوازی چونكه خوی گه وره ده فهرمویت : ﴿أُولَٰئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ حَقًّا﴾ [سورة النساء : (١٥١)] واته : ئه و جوړه كه سانه به پراستی هه ربی باوه پڼ .

^(٥٨) له م سهر ده مه شدا كه سانیك هه وئ ته وه ده دن دوو دئی و شوبه دروست بكهن ، وه بۆ زیندوو كردنه وهی هه مان شوبه كه سیك دیت به ناوی (حسن فرحان المالکی) وه له کتیبی (قراءة في كتب العقائد) دا ئه مه و چهن دین شوبه ی له م جوړه ی په خش کردوه ، بۆ له ناو بردن و وه لام دانه وهی هه موو ئه مانه زانای پسپور له ناسینی لاریبوه کاندای شیخ (ربیع بن هادی

ئەگەر تۆ باوەرپت هەبێ کە هەر کەسێ باوەرپی هەبوو بە پیغەمبەر (ﷺ) له هەموو شتیکدا و ئینکاری فەرز بوونی نوێژی کرد ئەوا کافره و خوینی حەلاله به کۆرای زانایان ، هەروەها ئەگەر باوەرپی به هەموو شتیک هەبێ تەنها زیندوو بوونەوه نەبێ ، وه هەروەها ئەگەر ئینکاری فەرز بوونی پۆژووی مانگی پەمەزانی کرد و ئینکاری زیندوو بوونەوهی نەکرد .

لەم مەسەلەیه مەزەهەکان هیچ جیاوازییهکیان له نێواندا نییه و قورئانیش ئەم راستییهی درکاندوووه وەک پێشتر باسمان کرد .

کەوابوو زانراوه به راستی یه کخوایه رستی بریتییه له مەزنترین فەرزێک کە پیغەمبەر (ﷺ) پێی هاتوووه ، خوایه رستی مەزنتره له نوێژ و زەکات و پۆژوو و حەج کردن ، کەوابوو چۆن ئەگەر کەسێ ئینکاری یه کێک له مانه بکات کافر دەبێ ؟ ئەگەر چی ئیش به هەموو ئیسلامیش بکات کە پیغەمبەر (ﷺ) پێی هاتوووه ، وه ئەگەر ئینکاری خوایه رستی بکات کە بریتییه له ئایینی هەموو پیغەمبەرەکان کافر نابێ ؟! سبحان الله ! ئەمە چ نەفامی یه کە !

(المدخلي) کتیبکی به سودی نویسووه به ناوی (دحر افتراءات أهل الزيغ والإرتياب عن دعوة الإمام محمد بن عبد الوهاب رحمه الله نقد لحسن المالكي) ، جینگەیی سەرنجە سێ زانای به ناوبانگ پێشهکیان بۆ ئەم کتیبه نویسووه :

- ١ - شیخ صالح الفوزان . ٢ - شیخ أحمد النجمي . ٣ - شیخ زيد المدخلي .

وه هه‌روه‌ها له وه‌لامیاندا ده‌ووتری : هاوه‌له‌کانی پیغه‌مبه‌ر (ﷺ)
جه‌نگیان له‌گه‌ل نه‌وه‌ی (حه‌نیفه) دا کرد (٥٩) له کاتی‌کدا که له گه‌ل

(٥٩) جه‌نگیان له گه‌ل کردن و به کافریان زانین له کاتی‌کدا خویان به موسلمان ده‌زانی ، نه‌وه‌ی
حه‌نیفه هۆزیکی گه‌وره‌ی به‌ناوبانگ بوون له (الیمامة) له نیوان مه‌که‌ه و یه‌مه‌ندا نیشه‌جی
بوون موسه‌یله‌مه‌ی درۆزن که بانگه‌شه‌ی پیغه‌مبه‌رایه‌تی کرد له سالی (١٠) ده‌ی کۆچی
یه‌کیک بوو له‌م هۆزه به ناوی موسه‌یله‌مه‌ی کۆری ئوما‌مه‌ی کۆری که‌بیری کۆری حه‌یبی
(الحارث) ه له هۆزی (بنی حنیفه).

قاضي عياض ده‌فه‌رموی : (كان اهل الردة ثلاثة أصناف : صنف عادوا إلى عبادة الأوثان ،
وصنف تبعوا مسيلمة والأسود العنسي وكان كلُّ منهما أدعى النبوة قبل موت النبي (ﷺ) فصدَّق
مسيلمة أهلُ اليمامة وجماعةٌ غيرُهم ، وصدَّق الأسود أهلُ صنعاء وجماعةٌ غيرُهم ، فقتلَ الأسود قبل
موت النبي (ﷺ) بقليل ، وبقي بعض من آمن به فقاتلهم عمال النبي (ﷺ) في خلافة أبي بكر ، وأما
مسيلمة فجهز إليه أبو بكر الجيشَ وعليهم خالد بن الوليد فقتلوه ، وصنف ثالث استمروا على الإسلام
لكنهم جحدوا الزكاة وتأولوا بأنَّها خاصة في زمن النبي (ﷺ) وهم الذين ناظر عمر أبا بكر في قتالهم ا
ه‌. كما في الحديث الصحيح في البخاري ما نصه قال عمر : (يا أبا بكر كيف تقاتل الناس وقد قال
رسول الله (ﷺ) : أُمِرْتُ أَنْ أَقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَقُولُوا لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ فَمَنْ قَالَ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ عَصِمَ
مِنْ مَالِهِ وَنَفْسِهِ إِلَّا بَجْهٍ وَحَسَابِهِمْ عَلَى اللَّهِ ، قَالَ أَبُو بَكْرٍ : وَاللَّهِ لَا أَقَاتِلَنَّ مَنْ فَرَّقَ بَيْنَ الصَّلَاةِ
وَالزَّكَاةِ ، فَإِنَّ الزَّكَاةَ حَقُّ الْمَالِ ، لَوْ مَنَعُوا مِنْ عِنَاقٍ كَانُوا يُوَدُّونَهَا إِلَى رَسُولِ اللَّهِ (ﷺ) لَقَاتَلْتَهُمْ
عَلَى مَنَعِهَا ، قَالَ عُمَرُ : فَوَاللَّهِ مَا هُوَ إِلَّا أَنْ رَأَيْتُ أَنْ قَدْ شَرَحَ اللَّهُ صَدْرَ أَبِي بَكْرٍ لِلْقِتَالِ وَعَرَفْتُ
أَنَّهُ حَقٌّ) رواه البخاري : (٦٩٢٤-٦٩٢٥) .

واته : ئه‌وانه‌ی پاشگه‌ز بوونه‌وه سی به‌ش بوون :

پ‌یغه‌مبه‌ردا (ﷺ) موسولمان بوون ، وه شایه‌تیاں د‌ه‌دا به‌وه‌ی که (هیچ په‌رستراویک نییه شایسته‌ی په‌رستن بی‌ت جگه له خودا و موحه‌مه‌دیش به‌نده و پ‌یغه‌مبه‌ری خوايه (ﷺ) و نو‌یژیاں ده‌کرد و بانگیاں د‌ه‌دا .

ئه‌گه‌ر که‌سی ب‌ل‌ی : ئه‌وان ده‌یاں ووت (موسه‌یله‌مه) پ‌یغه‌مبه‌ره ئ‌یمه‌ش ده‌ل‌ی‌ن : ئه‌مه‌یه مه‌به‌ستمان ، ئه‌گه‌ر که‌سی که‌سیکی تر به‌رزکاته‌وه ب‌و ئاستی پ‌یغه‌مبه‌ر (ﷺ) کافر بب‌ی و خو‌ی‌ن و مال‌ی حه‌ل‌ال بب‌ی و شایه‌تومان و

به‌شیکیان گه‌پ‌رایه‌وه ب‌و بت په‌رستی ، وه به‌شیکیان شو‌ی‌نی (مسيلمه) و (الأسود العنسي) که‌وتن که ئه‌م دو‌وانه هه‌ردووکیان بانگه‌شه‌ی پ‌یغه‌مبه‌رایه‌تیاں کرد پ‌یش مردنی پ‌یغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) ، خه‌ل‌کی یه‌مامه و چه‌ند ج‌یگه‌یه‌کی تر شو‌ی‌نی (مسيلمه) که‌وتن ، خه‌ل‌کی (صنعاء) و چه‌ند ج‌یگه‌یه‌کی تر شو‌ی‌نی (الأسود العنسي) که‌وتن ، (الأسود) پ‌یش مردنی پ‌یغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) به‌ماوه‌یه‌کی که‌م کوژرا ، هه‌ندیک له‌وانه‌ی باوه‌پ‌ریان پ‌ی‌ی ه‌ینابوو مانه‌وه و جه‌نگیاں له‌ گه‌ل‌دا کرا له‌ لایه‌ن کاربه‌ده‌ستانی پ‌یغه‌به‌ره‌وه (ﷺ) له‌ سه‌رده‌می خیلافه‌تی (أبو بکر) دا ، به‌لام (مسيلمه‌ی در‌وژن (أبو بکر) خ‌و‌ای ل‌ی رازی بی‌ت له‌شکر‌ی‌کی ب‌و ئاماده‌ کرد به‌ سه‌ر‌و‌ک‌ایه‌تی (خالیدی کوری وه‌لید) له‌و جه‌نگه‌دا کوشتیاں ، به‌شی س‌ی‌یه‌م : له‌ سه‌ر تاینی ئ‌یسلام مانه‌وه به‌لام نکول‌یاں له‌ زه‌کات‌دان کرد ، وه مه‌سه‌له‌که‌یاں به‌ شی‌وه‌یه‌کی تر مانا کرد و وتیاں زه‌کات‌دان تاییه‌ت بوو به‌ سه‌رده‌می پ‌یغه‌به‌ره‌وه (ﷺ) ، ئه‌مانه ئه‌و ک‌و‌مه‌له‌ بوون که (تیمامی عومه‌ر) مشتوم‌ری له‌ گه‌ل (تیمامی أبو بکر) دا کرد له‌ سه‌ر کوشتنیاں ... ب‌روانه : فتح الباري (۳/۱۲).

نوێژ ه‌یچ سودی پ‌ی نه‌به‌خشن ، ئه‌ی ئه‌و كه‌سه چ‌ۆن ده‌ب‌ی كه (شمسان یان یوسف)^(٦٠) یان هاوه‌ل‌یك یان پ‌یغه‌مبه‌ر‌یك به‌رزكاته‌وه ب‌ۆ ئاستی خ‌وای گه‌وره ؟! پاکی و ب‌یگه‌ردی ب‌ۆ خ‌ودا چه‌ند مه‌زنه ئه‌و خ‌وايه : ﴿كَذٰلِكَ يَطْبَعُ اللّٰهُ عَلٰی قُلُوْبِ الَّذِیْنَ لَا یَعْلَمُوْنَ﴾ [سورة الروم : (٥٩)] واته : به‌و شی‌وه‌یه خ‌وا م‌ۆر ده‌نی‌ت به سهر د‌لی ئه‌وانه‌دا كه نازانن و به شوین پ‌استیشدا ناگه‌رین .

هه‌روه‌ها پ‌ی‌ی ده‌وتر‌ی : ئه‌وانه‌ی (عه‌لی كو‌ری ئه‌بوتالیب) به ئاگر س‌وتاندنی^(٦١) هه‌موویان خ‌ویان به موسولمان ئه‌دایه قه‌له‌م ، هه‌موویان

(٦٠) تاج و شه‌مسان و یوسف ناوی چه‌ند كه‌سیكه له سه‌رده‌می شیخ (محمد بن عبد الوهاب) دا - په‌حه‌متی خ‌وای ل‌یب‌ی - زیاده‌په‌وییان ت‌یدا ده‌كرا به بیان‌و‌ی ئه‌وه‌ی كه د‌ۆستی خ‌وان ، له كات‌یدا چه‌ندین چا‌وبه‌ست كردن و چه‌ندین ش‌تی سه‌یر و ئا‌سا‌ییان هه‌یه و له سهر ته‌ریقه‌ت و په‌ی‌په‌وی هه‌للاج و ئ‌ین و عه‌ره‌بی بو‌ونه . ب‌روانه : (شرح كشف الشبهات) ی شیخ ف‌وزان ل : (١٠٢) .

(٦١) ئه‌وانه‌ی ئ‌یمام‌ی عه‌لی - خ‌وای ل‌ی‌ رازی ب‌یت - س‌وتاندنی ب‌ریتی بو‌ون له‌وانه‌ی زیاده‌په‌وییان كرد له خ‌ۆشه‌ویستی و ر‌یز ل‌ی‌گرتنی ئ‌یمام‌ی عه‌لی‌دا به پ‌یلان و دا‌وی چه‌ند كه‌سی‌کی م‌ونا‌ف‌یق له شو‌ینكه‌وت‌وان‌ی (عبد الله بن س‌ب‌أ) ی ج‌وله‌كه كه بانگه‌شه‌ی موسلمان‌یت‌ی ده‌كرد ب‌ۆ ئه‌وه‌ی خ‌واپه‌رستی و د‌ین‌داری له خه‌لك‌ی بش‌ی‌و‌ین و موسلمانان له ناو به‌ن و ب‌یانكه‌ن به م‌وش‌ریك .

ئهم كاره‌ی ئ‌یمام‌ی عه‌لی - خ‌وای ل‌ی‌ رازی ب‌یت - هه‌موو هاوه‌ل‌آن له سهری رازی بو‌ون ، هه‌روه‌ها (ابن عباس) یش ، ئه‌وه‌نده هه‌یه (ابن عباس) وت‌ی : (كوشتن با‌ش‌تر بو‌و له س‌وتاندن)

هاوه لى على بوون و له هاوه لانی پیغه مبه ره وه (ﷺ) فیږی زانیاری بوبون ، به لام بیرو باوه پریان له ئاستی على دا وه کو ئه وانه وابوو که بیرو باوه پریان به (یوسف و شمسان) و جگه له وان هه بوو .

که وابوو چوڼ هاوه لانی پیغه مبه ره (ﷺ) کوږا بوون له سهر کوشتن و به کافر زانیان^(٦٢) ؟ ئایا گومان تان وایه هاوه لان موسلمانان کافر ده که نه ؟

، (عکرمه) ئه مه مان بۆ ده گپیښته وه و ده فهرمویت : (أَنَّ عَلِيًّا حَرَّقَ قَوْمًا ارْتَدَوْا عَنِ الْإِسْلَامِ ، فَبَلَغَ ذَلِكَ ابْنُ عَبَّاسٍ فَقَالَ : لَوْ كُنْتُ أَنَا لَقَتَلْتَهُمْ لِقَوْلِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ) : مَنْ بَدَّلَ دِينَهُ فَاقْتُلُوهُ ، وَلَمْ أَكُنْ لَأُحْرِقْهُمْ لِقَوْلِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ) : لَا تَعَذِّبُوا بِعَذَابِ اللَّهِ ، فَبَلَغَ ذَلِكَ عَلِيًّا فَقَالَ : صَدَقَ ابْنُ عَبَّاسٍ) رواه البخاري رقم : (٣٠١٧) و (٦٩٢٢) وأبو داود رقم : (٢٥٣٥) والترمذي رقم : (١٤٥٨) والنسائي رقم : (١٤٠٦٠) وانظر : سلسلة الأحاديث الصحيحة : (١ / ٨٧٨) وفتح الباري شرح صحيح البخاري : (٦ / ١٨٤) .

واته : ئیمامی على - خوی لی رازی بیټ - خه لکانیکی سوتاند که له ئیسلام پاشگهز بوونه وه ، ئه مه هه واله ش گه یشته (ابن عباس) ئه ویش فهرمووی : ئه گهر من بومايه ده یانم کوشت چونکه پیغه مبه ره (ﷺ) فهرموویه تی : هه ره کهس دینه که ی گۆریه وه ئه وا بیکوژن ، وه نه مه ده سوتاندن چونکه پیغه مبه ره (ﷺ) فهرموویه تی : سزای هیچ شتیک مه ده ن به سزای خوا ، ئه مه ش گه یشته على - خوی لی رازی بیټ -

و فهرمووی : ابن عباس راسته دکات .

^(٦٢) هاوه لانی پیغه مبه ره (ﷺ) کوږا بوون له سهر کافر بوون و کوشتنیان نه که له سهر سوتاندنیان به لگه ش فهرمووده که ی (عکرمه) ی سهره وه یه ، هه روه ها (ابن أبي شيبه) ئه مه ئه شه ره

یان واگومان ده‌به‌ن بیروباوه‌ربوون به (تاج) و هاووینه‌کانی زیانی نیه و بیروباوه‌ربوون به (عه‌لی کو‌ری ئه‌بوتالیب) مرؤف پی‌ی کافر ده‌بی ؟

دیسان نه‌وه‌ی (عبید القداح)^(٦٣) ئه‌وانه‌ی پاشایه‌تی مسریان گرت‌ه ده‌ست له زه‌مانی عه‌بباسیه‌کاندا ، هه‌موویان شایه‌تیان ئه‌دا که جگه له خودا هیچ

ده‌گیرپێتمه‌وه له (عبد الرحمن)ی کو‌ری (عبید) له باوکی‌یه‌وه فه‌رموویه‌تی : (كان ناسٌ يعبدون الأصنام في السِّر ويأخذون العطاء ، فأَتَى بهم علي فوضعهم في السجن واستشار الناس ، فقالوا : أقتلهم ، فقال : لا بل أصنع بهم كما صنَّع بآبينا إبراهيم ، فحرَّقهم بالنار) .

واته : که‌سانێک هه‌بوون ب‌تیان ده‌په‌رست به نه‌پێنیه‌وه و خه‌لاتیشیان وه‌رده‌گرت ، ئیمامی عه‌لی هینانی و خستنی به‌ندیخانه‌وه و پرسی خه‌لکی کرد که چییان لێ‌بکات ، وتیان : بیانکو‌ژه ، وتی : نا به‌لکو ئه‌وه‌یان پی‌ی ده‌که‌م که به باوکمان ئیبراهیم کرا - واته ده‌یان‌خه‌مه ناو ئاگره‌وه - ، ئه‌نجا به ئاگر سوتاندنی .

(٦٣) شیخ (مشهور بن حسن) - خوا بیپارێزیت - له (تحقیق‌ی کتیبی (الاعتصام)دا ئه‌لێ : (وهم بنو عبید أظهروا للناس أنهم شُرفاء فاطميون فملکوا البلاد وقهروا العباد وقد ذکر جماعة من أكابر العلماء أنهم لم يكونوا لذلك أهلاً ولا نسبهم صحيحاً ، وكان والد عبید هذا من نسل القداح المُلحد المجوسي ، وقيل : كان والد عبید هذا يهودياً من أهل سَلَمِيَّة من بلاد الشام وكان حداداً ، وعبید هذا كان اسمه سعيداً فلما دخل المغرب تسمى بعبید الله وزعم أنَّه علوي فاطمي وادعی نسباً ليس بصحيح لم يذكره أحد من مصنفی الأنساب العلوية بل ذکر جماعة من العلماء بالنسب خلافه ثم ترقّت به الحال إلى أن ملك وتسمى بالمهدي وبني المهدي بالمغرب ونسبت إليه ، وكان زندیقاً خبيثاً عدوّاً للإسلام متظاهراً بالتشیع متسترّاً به ، حريصاً على إزالة

په‌رستراویک شایه‌نی په‌رستن نیه و محمد (ﷺ) نی‌رراوی خوایه و خویان به موسولمان ده‌زانی و نویژی جومعه و جه‌ماعه‌تیان ده‌کرد ، به‌لام کاتی پیچه‌وانه‌ی شه‌ریعه‌تی ئیسیلامیان ئاشکرا کرد له شتانی‌کدا (٦٤) که که‌مترن

الملة الإسلامية ، قتل من الفقهاء والمحدثين والصالحين جماعة كثيرة ، وكان قصدهم إعدامهم من الوجود ، ليبقى العالم كالبهائم فيتمكن من إفساد عقائدهم وضلالهم ﴿وَاللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ﴾ [سورة الصف : (٨)] ، ونشأت ذريته على ذلك منطوين ، يجهرون به إذا أمنتهم الفرصة وإلا أسروه والدعاة لهم منبثون في البلاد يضلون من أمكنهم إضلاله من العباد ، وبقي هذا البلاء على الإسلام من أول دولتهم إلى آخرها ، وذلك من ذي الحجة سنة تسع وتسعين ومئتين إلى سنة سبع وتسعين وخمس مئة وفي أيامهم كثر الرافضة واستحكم أمرهم ... إلى أن مَنَّ الله على المسلمين بظهور البيت الأتابكي وتقدمه مثل صلاح الدين فاستردوا البلاد وأزالوا هذه الدولة عن رقاب العباد ... (الإعتصام : (٢ / ٣٥٦ - ٣٥٢) .

(٦٤) وهك هه‌لال کردنی هه‌ندئ هه‌رام بو نمونه وهك شه‌وه‌ی ماره کردنی دوو خوشکیان به یه‌که‌وه هه‌لال کرد . پروانه (شرح کشف الشبهات) شیخ (محمد بن إبراهیم آل الشیخ) ل : (٢٠٠) .

شیخ صالح آل الشیخ ده‌لێت : (واته : ئاشکرا کردنی موخاله‌فه‌ی شه‌ریعه‌تی ئیسلام واته‌ پابه‌ند نه‌بوونیان ئاشکرا کرد ، هه‌روه‌ها هوکمه شه‌ریعه‌کانیان ئینکار کرد که‌مترن له‌م باسه‌ی خو‌مان له‌ باسه‌کانی (په‌رستنی و خواپه‌رستنی) پروانه : (شرح کشف الشبهات) صالح آل الشیخ ل : (١٧٤) .

لی‌ره‌دا پی‌ویسته‌ته‌وه‌ ر‌استیه‌ ئاشکرا بکه‌ین که‌ هه‌ر ته‌مان بوون بی‌ده‌ی جه‌زنی له‌ دایک بوونی پی‌غه‌مبه‌ریان (ﷺ) دروست کرد . پروانه : (شرح کشف الشبهات)ی صالح آل الشیخ ل : (١٧٤) .

له‌م باسه‌ی خۆمان زانایان کۆرا‌بوون له‌ سهر به‌ کافر زانین و کوشتنیان ، وه‌ ولاته‌که‌یان به‌ ولاتی جه‌نگ^(٦٥) دانرا و موسولمانان جه‌نگیان له‌ گه‌ل کردن هه‌تا وه‌کو ولاتانی ئیسلامیان له‌ ده‌ست پزگار کردن .

شیخ الإسلام ابن تیمیة - په‌حه‌تی خ‌وای لیبیت - ته‌فه‌رم‌وئ : (ئه‌م بیدعه‌یه‌ سه‌له‌ف نه‌یان‌کردوه‌ هه‌رچه‌نده‌ هاوه‌لانی پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) پیغه‌مبه‌ریان خۆشویستوه‌ و ه‌یچ ر‌یگرت‌کیش نه‌بووه‌ ، ته‌گه‌ر ئه‌م بیدعه‌یه‌ چاک بوایه‌ ئه‌وا سه‌له‌ف نزیک‌تر‌بوون بیکه‌ن چونکه‌ ئه‌وان خۆشه‌ویستیان بۆ پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) زۆر تر بوو وه‌ زیاتر ر‌ی‌زیان ل‌یده‌گرت هه‌روه‌ها ئه‌وان پ‌یدا‌گر تر بوونه‌ له‌ سهر کرده‌وه‌ی چاک له‌ ئیمه‌ ...) ب‌روانه‌ : (إقتضاء صراط المستقیم) ل : (٢٩٥)

^(٦٥) چونکه‌ عوبه‌یدی‌ه‌کان به‌ زۆر ده‌ستیان گرت‌بوو به‌ سه‌ری‌دا و هوکمیان ده‌کرد به‌و بیروباوه‌ره‌ (باط‌ینیة) پ‌ووجه‌له‌ی هه‌یان بوو ، ته‌مه‌ش له‌ ولاته‌دا ب‌لا‌و و زۆرینه‌ بوو ، هه‌ر ولاتی‌ک هوکمه‌کانی ئیسلام و هوکمه‌کانی کوفر تیایدا ئاوه‌تته‌ بوون زانایان ر‌ایان جیاوازه‌ ئایا به‌ (ولاتی جه‌نگ / دار الحرب) ناوه‌به‌ریت یان نا ؟ به‌شی‌ک له‌ زانایان وتوویانه‌ : به‌ ولاتی ئیسلام ناو ده‌به‌ریت به‌ پ‌یی ته‌سل‌ی ئه‌و ولاته‌ که ئیسلام‌یه‌ به‌ مه‌رج‌یک هوکمی کوفر زۆرینه‌ نه‌بی‌ت .

هه‌ندی‌کی تر ته‌ل‌ین : به‌ ولاتی ئیسلام ح‌یسا‌ب ده‌کر‌یت گه‌ر بانگی به‌ ئاشکرا ت‌یدا بیست‌ریت ، هه‌ندی‌کی تر له‌ زانایان وتوویانه‌ : هه‌ر ولاتی‌ک ته‌حکامه‌کانی ئیسلام و کوفری ت‌یادا بی‌ت ه‌یچ ناوی‌کی به‌ سه‌ردا نا‌دریت و ت‌ییدا ده‌وه‌ستیت ...

هه‌ندیکی تر وتووایه : ته‌حکامه‌کانی ئیسلام گهر زۆرینه بوو ته‌وا ته‌و ولاته به ولاتی ئیسلام حیساب ده‌کړئ هه‌روه‌ها ته‌گهر ته‌حکامه‌کانی کوفر زۆرینه بوو ته‌وا به ولاتی کوفر داده‌نریت . ب‌روانه : (شرح کشف الشبهات) صالح آل الشیخ ل : (١٧٤) .

هه‌روه‌ها شیخ (صالح آل الشیخ) له وه‌لامی پرسیاریکدا له سهر په‌یه‌ه‌ندی ولاتی ئیسلام و ولاتی کوفر به حاکمه‌وه ده‌فه‌رمویتی : (دائر الكفر ودائر الإسلام لا علاقة لها بالحاکم قد يكون الحاکم مسلماً والدار دار كفر مثل النجاشي في الحبشة هو مسلم وداره دار كفر ، وقد يكون الحاکم كافراً والدار دار الإسلام إذا كان حصل منه موجب للردة بشخصه فلا ارتباط بين حكم الدار والحاکم ، الحاکم إذا كفر يجب خلعه مع الاستطاعة مع القدرة يعني إذا لم يكن له شبهة أو تأويل) ب‌روانه : (شرح کشف الشبهات) ل : (١٧٦) .

شیخ (ابن العثيمين) له پیناسه‌ی (ولاتی کوفر و ولاتی ئیسلامدا) ده‌فه‌رموویه‌تی : (وبلد الشرك هو الذي تُقام فيها شعائر الكفر ولا تُقام فيه شعائر الإسلام كالأذان والصلاة جماعة والأعياد والجمعة على وجه عام شامل ، وإنما قلنا على وجه عام شامل ليخرج ما تُقام فيه هذه الشعائر على وجه محصور كبلاد الكفار التي فيها أقليات مسلمة فإنّها لا تكون بلاد إسلام بما تقيمه الأقليات المسلمة فيها من شعائر الإسلام ، أمّا بلاد الإسلام فهي البلاد التي تُقام فيها هذه الشعائر على وجه عام شامل) شرح الأصول الثلاثة ص : (١٠٦) .

واته : ولاتی شیرک ته‌و ولاته‌یه که دروشمه‌کانی بی‌باوه‌ری به‌ناشکرا تیایدا ته‌نجام بدریتی و دروشمه‌کانی ئیسلام وه‌ک بانگ و نویژی جه‌ماعه‌ت و جه‌ژنه‌کان و جومعه‌کردن به‌شیوه‌یه‌کی ناشکرا و گشتی ته‌نجام نه‌دریتی ، بۆیه وتمان به‌شیوه‌یه‌کی ناشکرا و گشتی بو ته‌وه‌ی ته‌و جی‌گایانه نه‌گریته‌وه که له هه‌ندی ولاتی بی‌باوه‌ره‌کاندا ته‌م دروشمانه‌ی تیدا ته‌نجام ده‌دریتی به‌شیوه‌یه‌کی دیاری کراوی ناگشتی له لایه‌ن که‌مایه‌تییه موسلمانانه‌وه ، ته‌م

وه پپی دهوتری : ئه گهر به قسه ی تو بی که کافره کانی کون به کافر
 حسیب نه کران ته نها له بهر ئه وه ی هاوه بشدانان و بی باوه ربوون به
 پیغه مبه ران و قورئان و ئینکاری کردنی زیندو و بوونه وه یان کوکرده وه له
 خویندا ئه ی که و ابو ئیتر چ سودیکی تیډا هیه که زانایان و هه موو
 مه زه به کان باسی حوکمی هه لگه پراوه (المُرْتَد) یان کردووه که بریتیه له و
 موسلمانان له دوا ی موسلمان بوونی کافر ده بیته وه ، پاشان چهنده ها
 جوړیان تیډا باس کردووه که هه ریه که یان موسلمان پپی کافر ده بی و خوین
 و مالی حه لال ده کات ته نانه ت زانایان شتی وایان باس کردووه که موسلمان
 بیانکا وه کو ووشه یه که به زمان بیلئیت^(٦٦) به بی ئه وه ی له دلیدا هه بی یان
 ووشه یه که بلئ بو خاتری گالته .

ولاتانه بهم دروشمانه ی ئهم که مایه تیپانه ده یکه ن نابن به ولاتی ئیسلام ، ولاتی ئیسلام ئه و
 ولاته یه که ئهم دروشمانه ی تیډا ئه نجام بدریت به شیویه کی ناشکرا و گشتی .
 (٦٦) ئهم مه سه له یه چوار پیښه و زانایانی چوار مه زه به کان له سه ری پیکهاتون که کوفر
 جاری واهیه به یه که وشه ده کړیت به بی بیرو باوه ری دل ، بو ده رچون له ئاینی ئیسلام به
 مه رج نه گیراوه به دل باوه ری پپی هه بیته به لکو وشه یه که ئه لئیت به زمانی به بی بیرو باوه ری دل
 به وه کافر ده بیته یان وشه یه که ده لئیت بو خوشی و گالته و به دلئشی دلی له سهر دانه به ستووه
 ، بو چی ؟ چونکه پاراستنی شه ریعه تی ئیسلام واجبه ، هه روه ها له بهر ئه وه ی که سیک ئه وه
 بکات ئه ووازی له و ریژگرتنه هیناوه ، هه ندی وشه هه ن پیویستیان به بیرو باوه ری دل نیه

وه دیسان پ‌ی ده‌وتری : ئه‌وانه‌ی خ‌وای گه‌وره له باسیاندا ده‌فه‌رموی :

﴿يَخْلِفُونَ بِاللَّهِ مَا قَالُوا وَلَقَدْ قَالُوا كَلِمَةَ الْكُفْرِ وَكَفَرُوا بَعْدَ إِسْلَامِهِمْ﴾ [سورة التوبة :

(٧٤)] واته : دو‌رووه‌كان سو‌یند به خوا ده‌خ‌ون كه قسه‌یه‌کی ناب‌ه‌ج‌ییان نه‌كردوه كه چی سو‌یند به خوا به‌پ‌استی ئه‌وانه در‌و ده‌كن به‌لكو گو‌فتاری كوفر و ب‌ی‌باوه‌ری هات به ده‌میاندا ئه‌وانه‌ی د‌وای موسلمان بوونیان ب‌ی‌باوه‌ر بوونه‌وه ، ئایا نه‌ت بیست‌وه كه خوا به كافر‌ی دان‌اون هه‌ر چه‌نده له سه‌رده‌می پی‌غه‌مبه‌ردا (ﷺ) بوون و له گه‌ل ئه‌ودا جیهادیان ده‌كرد و نو‌یژیان ده‌كرد و زه‌كاتیان ده‌دا و حه‌جیان ده‌كرد و یه‌كخواپه‌رستیان ده‌كرد ؟

ئه‌وانه‌ی كه خ‌وای گه‌وره له باسیاندا ده‌فه‌رموی : ﴿قُلْ أَلِلَّهِ وَآيَاتِهِ وَرَسُولِهِ كُنْتُمْ تَسْتَهْزِؤْنَ﴾ (٦٥) لَا تَعْتَذِرُوا قَدْ كَفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ إِنَّ نَعْفُ عَنْ طَائِفَةٍ مِّنْكُمْ نُعَذِّبُ طَائِفَةً بِأَنَّهُمْ كَانُوا مُجْرِمِينَ﴾ [سورة التوبة] واته : پ‌ییان ب‌لی

وه‌كو جو‌ین دان به خ‌وای گه‌وره یان به پی‌غه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) یان جو‌ین دان به خودی ئایینی ئیسلام یان وه‌ك ئه‌مانه ، ئه‌م جو‌رانه پ‌ی‌ویستیان به بیروباوه‌ر نیه به‌لكو ئه‌گه‌ر جو‌ینی به خ‌وای گه‌وره دا كافر ده‌بی‌ت با به بیروباوه‌ر و دل‌نه‌بی‌ت ، هه‌روه‌ها ئه‌گه‌ر جو‌ینی به پی‌غه‌مبه‌ردا (ﷺ) كافر ده‌بی‌ت وه‌كو شیخ الإسلام ابن تیمیة له كتیبه‌كه‌یدا (الصارم المسلمون علی شاتم الرسول) یه‌كلای كردوه‌ته‌وه . پ‌روانه (شرح كشف الشبهات) ی صالح آل الشیخ ل :

(١٢٩-١٨٠) .

: ئایا ئیوه به خوا و ئایه‌ته‌کانی و پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی گالته‌تان ده‌کرد ؟ ئیتر بی سووده پاکانه مه‌که‌ن چونکه به‌پراستی ئیوه بی‌باوه‌پ بوون دوا‌ی ئه‌وه‌ی له رواله‌تدا باوه‌پرتان هی‌نابوو ئه‌گه‌ر له ده‌سته‌یه‌کتان خوش‌ببین ده‌سته‌یه‌کتان هه‌ر ئازار ده‌دری‌ت چونکه به‌پراستی ئه‌وان تاوانبار بوون .

ئه‌وانه‌ی که خوی گه‌وره به‌پاشکاو‌ی فه‌رمویه‌تی کافر بوونه‌ته‌وه له دوا‌ی باوه‌په‌ینان له کاتی‌دا له گه‌ل پیغه‌مبه‌ردا (ﷺ) بوون له جه‌نگی (تبوک)دا ، قسه‌یه‌کیان ووت که بو‌خاتری گالته^(٦٧) ووتیان ، که‌وابوو

^(٦٧) ئه‌وانه دوور‌پوون وه‌ک خوی گه‌وره ده‌فه‌رموی : ﴿يَحْذَرُ الْمُنَافِقُونَ أَنْ تُنَزَّلَ عَلَيْهِمْ سُورَةٌ تُنَبِّئُهُمْ بِمَا فِي قُلُوبِهِمْ قُلِ اسْتَزِرُّوْا إِنَّ اللَّهَ مُخْرِجٌ مَا تَحْذَرُونَ (٦٤) وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ لَيَقُولُنَّ إِنَّمَا كُنَّا نَخُوضُ وَنَلْعَبُ قُلْ أَبِاللَّهِ وَآيَاتِهِ وَرُسُولِهِ كُنْتُمْ تَسْتَهْزِئُونَ (٦٥) لَا تَعْتَذِرُوا قَدْ كَفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ إِنْ نَعْفُ عَنْ طَآئِفَةٍ مِنْكُمْ نُعَذِّبْ طَآئِفَةً بِأَنَّهُمْ كَانُوا مُجْرِمِينَ (٦٦)﴾ [سورة التوبة] واته : دوور‌پوه‌کان ده‌ترسن له‌وه‌ی سوره‌تیک دابه‌زیته سه‌ریان هه‌والیان بداتی به‌وه‌ی له‌ دل و ده‌روونیاندا‌یه ، پێیان بلێ : گالته‌ بکه‌ن ! بێگومان ئه‌وه‌ی لێی ده‌ترسن خوا هه‌ر ئاشکرای ده‌کات بو‌خوتان و بو‌خه‌لکیش ، ئه‌ی پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) کاتیک له‌ گوشتاری نابه‌جیان ئاگادار ده‌بیت و لێیان ده‌پرسیت ئه‌وه‌ خه‌ریکی چین ؟ بێگومان ده‌لێن : به‌پراستی ئیمه‌ ته‌نها ده‌مه‌ته‌قی و گالته‌مان ده‌کرد پێیان ، بلێ : ئایا ئیوه به‌ خوا و ئایه‌ته‌کانی و پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی گالته‌تان ده‌کرد ؟ بی سووده پاکانه مه‌که‌ن و بیانو مه‌هێننه‌وه چونکه ئیوه کافر و بی‌باوه‌پ بوونه‌وه دوا‌ی ئه‌وه‌ی له رواله‌تدا باوه‌پرتان هی‌نابوو ، ئه‌گه‌ر له ده‌سته‌یه‌کتان خوش‌بین (دوا‌ی ته‌وبه‌ی پراسته‌قینه‌)

بیرک‌ه‌وه له‌م شوبه‌ه‌یه که ده‌لێن : (نێ‌وه موسلمانان کافر ده‌که‌ن ئه‌وانه‌ی شایه‌توومان دینن و نوێژ ده‌که‌ن و پۆژوو ده‌گرن پاشان به‌ باشی حالێ ببه له وه‌لامی ئه‌م شوبه‌ه‌یه که به‌ سود ترین شته له‌وانه‌ی له‌م چه‌ند لاپه‌ره‌یه‌دا نووسراوه .

له‌و به‌لگانه ئه‌وه‌ی که خ‌وای گه‌وره له (بَنِي إِسْرَائِيل) ده‌یگ‌یرێته‌وه له گه‌ل ئه‌وه‌دا که موسلمان بوونه و زانستیان هه‌بووه و پیاوچاک بوون له هه‌مان کاتدا به‌ موسایان ووتوووه : ﴿اجْعَلْ لَنَا إِلَهًا كَمَا لَهُمْ آلِهَةٌ﴾ [سورة الأعراف : (١٣٨)] واته : په‌رستراویکمان بۆ دابنێ هه‌روه‌ک چۆن ئه‌وان په‌رستراویان هه‌یه .

وه وته‌ی هه‌ندێ له‌ هاوه‌لانی پێغه‌مبه‌ر (ﷺ) که ووتوویانه : (اجعل لنا ذات أنواط) واته : شتی‌کمان بۆ دابنێ چه‌که‌کانمانی پێدا هه‌لواسین ،

ده‌سته‌یه‌کتان هه‌ر نازار ده‌ده‌ین (به‌ هۆی کاری نابه‌جییانه‌وه) چونکه به‌راستی ئه‌وان تاوانبار و تاوانکار بوون .

ئهم ئایه‌تانه به‌لگه‌ن ئهم چه‌ند که‌سه دوور‌وو بوون ، به‌لگه‌ی ته‌کفیر کردنیان له‌م ئایه‌تانه به‌ هۆی ئه‌وه‌ بوو که گالته‌یان کرد به‌ خوا و ئایه‌ته‌کانی و پێغه‌مبه‌ره‌که‌ی (ﷺ) ب‌روانه : (شرح کشف الشبهات)ی صالح آل الشیخ ل : (١٨٢) ، هه‌روه‌ها ب‌روانه (تفسیر القرطبي) : (١٩٨/٨) و (تفسیر ابن کثیر) : (٤١٢:٤١١/٢) .

پیغه‌مبەر (ﷺ) سویندی خوارد ئه‌وه‌ی ئیوه ده‌یلین وه‌کو ئه‌وه‌یه که (بنی اسرائیل) ووتیان : ﴿اجْعَلْ لَنَا إِهًا﴾^(٦٨) ، به‌لام موشریکه‌کان شو به‌یه‌کیان هه‌یه و به‌کاری دینن له‌م به‌سه‌ره‌اته‌دا که بریتیه له‌وه‌ی ئه‌وان ده‌یلین : (بنی اسرائیل) به‌ کافر نه‌زانراون و کافر نه‌بوونه‌وه ، هه‌روه‌ها ئه‌وانه‌ی ووتیان : (اجْعَلْ لَنَا ذَات أَنْوَاط) به‌ کافر نه‌زانراون ، که‌وابوو وه‌لام ئه‌وه‌یه که بلایی به‌راستی (بنی اسرائیل) ئه‌وه‌یان نه‌کرد و ئه‌وانه‌ش که داوایان له پیغه‌مبەر (ﷺ) کرد نه‌یان کرد^(٦٩) ، وه هه‌چ جیاوازی تیدا نیه که (بنی اسرائیل) ئه‌وه‌یان

(68) أخرجه الإمام أحمد : (٢ / ٢١٨) رقم : (٢١٧٩٧) والترمذي رقم : (٢١٨٠) وقال حديث حسن صحيح.

وته‌ی (اجْعَلْ لَنَا ذَات أَنْوَاط) واته کۆمه‌له که‌سیک له هاوه‌له‌کانی پیغه‌مبەر (ﷺ) که به لای کۆمه‌لێکدا تێپه‌رین بینیان چه‌که‌کانیان هه‌لده‌واسن به دارێکدا ئه‌و کاته ده‌رچوون بوو حونه‌ین ئه‌وانیش داوایان کرد له پیغه‌مبەر (ﷺ) ئه‌وه‌یان بو بکات ئه‌ویش ئه‌م فەرمووده‌یه‌ی فەرموو .

(٦٩) شیخ صالح آل الشيخ ده‌فرموو : (کاتیک شوین که‌وتوانی موسی داوایان کرد بتيکیان بو دابنیت به‌کرده‌وه نه‌یان کرد موسی - سه‌لامی خوای له‌سه‌ر بی - کاتیک ئه‌وه‌ی قه‌ده‌غه کرد و راستی فی‌ر کردن ، وازیان هینا له داواکارییه‌که‌ی خویان و گه‌رانه‌وه بو ته‌نها خوا په‌رستی

...

نه کرد ، نه گهر (بني إسرائيل) نه وه یان بکردایه نه وا کافر ده بوون ، هه روه ها نه وانه ی پیغه مبه ر (ﷺ) قه ده غه ی لی کردن نه گهر گوپرایه ل نه بوونایه و نه و داره یان دانایه دوا ی قه ده غه کردنی پیغه مبه ر (ﷺ) نه وا کافر ده بوونه وه ، نیمه ش نه مه مان مه به سته .

به لام نه م به سه رها ته سودی نه وه ی تی دایه که موسلمان به لکو زاناش جاری واهیه ده که وپته جوړیک له جوړه کانی شرکه وه که به خوی نازانی ، وه سودی نه وه ی تی دایه که پیو یسته فی ر بین و خومان پزگار که ین ، وه نه وه مان فی ر ده کات نه وه ی که نه فامه کان ده یلین : (له یه کخوا په رستی تیگه شتو وین) ! به پراستی نه مه له گه وره ترین نه فامی و فیله کانی شه یتانه ، وه سودی نه وه ی تی دایه که نه گهر موسلمان نه یزانی قسه یه کی کرد و کافر بوو وه ناگادار کرایه وه و خیرا هه ر نه و کاته په شیمان بوویه وه به کافر

هه روه ها له باسی ها وه له کانی پیغه مبه ردا (ﷺ) ده فمر مویت : (هل كفر أولئك الذين قالوا تلك الكلمة ؟ قال أهل العلم : طلبوا شيئاً ولم يفعلوه ، فتكفير المشركين حصل بشيئين : ١ . بالعكوف ،

٢ . وبطلب البركة وبنوط الأسلحة بالشجرة ، وهذان الفعلان التكفير بهما والحكم بالشرك بهما راجع إلى العمل ، ولذلك من قال هذه الكلمة فإنه لا يكفر لأنه لم يفعل ، فكفر أولئك بالعمل وهؤلاء لم يكفروا لأنهم لم يعملوا وطلبهم أنكر عليهم فرجعوا إلى توحيدهم فلم يحصل منهم ذلك ...) شرح كشف الشبهات : (١٨٢-١٨٣) .

دانانری ، وه‌کو ئه‌وه‌ی (بنی اسرائیل) کردیان ، هه‌روه‌ها ئه‌وانه‌ی که داوایان
له پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) کرد ، وه‌ سودی ئه‌وه‌ی تیدایه هه‌ر چه‌نده به کافر دانانری
به‌لام قسه‌ی زۆر توندی پیده‌کری وه‌کو پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) کردی .

[گومانی ده‌یه‌م]

موشریکه‌کان شو‌به‌یه‌کی تریان هه‌یه که ده‌لێن :

پ‌یغه‌م‌به‌ر (ﷺ) پ‌ی‌ی ناخ‌وش‌بوو ئ‌وسامه ئ‌ه‌و که‌سه‌ی کوشت که وتی : (لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) و پ‌ی‌ی وت : ((أَقْتَلْتَهُ بَعْدَ أَنْ قَالَ : لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ؟))^(٧٠) واته : ئ‌ایا کوشتت د‌وای ئ‌ه‌وه‌ی وتی : (لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) ، هه‌روه‌ها فه‌رم‌وده‌ی : ((أُمِرْتُ أَنْ أَقْتَلَ النَّاسَ حَتَّى يَقُولُوا : لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ))^(٧١) واته : فه‌رمانم پ‌ی‌ی کراوه له گه‌ل ب‌ی‌باوه‌پاندا ب‌جه‌نگم تا ده‌لێن : (لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) ، وه چه‌ندین فه‌رم‌وده‌ی تر له باسی نه‌کوشتنی ئ‌ه‌وانه‌ی که ئ‌ه‌م وشه‌یه بل‌ێن ، مه‌به‌ستی ئ‌ه‌و نه‌فامانه ئ‌ه‌وه‌یه که هه‌ر که‌سی (لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ)‌ی وت ئ‌یتر نه‌کافر ده‌بی‌ت‌ه‌وه و نه‌ده‌کوژری ئ‌ه‌گر هه‌ر چیه‌ک بکات .

به‌و موشریکه نه‌فامانه ده‌وتری : ئ‌اشکرایه پ‌یغه‌م‌به‌ر (ﷺ) جه‌نگی له گه‌ل جوله‌که‌دا (اليهود) کرد و کردیانی به‌کوێله له کات‌یدا که ده‌یان وت : (لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) ، وه هاوه‌له‌کانی پ‌یغه‌م‌به‌ر (ﷺ) جه‌نگیان له گه‌ل (بنی حنیفه‌)‌دا کرد له کات‌یک‌دا که شایه‌تیان ده‌دا به‌وه‌ی که : (لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا

^(٧٠) رواه البخاري رقم : (٤٢٦٩) و (٦٨٧٢) ومسلم رقم : (٩٦) .

^(٧١) رواه البخاري رقم : (١٣٩٩) و (٦٩٤٢) و (٧٤٨٤) ومسلم رقم : (٢٠) و (٢١) .

رَسُولُ اللَّهِ ، واته : هیچ په رستراویک نیه شایسته ی په رستن بیت جگه له خودا ، وه موحه مه دیش پیغه مبهری خوایه) ، وه نویژیان ده کرد و خوشیان به موسلمان ده زانی ، هه روه ها ئه وانه ی ئیمامی عه لی سوتاندنی .

وه ئه و نه فامانه دان به و ه دا ده نیځن که : هه ر که سی ئینکاری زیندو بوونه وه بکات به کافر داده نری و ده کوژری هه ر چه نده بشلی : (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) ، وه هه ر که سی ئینکاری شتی که له پایه کانی ئیسلام بکات به کافر داده نری و ده کوژری ئه گه ر چی بشلی : (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) که و ابوو چوڼ شایه تومان سودی بو ی نییه ئه گه ر ئینکاری لقیکی دین بکات به لام سودی پی ده به خشیت ئه گه ر ئینکاری خوا په رستی بکات له کاتی که دا بنچینه و سه ری ئاینی پیغه مبه رانه ؟ ! به لام دوژمنانی خوا له مانای فه رموده کان تی نه گه یشتون و تی شناگه ن (۷۲) .

(۷۲) دانهر - په همه تی خوا ی لی بیت - ده فه رموی : (تی نه گه یشتون و تی شناگه ن) :

برگه ی (تی نه گه یشتون) واته : له مانای فه رموده کان تی نه گه یشتون و به لای شیدا نه ر ژستون چونکه لاسایی کویرانه و وشکی تی له بیر کردنه وه چاوی کویر کردوون .
 ئه ما برگه ی (تی شناگه ن) : چونکه بیدعه ئه گه ر لکا به دل ه وه زور قورسه خاوه نی له ده ستی رزگاری بییت وه ک پیغه مبه ر (ﷺ) ده فه رموی له فه رمودیه کی (صحیح) دا ده فه رموی : ((أَنَّهُ سَيَخْرُجُ فِي أُمَّتِي أَقْوَامٌ يَتَجَارَى بِهَمْ تِلْكَ الْأَهْوَاءُ كَمَا يَتَجَارَى الْكَلْبُ بِصَاحِبِهِ)) وقال

عمرو: ((الكلب بصاحبه لا يبقی منه عرق ولا مفصل إلا أدخله)) روه أبوداود رقم: (٤٥٨٦) وأحمد: (١٠٢/٤) وصححه الإمام الألباني في سلسلة الأحاديث الصحيحة رقم: (٢٦٤).

واته: له ئوممه‌تی مندا تاquamنیک دروست ده‌بن هه‌واوئاره‌زو له له‌ش و دلیاندا ده‌گه‌ریت وه‌ک چۆن نه‌خۆشی (سه‌گه‌ناز) به‌هه‌موو له‌شدا ده‌گه‌ریت. (عه‌مر) وتی: نه‌خۆشی (سه‌گه‌نازی) هیچ ده‌مار و جومگه‌یه‌ک نا‌ه‌یلت واته‌ ده‌چیته‌هه‌مووی. =

(سه‌گه‌نازی) ناوی نه‌خۆشییه‌که‌که‌ له‌ئه‌نجامی گه‌ستنی سه‌گی هاردا توشی مرۆف ده‌یت.

لی‌ره‌ پرسیاریک دیته‌ ئاراهه‌: ئایا نه‌یاره‌کان که‌ تیناگه‌ن له‌ حه‌ق ئایا بیانویان لای خوا ده‌مینیت؟

له‌ وه‌لامدا نه‌خیر، چونکه‌ تینگه‌یشتن له‌ به‌لگه‌ مه‌رج نیه‌ بۆ ته‌کفیر کردن، کاتی ئه‌لین: تینگه‌شتن مه‌رج نیه‌ هه‌لبه‌ته‌ مه‌به‌ستمان له‌م جو‌ره‌ تینگه‌شتنه‌ جو‌ری تینگه‌یشتن له‌ زمان نیه‌، چونکه‌ ئه‌گه‌ر که‌سیک زمانی عه‌ره‌بی نه‌زانیت له‌ قورئان وه‌رمووده‌ تیناگات، که‌ تو به‌لگه‌ی بۆ بینیت له‌ قورئان وه‌رمووده‌ و ئه‌ویش تیناگات ئه‌مه‌ نابیت به‌لگه‌ و پێی ناوتریت (إقامة الحجة) که‌وابوو کام تینگه‌یشتن مه‌رج نیه‌؟ به‌لێ ئه‌وه‌ی که‌ مه‌رج نیته‌ بریتیه‌ له‌ تینگه‌یشتنیک که‌ وه‌لام بداته‌وه‌ و ببیت به‌لگه‌ی راجه‌ لای ئه‌و، چونکه‌ خ‌وای گه‌وره‌ ده‌فه‌رموی: ﴿إِنَّا جَعَلْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَنْ يَفْقَهُوهُ﴾ [سورة‌ الکه‌ف: (٥٧)] واته‌: به‌راستی ئیمه‌ په‌رده‌مان هیناوه‌ به‌ سه‌ر دلیاندا تا له‌ ئایه‌ته‌کانی ئیمه‌ تینه‌گه‌ن، هه‌روه‌ها ده‌فه‌رموی: ﴿وَكَانُوا لَا يَسْتَطِيعُونَ سَمْعًا﴾ [سورة‌ الکه‌ف: (١٠١)] واته‌: نه‌یانده‌توانی ئایه‌ته‌کانی خوا بیستن که‌ ده‌یانیکه‌یاندا به‌ ئیمان له‌ به‌ر ئه‌وه‌ی رقیان بوو له‌ قورئان و پێغه‌مبه‌ر (ﷺ)، چونکه‌ رقی له‌ دل ناتوانیت گوێ بگری‌ت بۆ فه‌رمایشتی ئه‌و که‌سه‌ی رقیلییه‌تی.

به‌لام فه‌رمووده‌که‌ی ئوسامه که پیاویکی کوشت که بانگه‌شه‌ی ئیسلامی ده‌کرد ، چونکه ئوسامه وای ده‌زانی ئه‌و بانگه‌شه‌یه ناکات ته‌نها له ترسی خوین و مالیدا نه‌بیّت ، هه‌ر که‌س ئه‌گه‌ر موسلمان بوونی خو‌ی ئاشکرا کرد ئه‌وا واجبه ده‌ست له خوین و مال‌ی هه‌لب‌گیری هه‌تاوه‌کو شتیکی لی ده‌وه‌شیته‌وه که پ‌چه‌وانه‌ی موسلمان بوونه‌که‌ی بی‌ت ، هه‌ر له‌م باسه‌دا خ‌وای گه‌وره ئه‌م ئایه‌ته‌ی دابه‌زاندووه که ده‌فه‌رم‌وی : ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا ضَرَبْتُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَتَبَيَّنُوا﴾ [سورة النساء : (٩٤)] .

ئ‌م م‌شریکانه گو‌یرا ناگرن بۆ سود و که‌لک وه‌رگرتن با به‌ گو‌یش بی‌یستن یان له ئایه‌تیکی تر‌دا ده‌فر‌م‌وی : ﴿مَا يَأْتِيهِمْ مِّنْ ذِكْرٍ مِّن رَّبِّهِمْ مُّحَدَّثٍ إِلَّا اسْتَمَعُوهُ وَهُمْ يَلْعَنُونَ﴾ [سورة الأنبياء : (٢)] وات‌ه : ه‌یچ یاده‌وه‌ریه‌کی تازه‌یان له لای‌ن په‌روه‌رد‌گاریانه‌وه بۆ نایه‌ت که ئه‌وان گو‌ی بی‌یستی نه‌بوون و له‌و کاته‌دا یاری و گه‌مه‌ی پ‌نه‌که‌ن .
وه له کاتی‌ک‌دا گو‌یش را‌ده‌گرن به‌ گو‌ی به‌لام به‌دل نییه .

که‌وابوو به‌ کور‌تی تی‌گه‌شتنی ته‌وا‌ی به‌ل‌گه‌کان بۆ دو‌ژمنان نای‌ته بیان‌و بۆ‌یان کات‌ی ئه‌مه ئه‌ل‌ی‌ن مه‌به‌ستمان ئه‌وه نییه که نه‌یاره‌کان له دل‌دا ئه‌وه‌یان بۆ در‌وست بی‌ت که خ‌زبان له سه‌ر ناحه‌قن و ه‌یچ به‌ل‌گه‌یان پ‌ی نییه ، ته‌نها ئه‌وه‌نده به‌سه له‌مانای ئایه‌ت و فه‌رم‌ووده‌کان تی‌ب‌گه‌ن با‌وه‌ر ده‌که‌ن یان نا ئه‌وه نای‌ته بیان‌و .

د‌وای ئ‌م پ‌ون کردنه‌وه‌یه بۆت ده‌ر ئه‌که‌و‌ی کاتی‌ک شی‌خ ده‌فه‌رم‌وی : (وَلَنْ يَفْهَمُوا) وات‌ه : (تی‌شناگه‌ن) وات‌ه له‌به‌ر ئه‌وه‌ی دل‌یان به‌ خ‌ۆشه‌ویستی شیرک و بی‌دعه ئا‌و‌ی‌ته بو‌وه . پ‌روانه : (شرح کشف الشبهات) ی صالح آل الشیخ ل : (١٩٤ - ١٩٥) .

واته : ئه ی ئه وانه ی باوه پرتان هیناوه کاتیڅ دهر ئه چن بۆ راگه یاندنی ئیسلام و جیهاد له پیناوی خوادا وردبین بن و دوره په ریژ بن له هه له شه یی و په له کردن ، ﴿تَبَيَّنُوا﴾ واته : (تَثَبُّوا) واته تیایدا بوهستن هه تاوه کو موسلمان له کافر جیا ده کریته وه ، که وابوو ئه م ئایه ته ده بیته به لگه له سهر ئه وه ی که پیویسته دهستی لی هه ل بگری و تیایدا بوهستی ، دوا ی ئه وه ئه گهر شیتیک ی لی دهر که وت که پیچه وانه ی ئیسلام بوو ده کوژری له بهر ئه م فهرمووده یی خوی مه زن که ده فهرمویت : ﴿فَتَبَيَّنُوا﴾ گهر بیټ و نه کوژری ئه گهر ووتی ئه و تیا دا وه ستان و (تَثَبُّت) هیچ مانایه کی ناب ی .

هه روه ها فهرمووده ی دوو هم و ئه وانه ی وه ک ئه م فهرمووده یه ن واتا که ی ئه وه یه - وه ک باس مان کرد - هه ر که س موسلمانیتی و خوا په رستی خوی ئاشکرا بکات پیویسته وازی لی بهینن مه گهر شتیک ی لی به دهر که ویت که دژی ئه و موسلمان بونه ی بیټ .

به لگه ش له سهر ئه مه ئه وه یه پیغه مبه ری خوا (ﷺ) که فهرموویه تی : ((أَقْتَلْتَهُ بَعْدَ أَنْ قَالَ : لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ؟)) واته : ئایا کوشتت دوا ی ئه وه ی وتی : (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) ؟ هه روه ها فهرموویه تی : ((أُمِرْتُ أَنْ أُقَاتِلَ النَّاسَ حَتَّى يَقُولُوا : لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ)) واته : فهرمانم پی کراه له گه ل بی باوه پاندا به نگم تا ده لین : (لا

إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) ، هَرُئُو پيڻه مبرهيه (ﷺ) كه سه بارهت به خه وارج
 فه رمويه تي : ((أينما لقيتموهم فاقتلوهم)) .. ((لَئِنْ أَدْرَكْتَهُمْ لَأَقْتُلَنَّهْم قَتْلَ عَادٍ)) (٧٥) .

واته : له هر کويډا پيښانگه يشتن بيانکوژن ئه گهر من گه يستمه ئه و کاته ده يانکوژم و له ناويان ده بهم هر وهك چوڼ خواي گه وره نه ته وهي (عادي له ناو برد ، له کاتيکدا ئه وان له هه موو کهس په رستش و ته هليل و ته سبيحاتيان زياتر بوو^(۷۶) ، ته نانه ت هاوه لان نوپژي خوږيانيان له وان

(۷۵) برگه‌ی ۱۰۶۶: ((أینما لقیتوهم فاقتلوهم)) رواه البخاری: (۶۹۳۰) ومسلم: (۱۰۶۶) من حدیث علی بن ابی طالب (علیه السلام).

به لّام برکيه یی : ((لَئِنْ أَدْرَكْتَهُمْ لَأَقْتُلَنَّهٗمْ قَتْلَ عَادٍ)) رواه البخاري : (۳۳۴۴) ومسلم : (۱۰۶۴)
من حدیث أبي سعید الخدری (رضی اللہ عنہ) .
(۷۶) رون کردنه وه :

١ - مەرج نىيە ھەر تاقمىك جەنگى لە گەلدا بىكرىت حوكمى كافىر بوونى بەسەردا بدريت ، چونكه جارى واهىيە حوكمى كوفى بەسەردا دەدرىت بەلام جەنگى لە گەلدا ناكريت ، جارى واش ھەيە جەنگى لە گەلدا دەكرىت كافىش نىيە وەك (خوارج) ، ئەم تاقمە تكفير ناكريت چونكه پرسىياركراوہ لە ئىمامى عەلى - خاى لى پاى بىت - دەربارەى ئەوان : ئايا كافىرن ؟ ئەويش فەرمووى : ئەوان لە كوفى ترسان ھەلھاتوون ، لە ئىمامى (أحمد) ھوہ - پەھمەتى خاى لىبىت - دوو رپوايەت لەسەريان ھەيە پاى پەسەند و پشت راست ئەوھيە كە تەكفىرى نە كىردوون .

به‌که‌متر ده‌زانی ، وه ئه‌وان له هاوه‌لانه‌وه فی‌ری زانست بووبوون ، که چی ئه‌و (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) ووتن و زۆری عیبادت و خو به موسلمان زانینه سودی پی‌نه‌که‌یانندن کاتی‌ک پی‌چه‌وانه‌کردنی (مُخَالَفَة) شه‌ریعه‌تی ئیسلامیان لێ‌ده‌رکه‌وت .

هه‌روه‌ها ئه‌وه‌ی باس‌مان کرد له جه‌نگین له گه‌ل جوله‌که‌دا ، وه جه‌نگی هاوه‌لان له گه‌ل (بَنِي حَنِيفَة)دا ، هه‌روه‌ها پی‌غه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) ویستی له گه‌ل (بَنِي الْمُصْطَلِق)دا بجه‌نگی کاتی‌ک کابرایه‌ک هه‌والی پێ‌دا که ئه‌وان زه‌کات نادهن تاوه‌کو خ‌وای گه‌وره ئه‌م ئایه‌ته‌ی دابه‌زاند که ده‌فه‌رموئ : ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَأٍ فَتَبَيَّنُوا أَن تُصِيبُوا قَوْمًا بِجَهَالَةٍ فَتُصْحَبُوا عَلَىٰ

٢ - ئه‌وه‌ی که قوتابی هاوه‌لان بووه به چاک حساب نا‌کریت چونکه قوتایی‌تی شتی‌که و مانه‌وه له‌سه‌ر رێگای پاست شتی‌کی تره ، به‌ل‌کو (عبد الرحمن ابن ملجم) ب‌کوژی ئیمامی عه‌لی - خ‌وای لی‌ رازی بی‌ت - له مه‌دینه یه‌کی‌ک بوو له‌و که‌سانه‌ی که قورئانی چاک‌تر ده‌زانی و عیباده‌تی زۆر تر بوو پیاو‌چاک‌تر بوو تا له سه‌رده‌می ئیمامی عوسماندا بیده‌ و شوپه‌کان لا‌پ‌ریان کرد پاشان ئیمامی عه‌لی کوشت ، بۆیه ته‌نها خویندنی زانستی شه‌رعی لای که‌سی‌ک که له‌سه‌ر رێگای پاسته مانای وانیه قوتاییه‌که‌ش له‌سه‌ر حه‌ق بی‌ت له هه‌موو کاتی‌که‌دا چونکه مامۆستا‌که هه‌موو کاتی‌ک نابێ‌ته حوکم به سه‌ر قه‌تاییه‌که‌وه ، چه‌ندین که‌س هه‌بوون که ته‌هلی سوننه فی‌ری کردن دوا‌یی له گه‌ل ته‌هلی بیده‌دا رۆشتن و لا‌پ‌یسوون ... له کتی‌بی (شرح کشف الشبهات)ی صالح آل الشیخ ل : (١٩٩) وه‌رگه‌راوه .

مَا فَعَلْتُمْ نَادِمِينَ ﴿٦﴾ [سورة الحجرات : (٦)] واته : ئه ی ئه و که سانه ی باوه پرتان هیئاوه
ئه گهر که سیکی متمانه پی نه کراو هه والیک ی بۆ هیئان خیرا برپوای پی مه که ن
به لکو سهرنج بدهن و لی ی بکۆلنه وه تا بۆتان پون ده بیته وه نه وه کو ئازار و
ناخو ش ی و گ یرو گرفت بۆ خه لکی دروست بکه ن به نه زانی جا دوایی په شیمان
ببهنه وه له و کاره ی که پی ی هه ستاون ، له کاتی کدا ئه و که سه درۆ ی بۆ کردن ،
هه موو ئه مانه به لگه ی ئه وه یان تیدا یه که مه به سستی پیغه مبه ر (ﷺ) له م
فه رموودانه دا که ئه و موشریکه نه فامانه ده یکه نه به لگه ئه وه یه که با سمان
کرد .

[گومانی یازدهه‌م]

شوبه‌یه‌کی تریان ئه‌وه‌یه که : پیغه‌مبهر (ﷺ) باسماں بۆ ده‌کات که له پوژنی قیامه‌تدا هاوار ده‌بەن بۆ لای ئاده‌م و داوای لی ده‌که‌ن شه‌فاعه‌تیان بۆ بکات پاشان بۆ لای نوح و پاشان بۆ لای ئیبراهیم و پاشان بۆ لای موسا و پاشان بۆ لای عیسا ، ئه‌مانه هه‌موویان نه‌توانینی خویان ده‌رده‌بێن ، له کو‌تاییدا دینه لای پیغه‌مبهری خومان (ﷺ) ، ئه‌لین : که‌وابوو ئه‌مه ده‌بیته به‌لگه له سهر ئه‌وه‌ی هاوار بردن بۆ لای جگه له خوا شیرک نیه^(٧٧) !

وه‌لامیش ئه‌وه‌یه که بلین : پاکی و بی‌گه‌ردی بۆ ئه‌و خواجه‌ی مۆرکی په‌شی داوه‌ته سهر دلی دوژمنانیدا چونکه ئیمه ئینکاری هاوار بردن و داوای کۆمه‌کی کردن له دروست کراوه‌کان ناکه‌ین له‌وانه‌ی توانایان هه‌بی به‌سه‌ریدا

^(٧٧) ئه‌مه‌ش شوبه‌یه‌کی تره موشریکه‌کان ده‌یکه‌نه به‌لگه ! ته‌نانه‌ت خویان به‌ موسلمان و دوستی خوی گه‌وره ده‌زانن ! ئه‌لین : ئه‌وه‌ته خه‌لکی له نا‌په‌هه‌تی پوژنی قیامه‌تدا داوای کۆمه‌کی له پیغه‌مبهران ده‌که‌ن ، وه بۆ ئه‌وه‌ی دیواره‌که‌یان ته‌واو‌که‌ن ئه‌لین : پیغه‌مبهران که‌ مردوون به‌لام له گۆره‌کانیاندا زیندوون وه‌کو ژیا‌نی پوژنی دوا‌یی ، ئیمه‌ش ئه‌لین : راسته زیندوون به‌لام نه‌ک وه‌ک ئه‌م ژیا‌نه‌ی دونیا ئه‌و ژیا‌نه‌ی ناو گۆر ئیمه نازانین چۆنه و جیا‌وازه له‌م دونیا‌یه ، به‌لام له قیامه‌تدا ئه‌وان ته‌توانن پارانه‌وه بکه‌ن به‌ به‌لگه‌ی شه‌رعی به‌لام له گۆردا هیچ به‌لگه‌یه‌ک نیه ، ئه‌نجا داوای کۆمه‌کی کردن هاوه‌لان نه‌یان‌کردوه .

وهك خواى گه‌وره له به‌سه‌رهاتى موسادا ده‌فه‌رموى : ﴿فَاسْتَعَاثُ الَّذِي مِنْ شِيعَتِهِ عَلَى الَّذِي مِنْ عَدُوِّهِ﴾ [سورة القصص : (١٥)] واته : ئه‌وه‌ى خزمى خوى بوو موساى بينى هاوارى لي‌كرد كه فرياي بكه‌وي‌ت و زالى بكات به سهر دوژمنه‌كه‌يدا ، وه هه‌روهك چۆن مرو‌ف له كاتى جه‌نگ و له شتى تردا داواى كۆمه‌كى له هاوه‌له‌كانى ده‌كات له شتاني‌كدا كه له تواناي ئاده‌ميزاددا هه‌بى ، وه ئيمه ئينكارى ئه‌و داواى كۆمه‌كى و يارمه‌تى كردنه‌مان كردووه كه له پارانه‌وه‌ى گو‌رى پياو‌چاكاندا ئه‌نجامى ده‌ده‌ن ، يان له كات و شو‌يني‌كدا كه خويان ئاماده نين له شتاني‌كدا كه له تواناي كه‌سدا نيه ته‌نها خوا نه‌بى .

ئه‌گه‌ر ئه‌و شتانه‌ت بو سه‌لمينرا ئه‌وا بو‌ت ده‌رده‌كه‌وى كه ئه‌و خه‌لكه له پو‌رى قيامه‌تدا داواى كۆمه‌كى له پي‌غه‌مبه‌ران ده‌كهن ئه‌يانه‌وى پي‌غه‌مبه‌ران داوا له خوا بكهن كه خواى گه‌وره مو‌حاسه‌به‌ى خه‌لكى ده‌ست پى بكات بو ئه‌وه‌ى ئه‌هلى به‌هشت ئيس‌راحه‌ت بكهن له نا‌په‌حه‌تى ئه‌و مه‌وقيفه ، ئه‌مه‌ش شتىكى دروسته له دونيا و قيامه‌تدا ، ئه‌وه‌ش به شى‌وازىك ده‌بى بجي‌ته لاي پياويكى (صالحى) زيندوو كه له گه‌لت دا‌بنيشى و گو‌ى له قسه‌كانت هه‌بى و تو‌ش پى بلى : لاي خوا بۆم بپا‌رپه‌ره وه ، وه‌كو چۆن هاوه‌له‌كانى پي‌غه‌مبه‌ر (ﷺ) داوايان له پي‌غه‌مبه‌ر (ﷺ) ده‌كرد كه بۆيان بپا‌رپه‌ته‌وه له كا‌تي‌كدا كه له ژياندا ما‌بوو به‌لام دواى مردنى (حاشا) كه شتى وا‌يان كرديى له په‌ناى گو‌په‌كه‌يدا (ﷺ) ، به هيج شى‌وه‌يه‌ك

شتی وایان نه‌کردوو ، به‌لکو پیشینان (سه‌له‌ف) ئینکاری ئه‌وه‌یان کردوو و
بواریان نه‌داوه به‌که‌سیک که له په‌نای گوڤه‌که‌یدا له خوا بپارێته‌وه چ جای
داوا له خودی پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) بکات دایک و باوکم به‌قوربانی بیټ .

[گومانی دوازدهه‌م]

وه شوبه‌یه‌کی تر له شوبه‌کانیان بریتیه له : به‌سه‌رهاتی پیغه‌مبه‌ر ئیبراهیم - سه‌لامی خوی له سه‌ر بی - که ئه‌و کاته‌ی خرایه ناو ئاگره‌که‌وه (جبریل) هات و له ئاسمانه‌وه پیی فه‌رموو : ئایا هیچ پیویسته‌یه‌کت به من نیه بۆت ئه‌نجام بده‌م^(٧٨) ؟ پیغه‌مبه‌ر ئیبراهیم - سه‌لامی خوی له سه‌ر بی - له وه‌لامدا فه‌رموی : هیچ پیویسته‌یه‌کم به تو نیه .

ئه‌لین : ئه‌گه‌ر داوای کۆمه‌کی کردن و یارمه‌تی دان شیرک بوایه ئه‌وا (جبریل) بۆ ئیبراهیمی ده‌رنه‌ده‌بری و نه‌یده‌وت پیویستیت هه‌یه به من؟

^(٧٨) روی ابن کثیر هذا الأثر في (البداية والنهاية) : (١ / ١٦٤) في قصة إبراهيم . عليه السلام . والطبري في تفسيره : (١٧ / ٤٥) والبخاري في التاريخ : (١ / ١٤٨) وأبو نعيم في الحلية : (١ / ٢٠) والبيهقي في شعب الإيمان : (١٠٧٧) .

لكن هذا الأثر لا يثبت بسندٍ صحيح ولا ضعيف ، ذكره الإمام الألباني في كتابه العُجاب "سلسلة الأحاديث الضعيفة والموضوعة" رقم : (٢١) وقال : لا أصل له .

موشریکه‌کان ئه‌لین : ئه‌گه‌ر داوای کۆمه‌کی کردن شیرک بوایه جبریل نه‌یده‌خسته‌ پروو بۆ ئیبراهیم - سه‌لامی خوی لیبت - ، ده‌بینیت ته‌م به‌لگه‌ خوازیانه‌ی ته‌وان له شوینی خۆیدا نییه و ئیمه‌مه‌به‌ستمان له‌م قه‌ده‌غه‌ کردنه داوای کۆمه‌کی کردنه له‌م مردووه‌کان و ته‌وانه‌ی نادیار و توانایان نییه نه‌ک که‌سی ناماده و به‌ توانا ، ته‌مه‌ش - ته‌گه‌ر سه‌حیح بوایه - ده‌بووه به‌لگه‌ به‌سه‌ریانه‌وه چونکه جبریل - سه‌لامی خوی لیبت - زیندوووه و به‌ توانایه ، ته‌مه‌ بزانه زۆر گرنگه .

وه‌لامی راستیش ئه‌وه‌یه : ئه‌م شوبه‌یه‌ش وه‌ك شوبه‌یه‌ی یه‌كه‌مه‌ چونكه
 (جبریل) شتیکی بو ئیبراهیم خسته‌ پروو بو ئه‌وه‌ی سودی پی‌بگه‌یه‌نیت كه
 توانای به‌سه‌ریدا ده‌شكی و خوای گه‌وره‌ش له وه‌سفیدا ده‌فه‌رمویت :
 ﴿شَدِيدُ الْقُوَى﴾ [سورة النجم : (٥)] واته : جبریل فریشته‌ی خاوه‌ن هی‌زو
 توانایه‌کی زۆره ، ئه‌گه‌ر خوا ری‌ی بدایه به (جبریل) ئاگری ئیبراهیم و ده‌ور و
 به‌ریشی له زه‌وی و شاخه‌كان ببات و فری بداته خۆره‌لآت یان خۆرئاوا ئه‌وا
 ده‌یکرد زۆر به ئاسانی ، وه ئه‌گه‌ر خوای گه‌وره‌ فه‌رمانی بکردایه به (جبریل)
 كه ئیبراهیم - سه‌لامی خوای له سهر بی - دوور بخاته‌وه و له شوینیکی دور
 له موشریکه‌كان دایبنی ئه‌وا زۆر به ئاسانی ده‌یکرد ، وه ئه‌گه‌ر فه‌رمانی
 بکردایه كه به‌رزی بکاته‌وه بو ئاسمان ئه‌وا ده‌یکرد ، ئه‌و شوبه‌یه‌ش وه‌كو
 کابرایه‌کی ده‌وله‌مه‌ند وایه كه مال و سامانیکی زۆری هه‌بی و کابرایه‌کی هه‌ژار
 و ده‌ست کورت ببینی و پی‌ی پابگه‌یه‌نی كه ئه‌مه‌وی له‌م مال‌ه‌ی خۆم ئه‌وه‌نده
 قه‌رز و به‌خشینت بده‌می كه بتوانی پید‌اویسته‌یه‌کانی خۆتی پی ته‌واو بکه‌یت
 ، به‌لام کابرای هه‌ژار قایل نه‌بی و له سهر هه‌ژاری ئارام بگری به‌لكو خوای
 گه‌وره‌ خۆی پۆزیه‌کی بو بنی‌ری كه منه‌تی هیچ كه‌سیکی تیدا نه‌بی ، كه‌وا‌بوو
 ئه‌م كۆمه‌کی كردنه زۆر دووره له‌وه‌ی تر كه په‌رسننه و هاوبه‌شی دانانه بو
 خوا ئه‌گه‌ر بفامن و تی بگه‌ن ؟

[کوټای]

کوټای باسه کانمان دینین به مه سه له یه کی زور گوره و گرنګ که ده بیته مایه ی ئه وه ی ئه وانه ی پیشوو به جوانی پوښیته وه و تیگه شتن لای ئاسان بیټ ، به لام ئه م مه سه له یه به تایبه ت و ته نها باسی ده که ین له بهر پله و پایه و زوری هه له کردن له م مه سه له یه دا ، بویه ئه لاین :

جیاوازی له وه دا نیه که یه کخوا په رستی ئه بی به دل و زمان و کردار⁽⁷⁹⁾ ئه نجام بدری گهر هات و یه کی له مانه نو قستان بوو ، ئه و کا برایه به موسلمان حسیب ناکری ئه گهر چی یه کخوا په رستی بزانی به لام کرده وه ی پی

⁽⁷⁹⁾ کاتې ده فهرموئ جیاوازی نییه واته لای ته هلی سوننه و جه ماعه ، چونکه ئیمان لای ته هلی سوننه و جه ماعه بریتییه : (له بیرو باوهری دل و وته ی زمان و کرده وه ی ئه نداده کان) ، پیویسته ئه م س پی هه بن تا کو ئاده میزاد موسلمان بیټ ، پیویسته به دلی خوا په رست بی ، به زمانی خوا په رست بی ، به کرده وه کانی خوا په رست بی ، هه ریه له مانه نه ما ئه و ته و که سه موسلمان نییه به کوړای زانایان ، بو نمونه ته گهر به زمانی شایه تومانی هیئا به لام به دل باوهری نه بوو ته و هیچ سودیکی نییه ، یان ته گهر به دلی باوهری هه بوو وه به کرده وه ش به لام به زمانی شایه توومانی نه هیئا هیچ سودی بو نییه .

نه‌کات ئه‌وا به که‌سیکی کافری سه‌ر سه‌خت ده‌ژمی‌ردری ئه‌م کوفره‌شی وه‌کو کوفری فیرعه‌ون و ئیبلیس‌ه و ئه‌وانه‌ی وه‌ک ئه‌م دوانه وان^(۸۰) .

^(۸۰) چونکه فیرعه‌ون به د‌ل باوه‌ری به یه‌کخواپه‌رستی هه‌بوو ، وه باوه‌ری هه‌بوو ئه‌وه‌ی که پی‌غه‌مبه‌ر موسا هیناوی‌تی راسته ، به‌لام به کرده‌وه کاری پی‌ نه‌کرد و له ر‌واله‌ت د‌ژی وه‌ستا و له به‌ر خ‌ۆبه‌گه‌وره زانین نک‌ولی کرد وه‌ک خ‌وای گه‌وره ده‌فه‌رم‌وی‌ت : ﴿وَجَحَدُوا بِهَا وَاسْتَيْقَنَتْهَا أَنْفُسُهُمْ ظُلْمًا وَعُلُوًّا فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ﴾ [سورة النمل : (۱۴)] واته : فیرعه‌ن و شوینه‌که‌وتوانی به زمان نک‌ولی ئایه‌ته‌کانی خ‌وایان کرد بو پی‌غه‌مبه‌ر موسا له کاتی‌کدا له ناخی ده‌رونیانه‌وه د‌لتیا بوون که‌وا راسته ته‌مه‌ش له به‌ر ئه‌وه‌ی بتوانن سته‌م بکه‌ن و خ‌ویان به‌رزراگرن به سهر حه‌ق و که‌سانی تره‌وه پر‌وانه و سه‌رنج بده و بزانه د‌وا ئه‌نجامی تاوانباران و گه‌نده‌ل‌گاران چ‌ۆن بوو .

پی‌غه‌مبه‌ر موسا - سه‌لامی خ‌وای لی‌ی‌ت - به فیرعه‌وتی گوت : ﴿لَقَدْ عَلِمْتَ مَا أَنْزَلَ هَؤُلَاءِ إِلَّا رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ بِصَآئِرٍ﴾ [سورة الإسراء : (۱۰۲)] واته : سویند به خوا ئه‌ی فیرعه‌ون تو چ‌اک زانی‌وته که ئه‌و ئایه‌تانه که‌س داینه‌به‌زاند‌وون جگه له په‌روه‌ردگاری ئاسمانه‌کان و زه‌وی نه‌بی‌ت بو ئه‌وه‌ی به‌رچ‌او رو‌نکه‌ره‌وه بی‌ت و خه‌لکی به‌ر‌ۆشنی حه‌ق و ناحه‌ق ببینن و له یه‌کی جیابکه‌نه‌وه .

که‌وابوو ته‌مه به‌لگه‌یه له سهر ئه‌وه‌ی فیرعه‌ون به د‌ل باوه‌ری هه‌بووه به‌وه‌ی که موسا هه‌والی پی‌ داوه به‌لام له ر‌واله‌تدا له به‌ر خ‌ۆبه‌زلزانی و بو ئه‌وه‌ی بتوانیت سته‌م بکات و خ‌وی به‌رزراگری‌ت به سهر حه‌ق و شوینه‌که‌وتوانی حه‌قه‌وه نک‌ولی ده‌کرد .

هه‌روه‌ها (ئیبل‌س)یش له د‌له‌وه باوه‌ری به خوا هه‌بووه و حه‌قی ده‌زانی وه‌ک ووتیه‌تی : ﴿فَبِعِزَّتِكَ لَأُغَوِّيَهُمْ أَجْمَعِينَ﴾ [سورة ص : (۸۲)] واته : سویند به گه‌وره‌یی و ده‌سه‌لاتی تو

له‌م مه‌سه‌له‌یه‌دا زۆر له‌ خه‌لكی به‌هه‌له‌دا ده‌چن ، ئه‌لێن : به‌لێ ئه‌م
بۆ‌چونه‌ پاسته‌ و ئیمه‌ تیده‌گه‌ین و شایه‌تی پاستیتی بۆ ده‌ده‌ین ، به‌لام
ناتوانین بیکه‌ین^(۸۱) ، وه‌ لای خه‌لكی ولاته‌که‌مان که‌س به‌‌په‌وا نازانانریت

خوایه‌ ده‌بی‌ت هه‌موویان گومرا‌بکه‌م ، هه‌روه‌ها ووتویه‌تی : ﴿رَبِّ اِنِّیْ اَعُوْذُ بِكَ لِّیْ اَنْ اَكُوْنُ مِنَ الْمُنٰیكَةِ اَوْ اَكُوْنُ مِنَ الْمُنٰیكَةِ اَوْ اَكُوْنُ مِنَ الْمُنٰیكَةِ﴾ [سورة‌ الحجر : (۳۹)] واته‌ : په‌روه‌ردگارم به‌ هۆی ئه‌وه‌ی گومرا‌ت
کردم منیش له‌ سهر زه‌ویدا تاوانه‌کانیان بۆ ده‌پازینمه‌وه‌ و هه‌موویان گومرا‌ده‌که‌م ، به‌لام
شه‌یتان ملکه‌چی نه‌نواد بۆ فه‌رمانی خوی گه‌وره‌ به‌‌لکو له‌ به‌ر خۆبه‌گه‌وره‌ زانین پروه‌پرووی
فه‌رمانه‌که‌ وه‌ستا و خۆی‌گه‌رتوه‌ له‌ په‌ی‌ره‌وکردنی ، خوی گه‌وره‌ ده‌فه‌رمویت : ﴿وَإِذْ قُلْنَا
لِلْمَلٰٓئِكَةِ اسْجُدُوْا لِاٰدَمَ فَسَجَدُوْا اِلَّاۤ اِبْلِیْسَۤ اَبٰی وَاَسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْکٰفِرِیْنَ﴾ [سورة‌ البقرة : (۳۴)]
واته‌ : وتمان به‌ فریشته‌کان سوژده‌ به‌ن بۆ ئاده‌م ئه‌وانیش هه‌موویان سوژده‌یان برد ته‌نها
شه‌یتان (إِبْلِیْسَ) نه‌بی‌ت خۆی‌گه‌رتوه‌ و خۆی به‌گه‌وره‌ زانی و یه‌کی‌ک بوو له‌ بی‌باوه‌ران .

وه‌ به‌ هه‌مان شیوه‌ کافه‌رکانی قوره‌یش خوی گه‌وره‌ ده‌باره‌یان فه‌رموویه‌تی : ﴿قَدْ نَعْلَمُ
اِنَّهٗ لَیْحٰزُنْکَ الَّذِیْ یَقُوْلُوْنَ فَاِھُمْ لَا یُکٰذِبُوْنَکَ وَلٰکِنَّ الظَّالِمِیْنَ بِآٰیٰتِ اللّٰهِ یَحْجٰدُوْنَ﴾ [سورة‌ الأنعام :
(۳۳)] واته‌ : به‌‌پاستی چاک ده‌زانین که‌ گوشتاری نادروستی خوانه‌ناسان غه‌م و په‌ژاره‌ت بۆ
په‌یدا ده‌کات چونکه‌ به‌‌پاستی ئه‌وانه‌ وه‌نه‌بی‌ت تۆ به‌ درۆزن بزانی به‌‌لکو سته‌مکاران هه‌ر دان
نانین به‌ ثایه‌ت و فه‌رمانه‌کانی خوا و ئینکاری ده‌که‌ن .

^(۸۱) چونکه‌ زاناکانیان به‌‌په‌وای نابین ، له‌م قسه‌یه‌وه‌ بۆ‌مان پونده‌بی‌تیه‌وه‌ به‌‌ناو زاناکان
هۆکارن بۆ گومرا‌ کردنی خه‌لك چونکه‌ زۆرینه‌ی خه‌لك لاسایی ده‌کات و به‌ ژیری و زانست
شته‌کان وه‌رناگریت ، وه‌ ئه‌گه‌ر ئه‌وانیش گومرا‌ بوون ئه‌وا خه‌لكیش گومرا‌ ده‌بی‌ت ، بۆیه
پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فه‌رموویه‌تی : ((اِنَّمَا اَخَافُ عَلٰی اُمَّتِی الْاُتْمَةَ الْمُضْلِیْنَ)) صحیح سنن

ته‌نها ئه‌وانه نه‌بی‌ت که له گه‌لیاندا گونجاون ، وه ئه‌گه‌ر به‌په‌وای بزانی ئه‌نجا ئیمه ده‌توانین به‌کرده‌وه وا بکه‌ین ، ئه‌مه و چه‌ندین بیانوی تر ، ئه‌م هه‌ژاره نازانی‌ت زۆربه‌ی پیشه‌وایانی بی‌باوه‌ری حه‌ق ده‌ناسن ، به‌لام وازیان لیه‌یناوه له به‌ر چه‌ند بیانویه‌ک ، وه‌ک خوای گه‌وره ده‌فه‌رموی : ﴿اَشْتَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ ثَمَنًا قَلِيلًا﴾ [سورة التوبة : (٩)] واته : ئه‌وانه به‌ ئایه‌ته‌کانی خوا پاره و ده‌ستمایه‌یه‌کی که‌می دونیا‌یان ک‌ری و گۆرپیانه‌وه ، هه‌روه‌ها چه‌ندین ئایه‌تی تر وه‌ک : ﴿يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ أَبْنَاءَهُمْ﴾ [سورة البقرة : (١٤٦)] واته : ئه‌ه‌لی ک‌تاب پی‌غه‌مبه‌ر (ﷺ) ده‌ناسن هه‌روه‌ک چۆن نه‌وه‌کانی خۆیان ده‌ناسن .

به‌لام ئه‌گه‌ر که‌سی‌ک کرده‌وه‌ی کرد به‌یه‌کخواپه‌رستی (کرده‌وه‌ی ئاشکرا) و نه‌یزانی چیده‌کات و به‌دل باوه‌ری پی‌ی نه‌بوو ، ئه‌وه دوپوه و له که‌سی کافر خراپ‌تره ، خوای گه‌وره ده‌فه‌رموی : ﴿إِنَّ الْمُنَافِقِينَ فِي الدَّرَكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ وَلَنْ تَجِدَهُمْ صَرِيحًا﴾ [سورة النساء : (١٤٥)] واته : به‌پاستی دوپوه‌وه‌کان له چینی هه‌ره خواری ناو دۆزه‌خدا و هه‌رگیز بو ئه‌وان پش‌تیوانی‌ک ده‌ست ناکه‌و‌یت .

الترمذی رقم : (٢٢٢٩) واته : به‌پاستی ترسم له سهر ئوممه‌ته‌که‌م هه‌یه به‌هۆی پیشه‌وا گومرا‌کاره‌کانه‌وه .

ئهم مه‌سه‌له‌یه^(٨٢) بابه‌تیکى دريژ و مه‌زنه ، بۆت ده‌رده‌که‌وێت ئه‌گه‌ر تيب‌فکريت له هه‌لوێستى خه‌لکانى ده‌ورويشتت ، ده‌بينيت که‌سى وا هه‌يه حه‌ق ده‌ناسيێت ، به‌لام کرده‌وه‌ى پي‌ ناکات له ترسى له ده‌ستدانى هه‌ندىک له دونيا يان پله و پايه يان بۆ خو پاراستن له شه‌رى که‌سيک ، هه‌روه‌ها که‌سى وا هه‌يه ده‌بينى کرده‌وه‌ى پي‌ ده‌کات به‌ پ‌واله‌ت ، به‌لام به‌ دل نا ، ئه‌گه‌ر پرسى‌ارى ليکبه‌کيت ده‌رباره‌ى بى‌روباوه‌رى بۆ ئهم شته‌ که‌ ده‌يکات ، که‌چى نايزانيێت .

به‌لام تو‌ ئه‌ى قوتابى عيلم پي‌ويسته ماناى ئهم دوو ئايه‌ته له قورئاندا بزانييت :

يه‌که‌ميان : ئه‌وه‌ى که‌ له پيشدا باسما‌ن کرد که‌ خواى گه‌وره ده‌فه‌رمويێت : ﴿لَا تَعْتَدِرُوا قَدْ كَفَرْتُمْ بَعْدَ اِيْمَانِكُمْ﴾ [سورة التوبة : (٦٦)] واته‌ :

^(٨٢) مه‌به‌ستمان لهم مه‌سه‌له‌يه بریتىيه له (خواپه‌رستى که‌ پي‌ويسته به‌ دل و زمان و کرده‌وه بيت) ، شيخ ئه‌فه‌رموي : ئه‌گه‌ر سه‌رئى خه‌لك به‌ده‌يت و به‌وێت خه‌لكى ئه‌و سى شته‌ کۆبکه‌نه‌وه له خو‌ياندا ده‌بينيت زۆربه‌ى خه‌لك هه‌مووى به‌ يه‌که‌وه ناکه‌ن ، يه‌کيکى ده‌که‌ن يان دووانى ده‌که‌ن ، حه‌ق ده‌ناسي به‌لام له ترسى له ده‌ست چوونى هه‌ندى له سامانى دونيا واز له کردنى ئه‌وه‌ى ده‌يزانيێت دینيێت ته‌نانه‌ت نه‌ک له ترسى هه‌ژارى به‌لکو که‌مبونه‌وه‌ى سامانى دونيا .

پاساو مه‌ه‌یننه‌وه ب‌ی‌باوه‌ر بوونه‌وه د‌و‌ای باوه‌رپ‌ونتان ، ئه‌گه‌ر ئه‌وه زانرا و ساغکرایه‌وه که هه‌ندی هاوه‌لی پیغه‌م‌به‌ر (ﷺ) ئه‌وانه‌ی به‌شداری غه‌زای ر‌وم‌یان له گه‌ل پیغه‌م‌به‌ردا (ﷺ) کرد کافر‌بو‌نه‌وه به‌ه‌و‌ی وشه‌یه‌ک که به‌گاله‌ته‌وه وتیان ئه‌و کاته ب‌وت پ‌ونده‌بیته‌وه که‌سی‌ک به‌زمانی کوفر ده‌کات یان به‌کرده‌وه کوفر ده‌کات له‌ترسی له‌ده‌ستدانی سامان یان پ‌له و پایه یان له‌به‌ر دل‌را‌گر‌تنی که‌سی‌ک ، هه‌موو ئه‌مانه گه‌وره ترن له وشه‌یه‌ک که کوفر بیته به‌گاله‌ته‌وه ب‌یل‌یت .

د‌و‌وه‌م‌یان : ئایه‌تی : ﴿مَنْ كَفَرَ بِاللَّهِ مِنْ بَعْدِ إِيمَانِهِ إِلَّا مَنْ أَكْرَهَ وَقَلْبُهُ مُطْمَئِنٌّ بِالْإِيمَانِ وَلَكِنْ مَنْ شَرَحَ بِالْكُفْرِ صَدْرًا فَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ مِنَ اللَّهِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ﴾ (١٠٦) ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ اسْتَحَبُّوا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا عَلَى الْآخِرَةِ ﴿١٠٧﴾ ﴿[سورة النحل] واته :

ئ‌ه‌و که‌سه‌ی پاشگه‌ز ب‌بیته‌وه له خوا ناسی د‌و‌ای باوه‌ر ه‌ینانی جگه له‌وانه‌ی ناچار‌ده‌کر‌ین ووشه‌ی کوفر بیته به‌سهر زاریاندا له کاتی‌ک‌دا دل‌یان پ‌ره له ئ‌یمان به‌لام ئ‌ه‌و که‌سه‌ی دل‌ی به‌کوفر و ب‌ی‌دینی خ‌وش کرد‌بیته ئ‌ه‌وانه خه‌شم و قینی خ‌وایان له سهره و سزای گه‌وره و سه‌خت و د‌ر‌واریان ب‌و هه‌یه ئ‌ه‌و خه‌شم و قینه‌ش له به‌ر ئ‌ه‌وه‌یه چونکه به‌پ‌استی ئ‌ه‌وانه ژ‌یانی د‌ونیایان خ‌وش ویست‌وه تا ژ‌یانی د‌وا‌ر‌وژ ، ده‌بینیت خ‌وای گه‌وره بیان‌وی له‌وانه قه‌بول

نه‌کرد ته‌ن‌ها كه‌س‌ي‌ك نه‌ب‌ي‌ت به‌ زۆر پ‌ي‌ي ب‌ك‌ر‌ي‌ت^(٨٣) ، له‌ گ‌ه‌ل ئه‌وه‌ش‌دا ئه‌ب‌ي‌ت به‌ د‌ل ئ‌ي‌م‌ان‌ي هه‌ب‌ي‌ت به‌ پ‌ي‌چه‌وانه‌ي ز‌م‌ان‌ي ، ج‌گه‌ له‌م كه‌سه‌ هه‌ر كه‌س‌ي‌ك له‌ تر‌سا يان له‌ به‌ر د‌ل‌را‌گ‌رتن يان له‌ به‌ر پ‌ي‌دا‌گ‌ري له‌ ن‌ي‌ش‌تمان و خان‌ه‌واده يان ه‌ۆز و عه‌ش‌يره‌ت يان سامان يان ب‌ۆ خات‌ري گ‌ال‌ته يان له‌ به‌ر هه‌ر مه‌به‌س‌ت‌ي‌كي تر ئه‌وا كوف‌ري كر‌د‌وه ته‌ن‌ها كه‌س‌ي‌ك نه‌ب‌ي‌ت كه‌ زۆري ل‌ي‌ب‌ك‌ر‌ي‌ت .

ئهم ئايه‌ته به‌ل‌گه‌يه له‌ سهر ئه‌مه له‌ دوو پ‌وه‌وه :

^(٨٣) زۆر ل‌ي‌ك‌ردن به‌ ش‌ي‌وه‌يه‌ك كه‌ ب‌گاته ئاس‌ت‌ي‌ك كه‌ ب‌تر‌س‌ي‌ت له‌ كوشت‌ني خ‌ۆي يان من‌ال‌ي‌كي ، ئهم كه‌سه له‌م كاته‌دا ئه‌توان‌ي كوف‌ر ب‌ل‌ي كه‌ به‌ زۆر داوا‌ي ل‌ي‌ده‌كه‌ن به‌ مه‌رج‌ي د‌ل‌ي ئ‌ي‌مان‌دار ب‌ي‌ت ، به‌لام ئه‌گه‌ر زۆريان ل‌ي‌ك‌رد ئه‌و‌يش به‌ د‌ل قه‌ناعه‌تي كرد و د‌ل‌ي ئ‌ي‌مان‌دار نه‌بوو ئه‌وا كاف‌ر ده‌ب‌ي‌ت ، ب‌ي‌ج‌گه‌ له‌ زۆر ل‌ي‌ك‌ردن كوف‌ره چ له‌ تر‌سا ب‌ي‌ت يان ب‌ۆ د‌ل‌ را‌گ‌رتن يان له‌ به‌ر ن‌ي‌ش‌تمان يان خ‌زم و كه‌س و كار يان ه‌ۆز يان سامان يان ب‌ۆ خات‌ري گ‌ال‌ته يان ب‌ۆ هه‌ر مه‌به‌س‌ت‌ي‌كي تر ب‌ي‌ت ج‌گه‌ له‌ زۆر ل‌ي‌ك‌ردن .

پ‌وه‌نه‌كه‌ر نه‌وه : زۆر ل‌ي‌ك‌ردن به‌ وته‌ ب‌ي‌ت يان به‌ كر‌د‌وه ئه‌ب‌ي‌ته (ع‌ذر) ، به‌لام مه‌سه‌له‌ي وته‌ ئه‌و ئايه‌ته‌ي دان‌هر ه‌ي‌ناو‌يه‌تي به‌ل‌گه‌يه ، به‌لام كر‌د‌وه ج‌ياوازي ت‌ي‌ادا‌يه له‌ ن‌ي‌وان زانا‌يان‌دا ، هه‌ند‌ي‌ك ووت‌ي‌انه ته‌ن‌ها م‌ۆل‌ه‌ت له‌ وته‌ دا‌يه و كر‌د‌وه ئه‌گه‌ر ب‌ي‌ته مايه‌ي كوشت‌ني كا‌براش دروست ن‌ي‌يه ، به‌لام قسه‌ي په‌سه‌ند لاي زانا‌يان ئه‌وه‌يه كه‌ زۆرينه‌ي زانا‌يان ده‌ي‌كه‌ن كه‌ وته‌ و كر‌د‌وه وه‌ك يه‌ك وان و ده‌بنه (ع‌ذر) به‌لام (تف‌ص‌يل) ي ت‌ي‌ادا‌يه . پ‌روانه : ته‌فس‌يري (الجامع لأحكام القرآن) للقرطبي : (١٠ / ١٨٢ - ١٩١) .

یه که م : که ده فەرمویت : ﴿إِلَّا مَنْ أَكْرَهَ﴾ خوای گه وره هیچ که سیکی نه خستووه ته لا ته نها زور لیکراو نه بیټ ، زانراویشه : ئاده میزاد ته نها بۆ و ته و کرده وه زوری لیده کری، ئه م ما بیروبا وه پری دل هیچ که س زوری لی ناکریت .

دووه م : که ده فەرمویت : ﴿ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ اسْتَحَبُّوا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا عَلَى الْآخِرَةِ﴾
واته : ئه و خه شم و قینه ش له بهر ئه وه یه چونکه به راستی ئه وانه ژیا نی
دونیا یان خو ش ویستووه تا ژیا نی دوا پو ژ ، خوای گه وره به پاشکاوی
فه رموویه تی : ئه م کافر بوون و سزایه بۆ کافران به هو ی بیروبا وه پره وه نییه
یا ن نه زانین یا ن رقبونه وه بیټ له ئاین و خوا په رستی یا ن خو شه ویستی
بی با وه پری ، به لکو ته نها هو که ی ئه وه یه له هه لبا ژاردنی بی با وه پریدا به شیک له
دونیا ی ده سته ده که ویت به پی شخستن ی به سهر ئاین و خوا په رستی دا .

والله سبحانه وتعالى أعلم وأَعزُّ وأَكْرَمُ ، والحمد لله رب العالمين وصلى الله على
نبيِّنا محمد وعلى آله وصحبه أجمعين .

کورتی گومانه کان و وه لآمه کانیاں

ئهم شوبه و گومانانه دانر وه لآمی داونه ته وه به کورتی و نمونه ی بۆ
میئاوه به ئایه تی ﴿اَلَا اِنَّ اَوْلِیَاءَ اللّٰهِ لَا خَوْفٌ عَلَیْهِمْ وَلَا هُمْ یَحْزَنُوْنَ﴾ [سورة
یونس : (۶۲)] واته : دۆستانی خوا - له مردن به دواوه - نه ترسیان له سهره و نه
خه م ده خوڼ - بۆ ئه وه ی به جییاں هیشتووه له که سوکاریان - ، وه ئه وه ی
خستووه ته پوو که تکا کردنی دروست شتیکی جیگیره و سه لمیئراوه و
پیغه مبه ران لای خوا ی گه و ره به پیزن پاشان بۆ هر شوبه یه که وه لآمیک یان
دوو وه لآم یان زیاتری داوه ته وه :

گومانی یه که م : هر که س باوه پری به په روه رگاریتی خوا ببیت : باوه پری
ببیت هیچ که س به دیهینهر و پۆزی دهر و به پړوه به ر نییه خوا نه ببیت ،
پیغه مبه ر (ﷺ) سود و زیانی بۆ خو ی به ده ست نییه چ جای شیخ (عبد
القادر) یان که سانی تر ، گه رانه وه بۆ لای پیاوچا کان له به ر ئه وه یه لای خوا
به پیزن و شه فاعه تی بۆ بکه ن ، به مانه نابیته موشریک .

وه لآم : ئه وانه ی پیغه مبه ر (ﷺ) جهنگی له گه ل کردن له کافره کانی
قوریش باوه پریان به هه موو ئه مانه هه بوو ، هر ئه مه شیان مه به ست بوو که
باسکرا .

گومانی دووهم : ئەلّین : ئەو ئایەتانه‌ی دابه‌زیون له‌م مه‌سه‌له‌یه‌دا باسی ئەوانه ده‌که‌ن که بتيان ده‌په‌رست ئی‌مه بت ناپه‌رستين .

وه‌لام : بئ‌باوه‌پان هه‌ندیکیان بته‌کان ده‌په‌رستن و هه‌ندیکی دیکه‌ش دۆستانی خوا ده‌په‌رستن (ئەولیاکان) ، هی وایان هه‌یه (عیسی) و (مریم) ده‌په‌رستیت ، هی وایان هه‌یه فریشته‌کان ده‌په‌رستیت ، له کاتی‌کدا هیچ جیاوازی له نی‌وان په‌رستراوه‌کانیاندا نییه که هه‌مووشی هاوبه‌شدانانه و هه‌مووشیان موشریکن خوای گه‌وره ئەوانه‌ی بته‌کان ده‌په‌رستن به بئ‌باوه‌پر داناوه هه‌روه‌ها ئەوانه‌ش که پیاوچا‌کان و فریشته‌کان ده‌په‌رستن به بئ‌باوه‌پر داناوه .

گومانی سێ‌یه‌م : داوای تکا کردن لێیان هاوبه‌شدانان نییه .

وه‌لام : ئەمه ده‌قاوده‌ق وته‌ی کافره‌کانه که وتویانه : ﴿مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَى﴾ [سورة الزمر : (۳)] واته : ئی‌مه ئەوانه ناپه‌رستين ته‌نها بۆ ئەوه نه‌بی‌ت که له خوامان نزیک بکه‌نه‌وه ، هیچ مه‌به‌ستی‌کمان نه‌بوو ته‌نها یه‌ک شت نه‌بی‌ت که بریتییه له داوای تکا‌کردن بۆمان له خوای گه‌وره ، به‌مه‌ش خوا به کافری داناون .

گومانی چوارهم : ئه لّین : ئیمه پیاوچاکان ناپه رستین له کاتیکدا هانا و
هاواریان بۆ ده بهین و داوایان لی ده کهین یان حه یوانیان بۆ سهر ده برپین له
کاتیکدا ئه مانه ش به په رستش داده نیّین (واته : داوا کردن و سهر برپین) .

وه لام : موشریکه کانی پيشوویش په رستنه کانیان هه ر ئاوه ها بوو ،
که وابوو ئینکاری بکه ن یان نه زانن به لگه کانی قورئان و فه رموده ئه م پاستیه
پون ده که نه وه .

گومانی پینجه م : هه رکه س ئینکاری ئه وه بکات که داوای تکارکردن له
پیغه مبه ری خوا (ﷺ) بکریّت یان له پیاوچاکان ئه وه ئینکاری بوونی
شه فاعه تی پیغه مبه ری (ﷺ) کردوه و ئه ولیای به که م زانیوه .

وه لام : به پیچه وانه وه پیغه مبه ر (ﷺ) و پیاوچاکانیش تکا ده که ن و
باوه پرمان به مه هه یه ، به لام تکارکردن مولکی خوایه و هیچ که س ناتوانی
شه فاعه ت بکات تا خوای گه وره مؤله تی نه دات ، خوای گه وره ش ته نها
مؤله تی یه که خوا په رستان ئه دات ، هه روه ها داوا کردنی له دونیادا له جگه له
خوا هاوبه شدانانه ، وه ده بیته هوی بی به ش بوون لیّی له قیامه تدا .

گومانی شه شه م : ئه لّین : پیغه مبه ری خوا (ﷺ) شه فاعه تی پیدراوه بۆیه
دروسته داوای لیّیکهین .

وه لّام : شه فاعهت پیدانی پیغه مبهري خوا (ﷺ) ره ها (مطلق) نییه به لکو بهنده (مقید) ه ، تکار دنی پیغه مبهري (ﷺ) بۆ تاوانباری موسلمانان نه ک بۆ موشريکان ، وه تکار دنی تاييهت نییه به پیغه مبهري وه (ﷺ) به لکو جگه له ویش پیی دراوه ، ئەمەش به لگه نییه له سهر ئه وهی دروسته داوای لیبرکیت و هه رکه سیش داوای شه فاعهتی له پیغه مبهري (ﷺ) کرد پییبدات .

گومانی حهوتهم : گه پانه وه بۆ لای پیاوچاکان هاوبه شانان نییه مړۆځ پیی نابیتته موشريک .

وه لّام : ئەم که سه پرسپاری لی ده کریت ئایا شيرک چیه ؟ ئایا په رستنی خوا چیه ؟ ئه و کاته نه ده زانیت یه کخوایه رستی چیه وه نه ده زانیت شيرک چیه که تئیکه وتوو .

گومانی هه شتەم : ئەلین : هاوبه شانان بریتیه له په رستنی بته کان ئیمه بته کان ناپه رستین .

وه لّام : پیی ده گوتی ئایا موشريکه کان باوه رپیان وابوو بته کان شت به دیده هیئن یان پۆزی ده دن ؟

ئەگەر وتی : هاوبه شانان بریتیه له په رستنی دار و بهرد و ئه وهی له سهر گۆره کان دروستکراوه ، داویان لیده کهن و حه یوانیان بۆ سهر ده برن

ده‌لێن : ئەمانه له خوامان نزیک ده‌که‌نه‌وه وه به بۆنه‌ی ئەمانه‌وه خوا شتی خراپمان لێ دوور ده‌خاته‌وه !

ئەمەش ته‌فسیریکی په‌وا و دروسته بۆ بت په‌رستی ئیوه‌ش وا ده‌که‌ن ئه‌وه‌ش بزانی تاییه‌ت نییه به په‌رستنی بت به ته‌نها هه‌روه‌ها په‌رستنی پیغه‌مبه‌ران و فریشته‌کان و پیاوچا‌کانیش ده‌گریته‌وه .

گومانی نۆیه‌م : ئیوه موسلمانان ته‌کفیر ده‌که‌ن ئی‌مه که خۆمان به موسلمان ده‌زانی ئیوه وه‌ک موشریکه‌کان حیسابمان بۆ ده‌که‌ن له کاتی‌کدا شایه‌تومان ده‌هینین و باوه‌رمان به زیندوو بوونه‌وه هه‌یه و نوێژ ده‌که‌ین و پۆژو ده‌گرین و هه‌ج و عومره‌یش ده‌که‌ین ، موشریکه‌کانی پیشوو ئەمانه‌یان نه‌ده‌کرد ، چۆن ئی‌مه که هه‌موو ئەمانه ده‌که‌ین هه‌موو ئەو جیاوازییه‌مان له گه‌ل موشریکه‌کاندا هه‌یه وه‌ک ئەوان به موشریکمان ده‌زانی ؟

وه‌لام : شیخ (محمد عبد الوهاب) وه‌لامی ئەم خاله‌ی به‌نۆ وه‌لام داوه‌ته‌وه که تیایدا ئەوه‌ی پون کردووه‌ته‌وه ئەم جیاوازییه‌ کاریگه‌ر نییه و هیچ له حوکمه‌که ناگۆرێت به به‌لگه‌ی قورئان و سوننه‌ت و کۆپای زانایان، ته‌نها ئەوه‌نده هه‌یه بی‌باوه‌رییه‌که‌یان گه‌وره تر ده‌بی‌ت.

هر كه سى يه ك جوړ كوفر بكات بو نمونه باوه پرى به پيغه مبه ر (ﷺ)
 بيټ له شتيكدا به لام له شتيكى تر دا باوه پرى نه بيټ ، يان دروست كراويك
 به رز بكا ته وه بو ئاستى خوا يان زيا ده رپه وى له يه كيك له پياوچا كاندا بكات و
 سيفاتى خوايه تى پى بدات ، يان پيچه وانه ي شه ريعه تى ئيسلام بكات له
 شتيكدا وه ك مار ه كړ دنى دوو خوشك به يه كه وه به حه لال بزانيټ يان هر
 جوړي ك له جوړه كانى پاشگه زبوونه وه لى به ده ركه ويټ يان گالته به خوا و
 ئايه ته كانى بكات ئه وا كافر ده بيټ ، چونكه مه رج نيه كافر بوونه وه هه موو
 جوړه كانى كوفرى تيډا بيټ يان هه موو هاو به شدانانه كانى تيډا بيټ يان
 باوه پرى وايټ كه خواى گه وره و ئه وه ي ده يپه رستيټ جگه له خوا وه ك يه ك
 وان له هه موو شتيكدا ، چونكه كافر بوونه وه دوو جوړه :

يه كه م : كافر بوونه وه ي ره ها (مطلق) كه بريتيه له په شيمان بوونه وه
 له وه ي پيغه مبه ر (ﷺ) هيناويه تى .

دووه م : كافر بوونه وه ي به ند (مقيّد) كه بريتيه له بى باوه ر بوون به
 هه نديك له وه ي پيغه مبه ر (ﷺ) هيناويه تى .

گوماني ده يه م : ئه لى ن : هر كه س وتى (لا اِلهَ اِلاَّ الله) ته كفير ناكريټ وه
 ناكورزيټ هر چى بكات وه چه ند فه رمووده يه ك ده كه نه به لگه .

وه‌لام : ئه‌وه‌رموودانه‌ی که ده‌یکه‌نه به‌لگه به‌لگه‌ی ئه‌وه‌ی تیدا نییه که‌وا گومان ده‌به‌ن که ته‌نها وتنی (لا إلهَ إِلَّا اللهُ) قه‌ده‌غه‌ی ته‌کفر کردن ده‌کات به‌لکو خه‌لک‌یکی زۆر ده‌یلّیت و له‌هه‌قیقه‌تدا کافر بوونه‌ته‌وه‌ یان به‌هۆی نه‌زانینی ماناکه‌ی یان کار پی‌نه‌کردنی یان شتانی‌ک ده‌که‌ن که دژ به‌ (لا إلهَ إِلَّا اللهُ) یه ، بۆ نمونه‌ جوله‌که ده‌یانگوت ، شوینکه‌وتوانی (مُسيلمَة) ده‌یانگوت که هاوه‌لان جه‌نگیان له‌گه‌ل کردن ، ئه‌وانه‌ی ئیمامی عه‌لی سوتاندنی ده‌یانگوت که‌وابوو ته‌نها وتنی به‌ زمان به‌س نییه بۆ پاراستنی خوین و مال .

گومانی یازده‌هه‌م : ئه‌لّین : داوا‌ی کۆمه‌کی کردن له‌ جگه‌ له‌ خوا هاوبه‌شدانان نییه به‌ به‌لگه‌ی ئه‌وه‌ی داوا‌ی کۆمه‌کی کردن له‌ پی‌غه‌مبه‌ران له‌ دوا‌پۆژدا دروسته .

وه‌لام : دانهر ئه‌مه‌ی پونکرده‌وه‌ که ئه‌مه‌ دوو شتی جیاوازه له‌ یه‌کتر به‌لام ئه‌وان نه‌فامن .

سه‌رچاوه‌کان

بۆ له سه‌ر نووسینی ئەم کتێبه زیاتر سوود له‌م سه‌رچاوانه بینراوه :

- ١ - القرآن الکریم .
- ٢ - شرح کشف الشبهات للشیخ محمد بن إبراهیم آل الشیخ رحمه الله .
- ٣ - شرح کشف الشبهات للشیخ محمد بن صالح العثیمین رحمه الله .
- ٤ - شرح کشف الشبهات للشیخ صالح بن فوزان الفوزان حفظه الله .
- ٥ - شرح کشف الشبهات للشیخ صالح آل الشیخ حفظه الله .
- ٦ - شرح ثلاثة الأصول للشیخ عبد العزیز ابن باز رحمه الله .
- ٧ - القول المفید علی کتاب التوحید للشیخ محمد بن صالح العثیمین رحمه الله .
- ٨ - مجموع الفتاوی لشیخ الإسلام ابن تیمیة رحمه الله .
- ٩ - اقتضاء الصراط المستقیم لشیخ الإسلام ابن تیمیة رحمه الله .
- ١٠ - تفسیر تیسیر الکریم الرحمن للشیخ عبد الرحمن السعدی رحمه الله .
- ١١ - تفسیر القرآن العظیم للحافظ ابن کثیر رحمه الله .
- ١٢ - الجامع لأحكام القرآن للقرطبی رحمه الله .
- ١٣ - صحیح البخاری للإمام محمد بن إسماعیل البخاری رحمه الله .

١٤ - صحیح مسلم للإمام مسلم بن حجاج رحمہ اللہ .

١٥ - سلسلة الأحاديث الصحيحة للشيخ محمد ناصر الدين الألباني رحمہ اللہ .

١٦ - فتح الباري شرح صحيح البخاري للحافظ ابن حجر العسقلاني رحمہ اللہ .

* هه‌روه‌ها چه‌ندین سه‌رچاوه‌ی تریش که له په‌راویزه‌کاندا ئاماژه‌یان بۆ

کراوه .

ناوہرؤک

۳	پیشہ کی وہرگیڑ
۹	پیشہ کی دانہر
۳۳	گومانی یہ کہم
۳۷	گومانی دووہم
۴۰	گومانی سیّیہم
۴۱	گومانی چوارہم
۴۶	گومانی پیئجہم
۴۹	گومانی شہ شہم
۵۱	گومانی حہ وتہم
۵۳	گومانی ہہ شتہم
۶۲	گومانی نؤیہم
۸۰	گومانی دہیہم
۸۷	گومانی یازدہہم

